

ולקיים כל התורה כולה עד היכן שידו מגעת ויתרחק מהעבירות.

ד. 'להציל ישראל מיד עכו"ם ולהציל עשוק מיד עושקו' – דהיינו ששם עכו"ם הוא לצורך שם מושאל **הכוונה היא גם לגבי כל מי שרודף אחרי יהודים ואפילו זאת תהי' 'מלכות של מינות' שמנסה לגייס יהודים לצה"ל, ר"ל.**

ה. מהסיפא למדנו דבר גדול שמסייגת את כל מה שנאמר לעיל בדבריו, ועוד שמדבר על אנשים שפועלים למען יהודים, מתחיל לדבר מהקניינים הגשמיים ואח"כ עובר לקניינים הרוחניים שמעלתם היא יותר חשובה

1. גוף וממון ישראל – פגיעה ברכוש או בגוף
2. מציל נפשות לקוחים למות – פדיון שבויים

* בנק' זו מסייג דבריו בכך שלא יאמרו אלו העוסקים בהצלות למניהם, יש להם היתר לעבור על שאר המצוות מן התורה...

3. וכמה טובה כפולה להציל את חבריו מלחטוא ומזכא את חבריו לדבר מצוה מאחר שאמרו שהמחטיאו הוא יותר מההורגו כן המזכא הוא יותר מהמחיינו – **הצלת יהודים ממחטיאים מסיתים ומדיחים לעבודה זרה ומינות**

ולסיכום לגבי ימינו אנו יש ליתן שכר הרבה לאלו שמצילים מפני

א. הגזילות ופגיעות הגוף שמתבצעות ע"י 'מלכות המינות'.

ב. אלו שמצילים מפני אלו שנלקחים לכלא ע"י 'מלכות המינות' בגלל שלא הולכים לצבא.

ג. לאלו שמזכים הרבים ומתריעים מפני ההליכה שולל אחרי דמיונות ואידיאולוגיות 'ציונות' ו'לאומיות' זרה'.

רבי אליעזר ב"ר יצחק פאפו זיע"א, פלא יועץ, ערך גלות

והנה ידוע מארז"ל שאמרו גלות לא הניח מדה טובה לישראל והם אמרו יאה גלותא לישראל ואני אומר פשר דבר שגלות הנפש לא טוב לישראל וראוי למי שיש יכולת בידו לברוח ממקום שמכבידים עולם על ישראל בדברים הנוגעים אל הנפש וכו' מי האיש אשר יש יכולת בידו לעקור דירתו ולברוח משם ואינו משתדל לעשות כן עתיד ליתן את הדין כי יותר ראוי לברוח ממקומות אלו ממי שבורח ממקום אשר ילך דבר ומגפה בר מן ואם אין יוצאים בשביל ממונם גם ממונם אבד כמארז"ל מי גרם לצדיקים שידורו אצל רשעים ממונם לפיכך ממונם אבד.

שמע נא שכן ראוי להיות גולה ובורח מעיר שיושביה רשעים אם אינו יכול לתקן ואין בידו למחות פן יספה בעון העיר ופן יכזה בגחלתם אבל בדברים הנוגעים אל הגוף יאה גלותא לישראל ולא טוב לגבר לדור בערי החירות וכדומה שמחמת החירות ושאיין אדם יכול למחות ביד עוברי עבירה ואין רשות לדייני ישראל לדון בין איש ובין רעהו אלא הכל דנים בדייני דחצצתא ואין כח ביד חכם לענוש הנה כי כן וישמן ישורון ויבעט

ואיש הישר והמעוקל בעיניו יעשה באשר אין מי יאמר לו מה תעשה ומה תפעל וכו'.

לא כן במלכות ישמעאל שדגל התורה תרום קרנה על פי התורה יחנו ועל פיה יסעו ויש כח וחיל ביד החכמים וביד מנהיגי הקהילות לשבר מלתעות רשע ולהעמיד הדת על תילה והם גדורים בעריות וקפדי טובה אזנות וגידול הזקן חשוב אצלם אעפ"י שיש קצת גלות שאיש נכרי מכה איש עברי באבן או באגרופ ומכבידים עולם במסים וארנוניות ויאכלו את ישראל בכל פה בעלילות רשע ולפעמים שרי הארץ מכין וחובטין שלא מן הדין ואוסרין ומניחים אותם להיות אסירי עני וברזל ומפחידים אותם בפחד גדול וכהנה רעות עכ"פ יאה גלותא לישראל שמתוך כך הם מעונים ומדוכאים ונושאים עיניהם כלפי מעלה ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים כדרך של ישראל שנמשלו לאילה כדאיתא במדרש מה אילה אינה יכולה לילד עד שבא נחש ונושך את רחמה כך ישראל אין חוזרין בתשובה אלא ע"י מלך קשה וכו', הנה כי כן היינו דאמרה רחמנא או בטולך או בטולא דבר ישמעאל תחת ישמעאל ולא תחת אדום. והן אמת שהאיש אשר הוא ירא את ה' מנעוריו ימצא עזר כנגדו להיות עובד אלקיים בערי אדום כי יש עת לכל חפץ ואין דבר המטריד והרוצה להיות עובד את ה' יכול לעבדו בכל מקום ולהיות נשמר מכל דבר רע ושם ניכר העובד מאהבה אעפ"י כראוי לאדם שלא לקבוע דירתו שם אדרבא ראוי להשתדל אם יוכל לעקור דירתו משם שאעפ"י דידע אינש בנפשיה כי ירא ה' הוא וסר מרע מי זה ערב שיהיו צאצאי מעיו כמותו ואם ח"ו לדורות הבאים איזה מזרעו יצא מן השורה דם זרעיותיו תלוי בו ולפחות יעקור את זרעו לערי טור'קייא קודם שישרישו בשורש פורה ראש ולענה כי גם זו רעה חולה יש בערי אדום שמלמדים את בניהם חכמות חיצוניות חכמת הפילוסופיא אשר הנמשכים אחריה הם מינים ואפיקורסים ועליהם נאמר כל באיה לא ישובון ולא ישיגו אורחות חיים. והן אמת שאמרו רז"ל חן מקום על יושביו והכל מפלאות תמים דעים אשר פיזר נתן לישראל איש איש במקומו אשר המה חונים אבל מ"מ האיש אשר נפקחו עיניו ונתן לב לברר מקום הראוי להתיישב ויש יכולת בידו לעקור דירתו יברח לו ויבחר מקום היותר טוב לו ולזרעו לעהית"ש.

רבי אליעזר ב"ר יצחק פאפו זיע"א, פלא יועץ, כלילת יופי

מצוה רבה לחבב את ארץ ישראל ולבא אליה מאפסי הארץ **בתשוקה גדולה כבן אל חיק אמו:**

רבי אברהם ב"ר ישראל פינסו⁶⁵⁵ זיע"א, תולעת שני⁶⁵⁶, פרשת מקץ,

...הראת לדעת דסוד הגאול' לא נגלה לכל ישר' ולא היה באפשר שיצא א' ויתגלה ויאמר שהוא הגואל שהרי יוסף ציוה שיהיה הדבר סוד ולא היו כל ישראל יודעים סוד הגאול' כלל אלא סרח בת אשר שאביה מסר לה בתורת סוד לפי' משה נתלש בין י"ב שנה מבית אביו שלא יאמרו כשם שיוסף מסר ללוי בתורת סוד כן מסר לוי לקהת בסוד וקהת לעמרם בתורת סוד ועמרם למשה ועתה בא ואומר שהוא הגואל אמנם אחר שנתלש בן י"ב שנה מבית אביו אמרו מסתמא בודאי בעודו קטן לא מסר לו אביו סוד זה לפיכך האמינו בו.

ולפי משז"ל במדרשים הנ"ל שהלכו הזקנים להמלך בסרח לפי שנכשלו ע"י בני אפרים כו' כדאית' בילקוט בשלח בשם מד' אכביר עכ"ל שלא נודע סוד הגאולה אפי' לזקנים דאל"כ למה הוצרך להמלך בסרח והלא בלא סרח הי"ל לידע שהוא הגואל האמיתי הוא לויכל ישראל היו יודעים סוד הגאולה ועוד היאך נכשלו ע"י בני אפרים אלא עכ"ל שלא נמסר סוד הגאולה אלא לסרח וגם נמסרה לה בסוד שלא יגלה לשום אדם עד שיבא הגואל ויאמר בלשון הזה לפיכך באו לידי מכשול ע"י בני אפרים לפי שסרח לא גילתה סוד הגאול' כאמור וגם הזקנים לא שאלו את פיה לפי שלא בא הגואל עדיין לפיכך נכשלו ע"י בני אפרים ולפי שידעו שאביה מסר לה בתורת סוד עתה כשבא הגואל נמלכו בה וא"ל הוא הוא כמדובר ולפי"ז עכ"ל דמאי דכתיב ויאמן העם היינו אחר שנמלכו בסרח וא"ל שהוא הגואל:

ונראה לי בסייעתא דשמיא, שיש כאן יסוד מאוד גדול בענייני הגאולה, שכאשר מגיע הגואל האמיתי צריך לפנות לחכמי ישראל ושהם יפנו לחכמי הרזים לדעת אם באמת הגיע הגואל האמיתי... אך כך זה קורה כדאיתא בפירש"י, דברים, פרק א פסוק כב

ותקרבון אלי כלכם - בערבוביא ולהלן הוא אומר ותקרבון אלי כל ראשי שבטיכם וזקניכם ותאמרו הן הראנו וגו' אותה קריבה היתה הוגנת ילדים מכבדים את הזקנים ושלחום לפניהם וזקנים מכבדים את הראשים ללכת לפניהם אבל כאן ותקרבון אלי כולכם בערבוביא ילדים דוחפין את הזקנים וזקנים דוחפין את הראשים:

⁶⁵⁵ רבי, אברהם ב"ר ישראל פינסו זיע"א – נולד בסביבות שנת ה'תק"ק בעיר שאראי שבבסוניה, לאביו רבי ישראל הי"ד ולאמו מרת שרה זיעוועכ"א. בהיותו בן שלוש שנים בלבד מתאר בהקדמה לספח"ק תולעת שני: שבעונותי הרבים נהרג אבי תנצב"ה אל נקמות ה'

תחילת לימודו היתה כפי הנראה בשאראי. משהגיע לפרקו, לקח לאשה את בת הגביר רבי חיים דניאל הלוי זיע"א, מעשירי שאראי, שפרנסו והאכילו. חמותו היתה מצאצאי רבי יוסף קארו זיע"א (כפי שמעיד בהקדמתו לספר "חסדי דוד" של רבו הרד"ף, חלק ב'). מתלמידיו של רבי דוד פארדו זיע"א (רבה של סרייבו, א' בניסן ה'תע"ח, ונציה-י"ב בסיוון ה'תק"ט) ממקורביו עד שהפך להיות רבו המובהק. לאחר עלייתו של רבו לארץ ישראל בשנת ה'תקמ"ב, החל בהוראת רבו, להוציא לאור את כתביו בליוורנו שבאיטליה. להדפסת ספרים אלו זכה להסכמותיהם של החיד"א ושל רבי יעקב משה עייאש (שהיה לימים הראשון לציון) זיעוועכ"א. באותה תקופה התמנה לכהן כראב"ד בשאראי, וכן לימד בישיבה. הוא הנהיג את הקהילה יחד עם רבי יצחק ב"ר דוד פארדו זיע"א, ששימש כרב הקהילה, גם בעתות פרעות ומשבר לאחר כיבוש סרביה על ידי האוסטרים (ראה בהקדמה ל'חסדי דוד' ח"ב). באותה שנה רכש יחדו עם רבי יהודה הלוי מרגוזה (רבה של העיר יפו), וחכם רבי יחיאל בכר זיעוועכ"א, חלקת אדמה בגודל של 103 דונם על גדות נחל איילון (ואדי מוסררה), צפונית-מזרחית ליפו. שם נטעו על השטח פרדס, כיום המקום ידוע כשכונת מונטיפיורי בת"א. חיבר את הספח"ק: שו"ת עזרת מצר - במקומות אחדים הוא דן בנושאים מיוחדים; אפי' זוטרי - על הלכות חג הפסח (שלונקי, ה'תקנ"ח); משפט כתוב - ליקוט פסקי החיד"א. בסביבות שנת ה'ת"ר, הדפיס נכדו של החיד"א, רבי משה אזולאי זיע"א, ספ"ק זה עם הוספות בשם "זכרון למשה" (שלונקי, ה'תקנ"ח); תולעת שני - דרושים (שאלוניקי, ה'תקס"ה); כתית למאור - חידושים על אגדות התלמוד; ציות נהר - פירושים, חידושים ורמזים על התורה (נותר בכתב יד); דרושים (נותר בכתב יד). זכה לבן זכר רבי חיים דניאל שלמה פינסו זיע"א - מקובל ושקדן נודע בירושלים, בעל הספח"ק "שם חדש" על ספר יראים לרבי אליעזר ממץ זיע"א ו"ספר הגיטין". לאחר שנת ה'תקס"ה עלה לארץ ישראל והתיישב בירושלים, שם נפטר ב"ח בחשוון בשנת ה'תקנ"ט (או ה'תק"פ). נקבר בחלקת הספרדים בהר הזיתים, בסמוך לקבר רבו, הראש"ל רבי אברהם אשכנזי, הרש"ש ורבי חיים די לה רוזה זיעוועכ"א. על מצבתו נכתב:

פה נטמן צנצנת המן שמו נודע בשערים יחותיו מאירים בספריו אפי' זוטרי ואת השני תולעת שני וגם במכתב שלשה המה נפלאו בעליל לא נראו אלה בעלי ברית אברהם זלה"ה מבזוגא יע"א נלב"ע ביום ח"י מרחשון ש' ירע"ש' כלבנון פריז.

⁶⁵⁶ שאלוניקי, ה'תקס"ה.

והנה מצינו הכיצד גדולי ישראל יצאו בתקיפות נגד דבריהם ורעיונותיהם המוזרים של ר' קלישר ור' אלקלעי על ענייני הקרבת הקרבנות והעליה לארה"ק... ואכמ"ל.

רבי אברהם חי ב"ר חיים מוסאפיא⁶⁵⁷ זיע"א, תהלה לדוד⁶⁵⁸, מזמור פ'

...ונלע"ד דג' מצות אלו שנקראו אות רמוזים בישעיה ס"ו דכתיב ושמתי בהם אות תיבת שמ"תי ר"ת "שבת" מילה "תפילין" יעידו לרמוז מ"ש הסמ"ג דג' מצות אלו יעירו שישראל הם עבדים להקב"ה ואחר התבוננות נלע"ד דג' שמות הקודש הכתובים בג' פסוקים אלו אלקים צבאות הוי"ה הם רומזים לג' מצות אלו שבת מילה תפילין שם אלהים רומז לשבת כמ"ש "ויכל אלקים ביום השביעי" ושם אלהים רומז למדת מלכות⁶⁵⁹ וכן שבת שהיא יום שביעי רומז למדת המלכות שהיא המדה השביעית כידוע. **ושם צבאות רומז למילה** כמ"ש רז"ל בשיר השירים רבה על פסוק **השבעתי אתכם בנות ירושלם בצבאות** וז"ל **רבי יהודה בר סימון אמר השביען במילה בצבאות בצבא שיש בה אות עכ"ל**...

⁶⁵⁷ רבי אברהם חי ב"ר חיים מוסאפיא זיע"א – ס"ט. בנו של רבי חיים יצחק ב"ר אברהם מוסאפיא זיע"א (בעה"מ הספה"ק חיים וחסד חלק א' (ליוורנו, ה'תר"ד) ועוד). נהג לחתום שמו 'אחיים ס"ט' – ר"ת 'אברהם חי מוסאפיא ס"ט' שימש כרבה של קרואטיה. חיבר את הספה"קים: **דבר בעתו**; **זכר לאברהם** – על דבש מפי על החיד"א; חידושים נוספים ממנו מצויים בסוף הספה"ק של אביו **חיים וחסד חלק א'** (ליוורנו, ה'תר"ד).
⁶⁵⁸ ליוורנו, ה'תרכ"ז (לבוב, ה'תרנ"ג) דפוס (רבי) אליהו בן אמוזג (זיע"א)
⁶⁵⁹ ...אלקינו מלך העולם...

משנת ה'ת עד ה'תצ"ט

רבי משה ב"ר שלמה די בושאל⁶⁶⁰ זיע"א, ישמח משה⁶⁶¹, פרי בלק, דף קב ע"ב

...עתה היה אומר בלק שכיון שיש לו רשות לעבור לפרקמטיא וגם שהיא רעה ליעקב כיון שהיא להנאתו של לבן חותר ולא נשבע אלא על דעת חכם א"כ אמרו לו שאני עושק לו ממון הרבה ומותר לו לבא וזהו לקרא לו לאמר כלומר אמרו לו שהוא מותר לבא שהקריאה זאת להנאתו ולטובתו וכפרקמטיא היא לו הרי טענה אחת **ועוד טענה אחרת שישראל מושבעים מן הקב"ה שלא ידחקו על הקץ ויעלו חומה מן הגולה וכו'** ועכשיו עברו על השבועה שהקב"ה גזר עליהם ד' מאות שנה ולא ישבו במצרים זולת רד"ו שנה וזהו 'הנה עם יצא ממצרים' כלומר מעצמו יצא ועבר על השבועה א"כ גם אתה עבור על שבועת הברית שביניכם ותבא לקלם על דרך כאשר עשה כן יעשה לו וא"ת מאי איכפת לו מאחר שאני מובטח ועומד על ציווי ה' שצוה אל תצר את מואב...

והנה דרשה נפלאה זו אם נלך לפי דבריה נבין את הדברים הבאים, שכאשר אוה"ע שיודעים על 'איסור השבועות' טוענים טענה מסוג זה הם בעצמם טועים, שהרי איתא במס' כתובות, דף קיא עמוד א

דאמר: ג' שבועות הללו למה? אחת, שלא יעלו ישראל בחומה; ואחת, שהשבוע הקדוש ברוך הוא את ישראל שלא ימרדו באומות העולם; ואחת, שהשבוע הקדוש ברוך הוא את העובדי כוכבים שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי.

דהיינו שכל שבועה הינה שבועה בפני עצמה **ועוד היא שבועה מול השי"ת**, ואם כביכול אז עברנו על שבועתנו 'שלא לעלות בחומה' וישל למרוד באוה"ע (מה שבוודאות לא קרה אלא ה' יתברך גאל אותנו ממצרים ולכן לא מצינו את שמו של משה רבנו ע"ה בהגדה של פסח)

⁶⁶⁰ רבי משה ב"ר שלמה די בושאל זיע"א – נולד בצידון לאביו המקובל רבי שלמה ב"ר משה די בושאל זיע"א, תורה וגדולה היתה על שלחנס, ופיזרו נדבותיהם להחזקת הישוב בעיה"ק צפת"ו. בהיותו כבן י"ב שנה העלהו אביו לעיה"ק צפת ושם התגדל על ברכי הרבנים שמהם קיבל תורה. מחמת צרות רבות שניתכו על משפחתו ולאחר שאביו וזקנו ז"ל נהרגו בא לעיר רודוס בשנת כ"ה לחייו והרביץ בה תורה לתלמידים. בשנת ה'תכ"א עלה שם על כס הרבנות ונהג נשיאותו עד פטירתו בראשית שנת ת"מ. רבי שלמה ב"ר יוסף חזן זיע"א בספה"ק המעלות לשלמה, מערי ספרים אות י' א"ק לח, כתב עליו

ישמח משה דרשות ע"ס הפרשיות, להרב העצום כמה"ר משה די בושאל ז"ל, נדפס באיזמיר שנת תה"ל לב"ע, והרב הנז' עיקרו מעיר צידון ת"ו ולבסוף נתיישב באי רודיס יע"א, ועוד חבר ספר שמחת משה כמשי"ש בהקדמתו ובהתנצלות המגיה יע"ש:

חיבר את הספה"קים: **ישמח משה** - ספר דרושים (איזמיר, ה'ת"מ); **שמחת משה** בכת"י. כמו"כ חידושי הנדפסים עתה לראשונה נמצאים באוצר כ"ק אדמו"ר סטאלין-קרלין שליט"א, ומתפרסמים מעת לעת בקובץ התורני **בית אהרן וישראל** (ראה לדוגמא שנה ג' כסלו-טבת ה'תשמ"ח, עמ' 6-9, תשובתו בעניין 'שליח קבלה בגט').

⁶⁶¹ איזמיר, ה'ת"מ (או ה'תל"ה)

מתוך כריכה פנימית:

חברו וגם חקרו יושב בשבת תחכמוני שמה ישבו כסאות למשפט על שער בת רבים שערי צדק ושערים המצויינים שפתותיו שושנים ששונים משנה ואגדה ובכוליה תלמודא אוגר בקיץ לחמה של תורה ויפלא בחורף פלפולא חריפא כל אמרת אלוך צרופה ה"ה החכם השלם אוריין ובר אוריין כמה"ר משה די בושאל נ"רו ונשמע קולו בבאו אל הקדש בדרושים נחמדים על התורה ומאמרי רז"ל וכל העם ישמעו ויראו נפלאות מתורתו ויאכלו מפרי דתו יהי אלקיו עמו זיעל על כסא מלאכתו יאריך ימים על ממלכתו לעד לנצח יאיר אורחו אמן כן יהי רצון.

דהיינו שבלעם הרשע טען טענה שאם בני עברו על שבועתם⁶⁶² גם לנו מותר לעבור על שבועתנו שלא ישתעבדו בנו יותר מדאי... ודו"ק

ועוד אולי הלימוד הכי גדול הוא שאלו בעלי הדעות המשובשות שטוענים אותה טענה אבל כלפיהם, **הם למדו את אותה טענה מבלעם בן בעור ואף יש לומר שהינם מתלמידי תלמידיו של בלעם הרשע...**

רבי יוסף דוד⁶⁶³ זיע"א, לחם הפנים⁶⁶⁴, דרוש לפסח, דף כג ע"ב

היתה עלי יד ה': בפי בני העיר⁶⁶⁵ דף לא א"ר הונה אמר רב: שבת שחל להיות בחולו של מועד בין בפסח בין בסוכות מקרא קרינן ראה אתה אומר אפטורי בפסח העצמות היבשות ובסוכות ביום בא גוג, פירש"י העצמות היבשות אותם שיצאו ממצרים לפני הקץ, וכ"כ הר"ן שהן עצמות אותם שיצאו ממצרים קודם הקץ ומתו בדרך וחיו בימי יחזקאל, אבל בפי חלק דף צ"ב מפרש שהם בני אפרים שמנו לקץ וטעו שנאמר ובני אפרים שותלח והרגום אנשי גת ופירש"י שטעו שלא הי"ל למנות גזרת ועבדום וענו אותם אלא משנולד יצחק דהא דכתיב כי גר יהיה זרעך זה יצחק דכתיב כי ביצחק יקרא לך זרע והם מנו משעת הדבור לאברהם שהיה בן ע' שנה כו'.

וראוי לידע מה חרי האף הגדול הזה ליענש בעונש גדול כ"כ שיהיו נהרגים ולא קבורים ובשרם תאכל חית השדה ועוף השמים.

ונ"ל במ"ש בפ' ב' דיניי גזרות השבעתי אתכם כו', שתי שבועות א' שהשביע הב"ה שלא ימרדו באו"ה ואחת שהשביע הב"ה לאו"ה שלא ישעבדו בישראל יותר מדאי **אמר הב"ה לישראל אם אתם מקיימים את השבועה מוטב ואם לאו אני מתיר את בשרכם בצבאות או באילות השדה** כו' **ומצינו שגם בגלות מצרים השביע כן**, שכן מביא בילקוט בשם מכילתא⁶⁶⁷ ר' רנ"א ז"ל יחיל אחז יושבי פלשת, כיון ששמעו יושבי פלשת שישראל נכנסין לארץ אמרו עכשיו הם באים לעורר עברתם של בני אפרים שנא' בני אפרים שותלח ובכר בנו, עד מאתים אלף בני אפרים נושקי רומי קשת מפני מה, לא שמרו ברית אלדים ובתורתו מאנו ללכת **על שעברו על הקץ, על שעברו על השבועה** ע"כ, **ובודאי דהיינו השבועה הנז' שלא ימרדו באו"ה. ובודאי שהתרה בהם ג"כ שאם אין מקיימים ישראל את השבועה מתיר את בשרם כצבאות או כאילות השדה כמו שהשביע והתרה בשאר גליות ואם כן לכן כשיצאו בני אפרים קודם הזמן שמרדו בפרעה ועברו על השבועה הרגום והתיר הב"ה בשרם לחיית ועופות.**

ואעפ"י שהיו שוגגים בזה מ"מ אין ספק שמרע"ה מיחה בהם ולא שמעו אותו לכן נענשו דכיון שמיחה בהם נמצא שתיים רעות שלא שמעו אל משה ועברו על השבועה כמוז"ל והיינו דכתיב לא שמרו ברית אלדים דהיינו השבועה ובתורתו מאנו ללכת היינו שלא שמעו אל משה והיינו דקאמר המכילתא שעברו על הקץ שלא שמעו אל משה שאמר להם שעדיין לא הגיע הקץ ועל השבועה כמשמעו.

⁶⁶² שלא ידחקו על הקץ ויעלו חומה מן הגולה

⁶⁶³ רבי יוסף דוד זיע"א - אבד"ק שלוניקי יע"א, חיבר את הספה"קים: **לחם הפנים** (שלוניקי, ה'תצ"ט); **בית דוד** (שלוניקי, ה'ת"ק); **יקרא דשכבי** (שלוניקי, ה'תקל"ד); **צמח דוד** - א (שלוניקי, ה'תקמ"ה); **צמח דוד** - ב (שלוניקי, ה'תקע"א); **בתי אבות** (שלוניקי, ה'תקפ"ה); **ימי דוד** (שלוניקי, ה'תר"ו).

⁶⁶⁴ שלוניקי, ה'תצ"ט

⁶⁶⁵ מסכת מגילה, דף לא ע"א

⁶⁶⁶ הקטע הנ"ל מובא משה"ש רבה, פרק ב', ואינו ממה שנזכר לעיל מהגמרא.

⁶⁶⁷ פרשת השירה פרשה ט

ועניין זה שמרע"ה מיחה בהם, לא ידוע לי מהיכן מקורו, אבל **אולי ניתן לומר שמיחה בהם כשיצאו ממצרים וראה ברוח קדשו עצמותיהם**, מיחה בעצמות היבשות שכולם ראו עצמותם, ומיחה בהם על כך שעברו על הקץ ועל השבועה, שאם לא כן הי' למשרע"ה לעשות ב' פעולות בזמן שראה ברוח קדשו את עצמותיהם מושלכות, ואף ישראל ברוח קדשם השיגו את המקרה שקרה לבני אפרים כאשר יצאו ממצרים קודם הזמן, כדכתיב "חיל אחז יושבי פלשת"⁶⁶⁸, וגם אז משרע"ה ובנ"י בזמן שירת הים לא פעלו את הפעולות שהינו מצפים שיעשו שהם:

א. **לאסוף אותם עם שאר בני ישראל שיצאו ממצרים**, כמו שאספו את עצמות שבטי י-ה, אך אפשר להקשות על כך מכיוון שלא עברו דרך שם, אבל אחרי שנחלמו עם עמלק מדוע לא חזרו אח"כ לקחת אותם כי כבר היו מלומדי מלחמה, אלא יש לומר שלא הי' בכך רצון השי"ת.

ב. **או לכל הפחות להחיות אותם**, שהרי מדוע הי' צורך לחכות עד שיבוא יחזקאל הנביא ע"ה, אך ניתן כמור"כ לומר שראו בני ישראל ברוח קדשם ששרתה אז עליהם את העונש לאלו שלא חיכו, ע"מ שידעו לקחת מוסר כאשר יצאו לגלות בפעמים הבאות.

ובענין זה יתורץ לשון הכתוב וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי דקשה מאי וגם היל"ל ואת הגוי אשר יעבדו דן אנכי ועוד כיון שהוא יתב' גזר ועבדום וענו אותם למה יעניש אותם אלא היינו לומר כשם שאני מעניש אתכם אם לא תעבדו את הגוי ההוא **מפני שאתם עוברים על השבועה שהשבעתי לכם שלא תמרדו באו"ה** כמו כן את הגוי אשר יעבדו אני דן ומעניש אותם אם ישעבדו בישראל יותר מדאי מפני שעוברים על השבועה שהשבעתיכם שלא ישעבדו בהם יותר מדאי.

והנה בטעם רש"י והר"ן ז"ל שכתבו שמה שמפטירין העצמות היבשות הוא משום שהם בני אפרים שיצאו קודם הקץ שהוא מענין יציאת מצרים חלוקים עליהם רבי האיי והריב"ה⁶⁶⁹ שכתב בס"ס ת"ץ הטעם בשם רבי האיי שתחיית המתים עתידה להיות בניסן. ונראה שטעמם של ר' האיי והריב"ה משום דאמר' בפרק חלק דף צ"ב מאן נינהו מתים שהחיה יחזקאל אמר רב אלו בני אפרים שמנו לקץ וטעו⁶⁷⁰ ושמואל אמר אלו בני אדם שכפרו בתחיית המתים⁶⁷¹ ר' ירמיה בר אבא אמר אלו בני אדם שאין בהן לחלוחית של מצוה⁶⁷² רבי יצחק נפחא אמר אלו בני אדם שחיפו את ההיכל כולו שקצים ורמשים⁶⁷³ רבי יוחנן אמר אלו מתים שבבקעת דורא ואמר רבי יוחנן מנהר אשל עד רבת

⁶⁶⁸ עיי"ש פירש"י

⁶⁶⁹ ריב"ה – ר"ת רבנו יעקב בעל הטורים זיע"א, וכוונתו היא למה שכתב בטור, אורח חיים הלכות פסח סימן תצ והכי אמר רב האי שמעתי מפי חכמים כי תחיית המתים עתידה להיות בניסן ונצחת גוג ומגוג בתשרי ומשי"ה בניסן מפטירין העצמות היבשות ובתשרי ביום בא גוג.

⁶⁷⁰ ככל הנראה מפאת עלות הדפוס, דילג בעה"מ בקרא אסמכתא שהגמ' הביאה: ... שנאמר ובני אפרים שותלח וברד בנו ותחת בנו ואלעדה בנו ותחת בנו וזבד בנו ושותלח בנו ועזר (ואלעזר) [ואלעד] והרגום אנשי גת הנולדים בארץ וגוי' וכתוב ויתאבל אפרים אביהם ימים רבים ויבאו אחיו לנחמו...

⁶⁷¹ ככל הנראה מפאת עלות הדפוס, דילג בעה"מ בקרא אסמכתא שהגמ' הביאה: ... שנאמר ויאמר אלי בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה הנה אומרים יבשו עצמותינו ואבדה תקותנו נגזרנו לנו...

⁶⁷² ככל הנראה מפאת עלות הדפוס, דילג בעה"מ בקרא אסמכתא שהגמ' הביאה: ... שנאמר העצמות היבשות שמעו דבר ה'...

⁶⁷³ ככל הנראה מפאת עלות הדפוס, דילג בעה"מ בקרא אסמכתא שהגמ' הביאה: ... שנאמר ואבוא ואראה והנה כל תבנית רמש ובהמה שקץ וכל גלולי בית ישראל מחוקה על הקיר סביב וגוי' וכתוב התם והעבירני עליהם סביב סביב...

בקעת דורא⁶⁷⁴ כו' והשתא אם איתא וטעם הפטרה זו הוא משום בני אפרים קשה והתינח למי"ד שאותם מתים היו בני אפרים **אבל לדעת שאר התנאים מה טעם להפטיר בפסח על בני אדם שכפרו בתחיית המתים או שאר סברות** לכן כתבו שהטעם מפני שתחיית המתים עתיד להיות בניסן ורש"י והר"ן סוברים לכיון לבעל המימרא הזאת שמפטירין הפטרה זו הוא רב מסתמא הוא לפי שיטתו שהוא הסובר דאותם מתים הם בני אפרים ואיכא למימר דלא פליגי דרש"י והר"ן שכתבו הטעם משום בני אפרים לדעת רב הוא שפירשו כן שהוא בעל המימרא אבל אה"נ ולדעת שאר החכמים הוי הטעם משום שתחיית המתים עתידה להיות בניסן, **והריב"ה ורבינו האיי שכתבו הטעם משום דעתיד תחית המתים להיות בניסן הוא משום דרצו למנקט טעמא דהוי לכ"ע שאפי' לדעת רב יכול להיות טעם זה.**

רבי יוסף דוד זיע"א, לחם הפנים, צמח דוד, רמזי פרי' וישלח

וישלח יעקב מלאכים לפניו במדרש לזה שבא שעתו ליטול המלכות לפניו רבי יאושע אומר **שלח פורפירא וטלקיה קדמוהי** אמ' אין ב' זרזרין ישנים על דף א'. נראה שהרגישו דמלת לפניו מיותרת דדי לומר וישלח יעקב מלאכים אל עשו אחיו ארצה שעיר שלח אדום ועוד מה טיבו של שליחות זה כמו שהקשה מהרי"א לז"א לזה שבא שעתו ליטול המלכות לפניו והיינו כמ"ש ז"ל שיעקב ועשו בעודם בבטן אמן חלקו העולמות ור"ל שהנשמות שלהם חלקו ביניהם העולמות יעקב נטל ע"הב ועשו ע"הז ונתירא שיאמר עשו **למה יש לך ממון ובנים בע"הז שהוא חלקי** וזהו לפניו ששעתו ליטול ע"הז שהוא תחלה קודם ע"הב **וללפי שהתרוץ לזה שלא חלקו אלא המלוכה** ויכול להיות ליעקב ממון ובנים בע"הז **לז"א ליטול המלכות לומר שאין הפרש ביניהם אלא שעשו מלך ויעקב עבד לו וזהו כה אמר עבדך יעקב:**

⁶⁷⁴ בעה"מ מפאת עלות הדפוס השמיט את ההמשך, משום שהעביר את הנק' שאותה כעת מסביר, אבל משום תורת ה' תמימה אביא את ההמשך:

... שבשעה שהגלה נבוכדנצר הרשע את ישראל היו בהן בחורים שהיו מגנין את החמה ביופיין והיו כשדיות רואות אותן ושפועות זבות אמרו לבעליהן ובעליהן למלך צוה המלך והרגום ועדיין היו שופעות זבות צוה המלך ורמסום תנו רבנן בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע את חנניה מישאל ועזרי' לכבשן האש אמר לו הקדוש ברוך הוא ליחזקאל לך והחיה מתים בבקעת דורא כיון שהחיה אותן באו עצמות וטפחו לו לאותו רשע על פניו אמר מה טיבן של אלו אמרו לו חבריהן של אלו מחיה מתים בבקעת דורא פתח ואמר אתוהי כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין מלכותיה מלכות עלם ושלטניה עם דר ודר וגו'

רבי יוסף דוד זיע"א, יקרא דשכבי⁶⁷⁵, דרוש ס"ג

עי"ל דרך אחר עד"ד כמ"ש שם בגמ' לעיל מזה ר' זירא הוה קמשתמיט מניה דרב יאודה דבעא למיסק לא"י לאר"י כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה שני בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם ור' זירא ההוא בכלי שרת כתי'. ור"י כתי' קרא אחרינא השבעתי אתכם בנו ירושלי וכו' ור' זירא ההוא שלא יעלו ישראל בחומה. ור"י השבעתי אחרינא כתי' ור"ז ההוא מ"ל לכדריב"ח דאמר ג' שבועות הללו אי שלא יעלו ישראל בחומה ואי שלא ימרדו באו"ה ואי שהשבתי הב"ה את או"ה שלא ישתעבדו בישראל יותר מדאי ור"י אמר אם תעירו ואם תעוררו כתי' ור"ז מ"ל לכדריב"ח דאמר ו' שבועות הללו למה תלתא הני דאמרן אינך שלא יגלו את הקץ ושלא ירחקו את הקץ ושלא יגלו הסוד לאו"ה.

וקשה לכאורה מה ראייה מייתי מהשבעתי אתכם דמהיכא משמע מניה דאסור לעלות מבבל לא"י ומצאתי בס' ברית מנוחה⁶⁷⁶ נקוד ו' מאור ג' ז"ל היכל אהבה היא ירושלים העליונה שמשם יורד שפע לתחתונה ועל זה ההיכל סדר שלמה הע"ה שיר השירים בחכמה גדולה ע"כ ובי"ח ע' א"י סי' ע"ו⁶⁷⁷ בשם מגלה עמוקות א"י נק' כלה ולפי שא"י נתקדשה בעשר קדושות לכן עשרה פעמים כלה בשיר השירים ע"כ **זוה בשטה הנ"ל**
דשיר השירים מסודר על ירושלי כנז' ואע"ג דהתם קאמי ירושלים והכא א"י כבר הביא שם סי' ל"ז בשם הזוהר דכל א"י בכלל ירושלים. וא"כ לזה מייתי ראייה מהשבעתי אתכם כיון שכל שיר השירים מדבר על ירושלים וגם דקאמר את האהבה דהיינו ירושלים שהוא היכל אהבה ור' שז"ש שחולת אהבה אני ר"ל חולה בשביל בנין ירושלים שנק' אהבה.

ובזה ניחא מ"ש ז"ל עתיד הב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש דיש לדקדק כיון שאמר לכל צדיק וצדיק למה אמר הפסוק אוהבי דוקא אלא הכונה במ"ש שם בי"ח סי' ע"ד בשם מגלה עמוקות דמי שדר בא"י דוקא זוהר לש"י עולמות וא"כ לכן אמר להנחיל אוהבי דוקא שהם הדורים בא"י שנק' אוהבים ע"ש הארץ שנק' אהבה. והנה יש לדק' בדברי הגמ' כד משני מבעי ליה לכדרי"ל דאמר ו' שבועות וכו' אמאי לא הדר פריך ולי' כי היכי דפריך ואזיל מקמי הכי כמה זמני ואם נאמר דפליג ר"י וסבר ומפיק חד מהנך ו' שבועות ועי"ל שלא יעלו לא"י א"כ מעקרא לימא מיד דפליג אחדא מג' שבועות הראשונות וי"ל דבג' ראשונים לא אפשר דפליג דשלא יעלו בחומה ושלא ימרדו וכו' מכ"ש דשלא לעלות לא"י נפקא דאם לעלות בשלום אסור כ"ש שאסור ביד חזקה ובמרדה וכשלא ישתעבדו יותר מדאי נמי א"א דפליג דהא כמה קראי מוכחי וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ונתתי נקמתי באדום הוי אשור שבט אפי אבל בג' שבועות אחרונות איכא חדא דמצי לפלוגי דאע"ג דשלא יגלו הקץ לא אפשר דהא כתיב ואתה דניאל סתום וחתום ושלא יגלו סוד העבור ג"כ לא אפשר דהא כתיב כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים מכלל דצריך שלא ידעו זה העמים • **אבל במ"ש שלא ירחקו את הקץ אפשר דפליג משום דלזה אין צריך שבועה שלא יעשו עונות דהא מושבעים ועומדים מהר סיני** הלכך מוקי ר"י תחת שבועה זו שבועה דלא יעלו לא"י אלא רבי זירא סבר דלזרוזי טפי השביעם שלא יעשו עונות כי יגרמו עי"ז להרחיק את הקץ. וא"כ לז"א כל הדר בא"י שרוי בלא עון דבהכרח הוא מוכרח ששרוי בלא עון

⁶⁷⁵ כריכה פנימית :

ספר יקרא דשכבי

דרושים נחמדי מתוקים מדבש ונופת צופים על אדני פז מיוסדי אשר דרש דרש מר קשישא הרב המופלא וכבוד ה' מלא מרנא ורבנא כמהר"ר יוסף דוד זצוק"ל אשר נודע בשערים שמו ויצא מוניטין שלו בעולם

בחיברו הנחמד ס' בית דוד

א"ה חיים יוסף הכהן ׳ן ארדוט בן בת בנו של הרב המחבר. לי נאה לברך על גומרה של תורה האי סיפרא דבי רב. כי כל ימי הייתי מתאוה מתי יבא לידי כגון דא מצוה רבה כי שמעתי באומרי לי חבירי אחוז מעשה אבותיך אשר הם התחילו במצוה תחלה והם הביאו אל בית הדפוס ספר בית דוד. ועתה עליך המלאכה לדבר על לב נדיבים ולהוציא לאור העולם אגר הגנוז ספר יקר הערך **יקרא דשכבי** כי זה שמו אשר קרא לו הרב המחבר זלה"ה. ועת לחננה הגיע בזכות הרב המחבר לכפי שזכותיה חנני אלקים בעיני ראשי העם קדש אשר נדב לבם אותם לתת לכסף מוצא לסייעני סיוע שיש בו ממש איש איש אשר כברכתו ישלם ה' פעלם אכ"י"ר יהא רעוא כשם שזכינו במאי דקמן כך נזכה להביא אל מזבח הדפוס ס' **צמח דוד** דרושים ע"ס הפרשיות להרב המחבר זלה"ה

נדפס פה **שאלוניקי** יע"א אשר תחת ממשלת אדונינו המלך שולטן **עבדול חמיד** יר"ה

בסדר ובשנת כי יבא אלי העם **לדרש** אלקים לפ"ק (שנת ה'תקל"ד)

בדפוס השותפים ה"ה כמה"ר רפאל **יאודה** קלעי ה"י וחבירו היקר ונעלה חלקת מחוקק כה"ר **מרדכי** נחמן ה"י

⁶⁷⁶ רבי **אברהם מרימון הספרדי**, ספר ברית מנוחה, דרך רביעית.

⁶⁷⁷ י"יח' - ר"ת של הספה"ק ילקוט חדש' לרבי **ישראל ב"ר בנימין מבלזיץ** זיע"א

שהרי יקשה עליו איך דר בא"י והלא כתיב בבבלה יובאו וכו' ועובר בעשה ואם יא' דההו' בכלי שרת כתיב יקשה עליו דהא כתיב השבעתי אתכי ואם יא' דההו' לענין שלא יעלו יש' בחומי יקשה דהא השבעתי אחרינא כתיב ואם יאמר דצריפי לגי שבועות שלא יעלו בחומה שלא ימרדו שלא ישתעבדו יקשה דהא אם תעירו ואם תעוררו כתיב דמשמע שתי שבועות בכל א' וחדא מינייהו בהכרח היא זו שלא יעלו מבבל לא"י אלא ע"כ צ"ל שאינה זו השבועה אלא שלא ירחקו הקץ בעונם וא"כ בהכרח הוא שזה שדר בירוש' הוא נזהר ביותר ובודאי שאין בידו עון וה"ד וכל יא' שכן חליתי ר"ל לא יחלה השכן בא"י בסבה ששכן בא"י ועבר בעשי' וזהו דוקא כשהע' היושב בה נשוא עון שאין בידו עון אחר שאם יש בידו עון אחר אז בהכרח יענש על מה ששכן בא"י דכיון שאינו נזהר מעון אחר ש"מ דלית ליה שבועה ששית שלא ירחקו הקץ בעונם וא"כ בהכרח שהיא שבועה שלא יעלו מבבל לא"י וא"כ בדיון הוא שיענש על ששכן בא"י שהרי עבר על שבועת המקום • ורבא⁶⁷⁸ ס"ל כר"י דבאמת כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה לכך מפרש הפסוק באופן אחר דהיינו כסובלי חולאים והוא כי הנה כתב הרב מוהרש"א⁶⁷⁹ ז"ל בחדושי אגדו' דקא דעובר בעשה לאו משום דבכל עדיפא אלא דכך צוה הב"ה שכל הגולה שם לא יעלה עד יום פקודה מיהו מי שהוא בא"י ודאי דלא ילך לבבל וכו' יע"ש וז"ש ובל יאמר שכן חליתי דהיינו מי שעלה מבבל ושכן בא"י לא יתרעם למה יחלה כי הוא גרם לעצמו שעבר בעשה וכ"א הרי כמה ישראל דרים בא"י לז"א העם היושב בה נשוא עון שלא יש אישור אלא למי שגלה לבבל אבל העם היושב בה ולא גלה הוא נשוא עון ואין לו אשם במה שעומד בא"י.

ראיתי לנכון להביא שנית את דברי רבי דוד בן שמעון 'צו"ף הדב"ש' זיע"א, שערי צדק, שער החצר, סימן ר"צ

א"י. איתא בכתובות פרק שני דייני גזרות: ר' זירא הוה קא משתמיט מיניה דרב יהודה, דבעא למיסק לא"י, דאמר ר' יהודה: כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה, שנאמר: "בבבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה'". ור' זירא, ההוא בכלי שרת כתיב. ורב יהודה, כתיב קרא אחרינא: "השבעתי אתכם בנות ירושלם בצבאות או באילות השדה" וגו'. ור' זירא, ההוא שלא יעלו ישראל בחומה. ורב יהודה, "השבעתי" אחרינא כתיב. ור' זירא, ההוא מיבעי ליה לכדרכי יוסי בר חנינא, דאמר: ג' שבועות הללו למה - אחת, שלא יעלו ישראל בחומה; ואחת, שהשביע הקב"ה את ישראל שלא ימרדו באומות העולם; ואחת, שהשביע הקב"ה את אומות העולם שלא ישתעבדו בהם בישראל יותר מדאי. ורב יהודה, "אם תעירו ואם תעוררו" כתיב. ור' זירא, מיבעי ליה לכדרכי לוי, דאמר: שש שבועות הללו למה, תלתא - הני דאמרן, אינך - שלא יגלו את הקץ, ושלא ידחקו את הקץ, ושלא יגלו הסוד לעובדי עבודה זרה, ע"כ.

וכתב הרב: "יקרא דשכבי ע"ז דף קל"ח, וזה לשונו: הנה יש לדקדק בדברי הגמרא, כי משני: מביעי ליה לכדרכי לוי דאמר שש שבועות וכו', **אמאי לא הדר פריך:** ורב יהודה, כי היכי דפריך ואזיל מקמי הכי כמה זמני. ואם נאמר דפליג רב יהודה וסבר ומפיק חד מהנך שש שבועות ועייל שלא יעלו

⁶⁷⁸ מסכת כתובות, דף קיא, ע"א

אמר רבי אלעזר: כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון, שנאמר: ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון. **א"ל רבא לרב אשי:** אנו בסובלי חלאים מתנינן לה:

⁶⁷⁹ מהרש"א זיע"א, חידושי אגדות, מסכת כתובות דף קיא, ע"א

כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון שנאמר ובל יאמר שכן גו'. עיין פרש"י הכא ולפי פרש"י בספר ישעיה נראה דה"פ דקרא ובל יאמרו האומות שכני בישוי דישאל חליתי בשבילם כדאמרן אוי לרשע אוי לשכנו דאינו כן דישאל שהם העם היושב עליה נשוא עון הם והרעה שתבא לשכניה בעון עצמם הוא ועי"ל קרוב לזה דחליתי קאי על ישראל ובל יאמר שכני בישוי דישאל שע"כ ישראל משתוקקים בארץ ישראל שחליתי וא"י ארץ הרים היא ואוירה טוב לחולים כדאמרין פרק הנושא גבי רבי כיון דחלש אמטוהו לצפורי דמדליא טפי ובסיס אוירא דאינו כן אלא שאני חמדתי בא"י משום דהעם היושב וגו' דהיינו שרוי בלא עון ולמאי דקאמר אנו בסובלי חלאים כו' ה"פ דקרא ובל יאמר שכן רע השמח לאידי שחליתי כמ"ש בדוד ה' יסעדנו גו' כל משכבו הפכת בחליו אויבי יאמרו רע לי מתי ימות וגו' אבל חליתי כדי למרק עוני ביסורין וז"ש היושב בה בחולי הוא נשוא עון דהיסורים ממרקין וק"ל:

לא"י, אם כן מעיקרא לימא מיד דפליג אחדא על שבועות הראשונות.

ויש לומר, דבג' ראשונות לא אפשר דפליג - דשלא יעלו בחומה ושלא ימרדו וכו', מכל שכן דשלא לעלות לא"י נפקא דאם לעלות בשלום אסור, כל שכן שאסור ביד חזקה ובמרידה.

ובשלא ישתעבדו יותר מדאי נמי אי אפשר דפליג, דהא כמה קראי מוכחי – "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי", "ונתתי נקמתי באדום", "הוי אשור שבט אפי".

אבל בג' שבועות אחרונות איכא חדא דמצי לפלוגי, דאף על גב דשלא יגלו הקץ לא אפשר, דהא כתיב: "ואתה דניאל סתום הדברים וחתום".

ושלא יגלו סוד העיבור נמי לא אפשר, דהא כתיב: "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים", מכלל דצריך שלא ידעו מזה העמים.

אבל במה שלא ידחקו את הקץ אפשר דפליג, משום דלזה אין צריך שבועה שלא יעשו עוונות דהא מושבעים ועומדים מהר סיני, הילכך מוקי רב יהודה תחת שבועה זו שבועה דלא יעלו לא"י, דר' זירא סבר דלזרוזי טפי השביעם שלא יעשו עוונות כי יגרמו על ידי זה להרחיק הקץ, ע"כ.

ובזה פירש מחלוקת דרבי אלעזר, דאמר שם: חדר בא"י שרוי בלא עוון, שנאמר: "וכל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון", ורבא סבירא ליה דבסובלי חולאים מתניין לה, דרבי אלעזר דאמר שרוי בלא עוון, סבירא ליה דבהכרח הוא ששרוי בלא עוון, שהרי יקשה עליו איך דר בא"י, והלא כתיב: "בבלה יובאו" ועובר בעשה. ואם יאמר דההוא בכלי שרת כתיב, יקשה עליו דהא כתיב: "השבעתי אתכם", ואם יאמר דההוא לעניין שלא יעלו ישראל בחומה, יקשה, דהא "השבעתי" אחרינא כתיב, ואם יאמר דצריכי לג' שבועות: שלא יעלו בחומה, ושלא ימרדו, ושלא ישתעבדו, וקשה, דהא "אם תעירו ואם תעוררו" כתיב, דמשמע שתי שבועות בכל אחד, וחדא מנייהו בהכרח היא זו שלא יעלו מבבל לא"י - אלא על כורחך צריך לומר שאינה זו השבועה, אלא שלא ידחקו הקץ בעוונם, ואם כן בהכרח הוא שזה שדר בא"י הוא נזהר יותר ובודאי שאין בידו עוון.

והיינו דאמר: "ובל יאמר שכן חליתי", רוצה לומר, לא יחלה השוכן בא"י בסיבה ששוכן בא"י ועבר בעשה, וזהו דוקא כשהעם יושב בה נשוא עוון, שאין בידו עוון אחר, שאם יש בידו עוון אחר אז בהכרח יענש על מה ששכן בא"י, דכיון שאינו נזהר מעוון אחר, שמע מיניה דלית ליה שבועה שישית שלא ידחק את הקץ בעונש, ואם כן בהכרח שהיא שבועה שלא יעלו מבבל לא"י, ואם כן בדין הוא ושענש על ששכן בא"י, שהרי עובר על שבועת המקום. ורבא סבירא ליה כרב יהודה, דבאמת כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה, לכך מפרש הפסוק באופן אחר, דהיינו בסובלי חולאים.

והנראה כי הנה כתב מוהרש"א ז"ל, דהא דעובר בעשה לאו משום דבבל עדיפא, אלא דלכך ציווה הקב"ה, שכל הגולה שם לא יעלה עד יום הפקודה, מיהו מי שהוא בא"י ודאי דלא ילך לבבל, יעו"ש.

וזה שאמר: "ובל יאמר שכן חליתי", דהיינו מי שעלה מבבל ושכן בא"י לא יתרעם למה יחלה, כי הוא גרם לעצמו שעבר בעשה. וכי חוטא, הרי כמה ישראל דרים בא"י, לזה אמר: "העם היושב בה נשוא עון", שלא יש איסור אלא למי שגלה לבבל, אבל העם היושב בה ולא גלה הוא נשוא עוון ואין לו אשם במה שעומד בא"י, ע"כ.

ואין לומר דאם לא יעלו בחומה מכל שכן שלא יעלו לא"י נפקא, דאם לעלות בשלום אסור כל שכן שאסור ביד חזקה, אם כן השתא נמי למה צריך שני שבועות, שלא יעלו בחומה ושלא יעלו לא"י – **דיש לומר להחמיר טפי על עליית החומה.**

ומה שאמר, **דשלא ידחקו את הקץ אפשר דפליג**, משום דלזה אין צריך שבועה שלא יעשו עוונות דהא מושבעין ועומדין מהר סיני וגוי, עיין מה שפירש רש"י שם בלישנא אחרינא דשלא ידחקו גרסי' לשון דוחק שלא ירבו בתחנונים על כך יותר מדאי וק"ל וכן הוא במדרש שיר השירים, ומהעניין מוכח שכך צריך להיות הגירסא, יעו"ש.

ודרך אגב ראיתי להביא מה שפירש רבינו מהר"מ אלשיך ז"ל בכוונת הכתוב: "השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה" וגוי, וזה לשונו: אחשוב כי צבאות ואילות השדה הם משל אל הקיצים, כמאמר ספר הזוהר במקומות רבים, כי יש קצים הרבה, והוא בלי ספק באחישנה, אך אם לא זכו, שהוא בעתה, קץ אחד הוא בלבד. והנה בקיצים הממהרים יש ממהרים יותר מזולתם, וסוג האחד ידמו אל צבאות, וסוג השני אל אילות השדה.

והנה אם נזכה להגאל באלה טרם העת הקצוב בעתה, לא יבצר לאחד משתי סבות, או מרוב חפצנו לאהבה את ה' ולשוב עדין, כאומרם ז"ל: זכו אחישנה לא זכו בעתה, או למה שיכבידו הצרות כל כך עלינו בקרב ימים, שמרוב הצרות כחבלי יולדה נתעורר ונשוב ונגאל.

ובזה נבא אל התכת כפל תעירו ותעוררו, והוא כי אומר הוא יתברך, השבעתי אתכם אומות בנות ירושלים, על איזה דבר השבעתי, בצבאות או באילות השדה. הם ב' סוגי קצים הממהרים אלו יתר מאלו, אלו הממהרים המשילים לצבאות, והשני הממהרים ביותר המשילים לאילות השדה. ומה הוא השבועה, אם תעירו בהצרכם את בני יותר מדאי, שעל ידי כן תעירו לאהבה אותי ולשוב, וזהו בסוג האחד מהשתים הנזכרים שהוא בצבאות. או אם תעוררו בהכביד ביותר, שעל ידי כן תעוררו להביא את הסוג השני, שהוא כאילות שהוא בהתעוררות היותר ממהר את האהבה לאהבה את ה' ולהשיבם עדין מיד. ושמה תאמר, הלא טוב להם הוא שנעורר אהבתם אותך קל מהרה, לזה אמר עד שתחפץ, כי הקצים של אחישנה לא אבחר בהיותם מחמת רוב צרה, רק מחמת חפץ מאליהם, וזהו עד שתחפץ כנסת ישראל להתעורר מאליה, כי אין ראוי להכביד בצרות על העדר תשובה, עד עת קץ האחרון שהוא בעתה, כי אז הם חבלי משיח וכו' ⁶⁸⁰, ע"כ דברי קודשו.

ואפשר שזהו כוונת הכתוב באיכה: "למה לנצח תשכחנו תעזבנו לאורך ימים, השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם, כי אם מאוס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד". יאמר, ידענו ה' כי בקיצים של "אחישנה" לא תבחר, בהיותם מחמת רוב צרות השעבוד של האומות, **רק מחמת חפצנו ורצוננו**. ולזה אנו מחלים פני קודשך: "למה לנצח תשכחנו תעזבנו לאורך ימים", ו"השיבנו ה' אליך ונשובה", שתטה לבבינו ליראתך ולשוב עדיך, **כי אם יהיה התעוררות ע"י מאיסת וצרת השעבוד של האומות, ידענו שאינך רוצה בזה**, עד בוא הקץ של בעתה, וזהו "קצפת עלינו עד מאד", כי צריך לזה זמן ארוך עידן ועדין, לזה אנו מחלים, **שתשיב אותנו בתשובה מבלי התעוררות של האומות**, ויתקיים בנו זכו אחישנה.

והנה לפנינו דעת תורה בהירה בנוגע להשתעבדות אוה"ע בנו שההבנה בכך היא שהם 'מקל חובלים', והנה אנו רוצים 'מקל נועם'...

דהיינו שאינם לוקחים לליבם שמה הישמעאלים מכים בנו זה בגלל שאנו 'עם קשה עורף', ובמקום לשוב אל ה' ית' 'הופכים טעמי התורה למדרש טעות ולליל' ⁶⁸¹

⁶⁸⁰ אמנם הצו"ף זיע"א השמיט ע"י וכו' אך הנה המשך דברי קדשו של האלשיך הק'

...כי אם לא, אז אימתי יאריך להם, והקץ בא.

⁶⁸¹ רש"י הק' זיע"א, מסכת ברכות, דף יב ע"ב, ד"ה מינות

אותם [תלמידי ישו הנוצרי] **ההופכים טעמי התורה למדרש טעות ולליל**.

משנת ה'ת"ק עד ה'תקצ"ט

רבי חיים משה ב"ר שלמה אמריליו⁶⁸² זיע"א, יד משה⁶⁸³, פרי דברים, דף קיו ע"א

ובזה יובן מקרא שכתוב בסוף איכה הא' תבא כל רעתם לפניך ועולל למו כו' חוץ מהכוונה ז"ל עם פ' הקודם ישמעו כי נאנחה אני אין מנחם לי' כו' **בהקדים מ"ש בסוף פרק דייני גזירות דקי"א השבעתי אתכם בנות ירושלים כו' דאריב"ח ג' שבעות** הללו למה א' שלא יעלו ישראל בחומה ואחד שהשביע הקב"ה לישראל שלא ימרדו באוה"ע וא' שהשביע הב"ה לא"ה שלא ישתעבדו בישראל יותר מדי ור"ז מיבעי ליה לכדר"ל דאמר ו' שבעות הללו למה ג' הני דאמרי אינך שלא יגלו את הקץ ושלא ירחקו את הקץ ושלא יגלו הסוד לא"ה, ורש"י גריס בל"א שלא ידחקו את הקץ לשון דוחק שלא ירבו בתחנונים על כך יותר מדאי, וכדפי' רש"י בפ' שיר השירים, שלא ירבו בתפ' ותחנונים להביאו שלא בעונתה ע"ש ובס' דו"ד ס"פ צו כו'.

וז"ש ישמעו כי נאנחה אני מרוב שעבוד הגלות ואין מנחם לי **דמה יעשו המנחמים כיון שהקב"ה השביע שלא להרבות בתחנונים לדחוק את הקץ ולהביאו שלא בעונתה כדי להציל מן הגלות** ומ"ה א"ה ששו לעושים בנו כרצונם בכח ואל, ואין מוחה בידם כי אתה עשית מכח התשוב⁶⁸⁴ הנז' אבל בעה"י הבאת יום קראת ויחיו כמוני וא"ת האידך אתה מדבר ומתפלל ע"כ באומרו הבאת יום קראת לז"א **מה שאני מתפלל לא על הקץ אני מתפלל אלא על מה שעוברים על שבעות ה' שהשביע לאו"ה שלא ישתעבדו בישראל יותר מדאי** לז"א תבא כל רעתם לפניך ועולל למו וכו' על מה שעוברים על שבעות ה' **וא"כ לא על הקץ אני מתפלל אלא על רעתם** שהם משתעבדים בי יותר מדאי לז"א כי רבות אנחותי וזש"ה בתהילים ס"ג עד אנה ה' תשכחני נצח וגו' וא"ת דעדיין לא הגיע עוד השעה ואין לנו רשות לדחוק את הקץ אין אני מתאונן על הקץ אלא עד אנה ירום אויבי עלי' כו' :

רבי מאיר ב"ר חליפה ביקיאם⁶⁸⁵ זיע"א, גולל אור⁶⁸⁶, אות ע, עבדון בן הלל הפרעטוני

נקבר בפרעתון בשופטים סוף סי' י"ב בא לפרוע חוב אביו, **והוא גלגול מאותו שטעה בקץ הנקרא יגון כדאיתא בפרקי רבי אליעזר פ' מ"ז** אמר רבי אליעזר כל אותן השנים שישבו ישראל במצרים היו יושבים בטח ושאנן עד שבא יגון מבני בניו של אפרים ואמר להם נגלה לי הקב"ה להוציא אתכם ממצרים. **ובני אפרים בגאות לבם שהם מזרע המלוכה וגבורי כח במלחמ'** עמדו ולקחו טף ונשים ויצאו ממצרי' ורדפו המצריים אחריהם והרגו אותם מאתים אלף כלם גבורי כח בני אפרים, ובילקוט אומר שהרגום בני גת.

ואפשר שבהצטרפות שניהם המצרי' ובני גת הרגום והם הם המתים שהחיה יחזקאל

⁶⁸² חיבר את הספה"קים: **דבר משה - חלק א** (שאלוניקי, ה'תק"ב); **דבר משה - חלק ב** (שאלוניקי, ה'תק"ב). נפטר בשנת ה'תק"ח. לאחר פטירתו המשיך להוציא לאור בנו את ספה"קים: **דבר משה - חלק ג** (שאלוניקי, ה'תק"י); **יד משה** (שאלוניקי, ה'תק"א); **הלכה למשה** (שאלוניקי, ה'תק"ב); **יד משה** (שאלוניקי, ה'תק"ג); **שמחת משה** (ליוורנו, ה'תרכ"ח).
⁶⁸³ שאלוניקי, ה'תק"א

הסכמות מאת: רבי **אהרן אמריליו** זיע"א (אח המחבר); רבי **שלמה אמריליו** זיע"א (אח המחבר).

⁶⁸⁴ תיבה לא ברורה

⁶⁸⁵ חיבר את הספה"קים: **גולל אור** (אזמיר, ה'תצ"ז); **מאיר לארץ** (שאלוניקי, ה'תק"ז); **מגן אבות** (שאלוניקי, ה'תק"ח); **מאורי אור** (שאלוניקי, ה'תק"ב); **מאיר בת עין** (אזמיר, ה'תקט"ו); **צמח צדיק** (ליוורנו, ה'תקמ"ד); שאלוניקי, ה'תקס"א).
⁶⁸⁶ אזמיר, ה'תע"ו

הסכמות מאת: רבי **חיים אבולעפיא** זיע"א; רבי **יצחק כהן** זיע"א

בבקעת דורה. **וגם נתגלגל בבן כוזיבא, ועל כי לא השלים תיקונו נקרא בשם כוזיבא, כדאיתא במדרש**⁶⁸⁷ כי הרבה מחכמי הדור ההוא סברו שהוא משיח יעו"ש: כל מה שנאמר עליו ונהרג גם הוא שם:

ותיקונו משיח בן אפרים, וגם שם יהרג כי אז נתקן, וזה רמזו בפרק חלק⁶⁸⁸ אין בן דוד בא עד שיתבקש דג לחולה ולא ימצא, **דג זה משיח בן יוסף** וחולה הם ישראל וכו': נאם הרמ"ע

רבי מאיר ב"ר חליפה ביקיאם זיע"א, מאיר בת עין⁶⁸⁹

גם נודע **שהמלך בחינתו במלכות** כנזכר בתיקונין אין מלך אלא מסטרא דמלכות יע"ש. גם נודע **שמלכות היא בסוד חולנית** כמ"ש הכתוב השבעתי אתכם בנות ירושלים וכו' כי חולת אהבה אני כמו שכת' בתיקונין.

שמלכות היא בסוד חולנית - ולכן היא צריכה רפואה **ע"י קושי הגלות**, כדאיתא בספה"ק כלי יקר, חומש בראשית, פרק כח פסוק יד

ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה. מה שהזכיר הרוחות המקבילין זה כנגד זה, ולא הזכירן כסדרן, לפי שאמרו במדרש (עיין מדרש תהלים מד ב) **אין התשועה באה לישראל כי אם בזמן שהם בתכלית השפלות**, שנאמר (תהלים מד כו) כי שחה לעפר נפשינו וגו', מה כתיב בתריה קומה עזרתה לנו. **וטעם של דבר שכל זמן שאינן בתכלית השפלות אז אינן תולין בטחונם בה' וחושבים תחבולות להנצל מפח יקוש ע"י תחבולות אנושיות**, וע"כ ריחק ה' את האדם ורבה העזובה, כי לא בטחו בתשועת ה' אך כשיראו כי אזלת יד השתדלותם ואין עוזר וסומך, אז עיניהם נשואות אל ה' לקרוא אליו בעת הצר להם וה' שומע, ובאותו זמן התשועה באה דרך בריחה מן הקצה אל הקצה, דהיינו מן תכלית השפלות אל תכלית המעלה, ולפי שכפי הטבע לא יאומן כי יסופר שיעלו בשפל מצבם אל רום מעונה, ע"כ נאמר ליעקב במראה זו ג' מעלות בדרך לא זו אף זו...

רבי נסים שיביליו זיע"א, מעשה נסים⁶⁹⁰, פר' יתרו, נג ע"א

...וא"כ המה עזרו לרעה וחייבים על הקושי הגלות הזה וא"כ אימתי אתה עושה דין באומות שגם שאת אהבה עד שתחפץ ועדיין לא בא הקץ מ"מ הנה קושי השעבוד להיותינו בבחינת בנים ראוי שתחיש לגאלינו ותשיב להם גמול כמעשה ידיהם...

⁶⁸⁷ איכה רבה, פ"ב פסוק בלע

⁶⁸⁸ מסכת סנהדרין, דף צ"ח ע"א

⁶⁸⁹ אזמיר, ה'תקט"ו

⁶⁹⁰ שלוניקי, ה'תקי"ז

רבי חיים יעקב ב"ר יוסף וארשאנו זיע"א, יגל יעקב⁶⁹¹, פרי מצורע

ודאי שהוא האמור לעיל סדר הענין שתחילה עשה סימן בהמה שנלקה ואח"כ עשה רעש וזהו שאמר לפניו רגזה הארץ רעשו שמים מפני מה רגזה ארץ ורעשו שמים מפני שהשמש והירח קדרו רוצה לומר שנלקה החמה ואח"כ בא יום ג' יום ראש חדש ניסן עשה רעש גדול וז"ש הפ' וה' נתן קולו שהוא הרעש שכן אמר ע"פ שבא לקמן ביואל סימן ד' וה' מציון ישאג ומירושלים יתן קולו נמצא דמפסו' יתן קולו נראה שהוא הרעש א"כ כמו זה נוכל לומר כן בנדון הפסוקים הללו כו' ועם כל זה אמר לבסוף וגם עתה ר"ל אפילו עכשיו שכבר עשיתי אותות הללו דהיינו הרעש והחמ' נלקה וירח ג"כ עכ"ל **אם אתם תחזרו בתשובה אתם ניצולין מכל רע** וז"ש וגם לפי שהוא א"ל ונחם על הרעה ועיין לקמן ובה נבוא לומר כונת הפ' שיר השירים אקומ' נא ואסובב' בעיר בשוקים וברחובות אבקשה את שאהבה נפשי בקשתיו ולא מצאתיו מצאוני השומרים הסובבים בעיר את שאהבה נפשי ראיתם כמעט שעברתי מהם עד שמצאתי את ש"נ⁶⁹² אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי ואל ח"ה⁶⁹³ הורתי השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ ופירש הרב מהר"ם אלשיך ז"ל עמ"ש חז"ל שמרדכי כלול כנגד כל ישראל ופגע בג' תינוקות וא"ל אל תירא מפחד פתאום אחר אמר עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום כי עמנו אל וז"ש אקומה נא ואסובבה בעיר כאילו קמנו כל ישר' ולא נושענו **עד שמצאוני השומרים שהם התינוקות** כמ"ש חז"ל **שהם נטורי קרתא ע"י לימוד' בבית רבם** וז"ש כמעט שעברתי כו' אל בית אמי רמז לבית המקדש וזה נמי ואל חדר הורתי **א"כ איפוא מי יוכל לעצור כח כמו הם שבאו לידי צרה גדולה כזאת לז"א השבעתי אתכם בנות ירושלים ואחז"ל שבועה לאו"ה שלא ידחקו את ישראל יותר מדאי וז"ש אחריו השבעתי אתכם** כו'

וכדי לסיים במילי דגאולה נאמר מחז"ל⁶⁹⁴ משל למלך שהלך למ"ה הוא ובניו וחתניו בשעת תבוא בניו א"ל באו בניך א"ל ישמחו כלותי א"ל באו חתניך א"ל ישמחו בנותי א"ל בא המלך א"ל הא ודאי שמחה גדולה כך לעי"ל עתידים נביאים לומר בניך מרחוק אומרת מה איכפ' ובנותיך על צד תאמנה אומרת מה איכפת כיון שיאמרו הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא א"ל הא ודאי שמחה גדולה ותמוה שאינו דומה משל לנמשל ויובן עמ"ש משם המפרשים על פסוק 'בכל צרתם לו צר' שצריך להתפלל שיבוא הגאולה שיגאול **שהשי"ת יגאול את כבוד השכינה** וז"ש צדיק ונושע על ידי גאולת ישראל ונכון ועיי' ראיה מפסוק אחר נראה שמיידי שבעבור ישראל עושה הרעש שכן מצאתי בילקוט תרי עשר ע"פ השמש יהפך לחושך ששאל אליהו ז"ל את רבי נהוראי מ"מ זועות באות לעולם וזועות הוא הרעש שכן אמר בגמ' מאי זועות הוא גוהא והוא הרעש א"ל שהקב"ה רוא' שאין ישראל מפרישין מעשרותיהם כראוי אז זועות בא לעולם, א"ל חייך כך הוא סברו של דבר א"ל זהו עיקרו בשעה שהקב"ה מביט ורואה עע"ז יושבים בטח ושאנן ובית המקדשו חרב באותה שעה מאפיל העולם ומזדעזע אמר הקב"ה כל הרעה שאני מביא

⁶⁹¹ שאלוניקי, ה'תקכ"ה

⁶⁹² ש"נ – ר"ת 'שאהבה נפשי'

⁶⁹³ ח"ה – ר"ת 'חדר הורתי'

⁶⁹⁴ פסיקתא דרב כהנא, נספחים אות ו

שש אשים ב"י (ישעיה סא ז) משל למלך ב"ו שהלך הוא ובניו וחתניו למדינ' הים באו ואמרו למלכה הרי בניך אמרה צאו ובשרו את כלותי באו ואמרו הרי חתניך אמרה צאו ובשרו את בנותי באו ואמרו לה הרי המלך בא אמרה ודאי השמחה הזאת שלי הוא כך אמר הב"ה לכנסת יש' שאי סביב עיניך וראי כלם נקבצו באו לך וגו' (ישעיה ס ד) כי הלבשני בגדי ישע (שם סא ז) שבעה מלבושין הב"ה לבש משנברא העולם עד שעה שעתיד ליפרע מאדום הרשעה כשברא העולם לבש הוד והדר שני הוד והדר לבושו (תהלים קד א) כשנגלה על הים לבש גאות שני י"י מלך גאות לבש (שם צג א) כשנתן התורה לבש עוז שני לבש י"י עוז התאזר (שם) כשמחל לעונותיהן של יש' לבש לבוש לבן שני לבושה כתלג חיור (דניאל ז ט) כשיפרע מן א"ה ילבש לבוש נקם שני בגדי נקם תלבושת (ישעיה נט יז) לבוש הוי בשעה שמש"ח יגלה ילבש צדקה שני וילבש צדקה כשרי' וכובע ישועה בראשו (שם) לבוש הוי כשיפרע מאדום ילבש לבוש אדום שני מדוע אדום ללבושך (שם סג ב) והלבוש שהלביש למשיח יהיה הולך ומבהיק מסוף העולם ועד סופו שני כחתן יכהן פאר (שם סא ז) ויש' משתמש' לאורו ואומרי' למשיח אשרי שעה שמש"ח נברא אשרי הבטן שיצא ממנו אשרי הדור שענינו רואות אשרי עין שזכתה לראותו לפי שמפתח שפתיו ברכה ושלום ושיחתו נחת רוח והוד והדר בלבושו ובטח ושאנן בדיבורו ולשונו מחילה וסליחה ותפלתו ריח ניחוח ותחנתו קדושה וטהרה בלימודו ואמ' אשריהם יש' מה גנוז להם שני מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו' (תהלים לא כ) וככלה תעדה כליה (ישעיה סא ז) מה כלה זו אינה מעולה מחברותיה אלא בתכשיטה כך כנסת יש' אין מכלמין שונאיה אלא באור שהיא עוטה שני כי הנה החשך יכסה ארץ וגו' והלכו גוים לאורך ומלכי' לנגה זרחך (שם ס ג) ד"א מה כלה זו טעונה חסד בעיני כל רואיה אי מה כלה זו כשמלאו ימי חופתה חוזרת למלאכתה אף כנסת יש' חוזרת לשעבודה ת"ל ופדויי י"י ישובו וגו' (שם לה ז) :

לעולם כדי לקדש שמי בעולם שנאמר כל הנקרא בשמי ובמה שאני ראוי לקלס האומות
מכעיסים אותי זה אומי לכוכבים אני עובד וזה אומר לשמש אני עובד ולירח, לפיכך אני
מרעיש אותם שמכעיסים אותי בהם לפי אף הם לוקים שנאמר השמש יהפך לחושך
והירח לדם כו' **הרי שבתחילת המ' אמר בעבור המעשרות וישראל נצטוו במצו' זו ולא**
או"ה הרי בהכרח גמור שגם ישראל צריכין תשובה ע"כ

רבי שמואל שלם זיע"א, מלך שלם⁶⁹⁵, מס' סוטה פ"ז

שם הובא בע"י דמ"ד וז"ל עד יעבר עמך ה' זו ביאה א' עד יעבר עם זו קניית זו ביאה ג'
אמור מעתה, ראויך היו ישרי לעשות להם נס בביאה ב' בביאה ראשונה אלא שגרם החטא
ופירש רש"י ז"ל ביאה א' בימי יהושע ביאה ב' בימי עזרא לעשות להם נס לעלות בזרוע
ולא היו משתעבדין למלכות אלא שגרם עונם של ישראל בימי בית ראשון שנגזר עליהם
שלא יצאו אלא ברשות כדכתיב מי בכם מכל עמו עכ"ל.

וזה אתיא **כרבי זירא דאמר בפ"ג דכתובות הובא בעין יעקב בדף י"ד ע"ב**
ורבי זירא השבעתי אתכם בנות ירושלים שלא יעלו ישראל בחומה פירש
רש"י יחד ביד חזקה והרב מוהרש"א כתב בחומה ודאי לרשות לכל אחד מישראל לעלות
לא"י אלא שלא יעלו ביחד ביד חזקה, ומ"ש בגמרה בפ"א דמגילה הובא בעין יעקב דק"ן
ע"א וז"ל דרש רב נחמן בר יצחק מ"ד⁶⁹⁶ כה אמר ה' למשיחו לכורש וכי כורש משיח הוא
אלא אמר הקדוש ברוך הוא למשיח קובל אני עליך על כורש אני אמרתי הוא יבנה עירי
ויקבץ גלותי והוא אמר מי בכם מכל עמו ה' אלהיו עמו ויעל י"ל שלישאל ציוה שלא
ילכו בחזקה אבל לכורש היה ראוי שיגזור שיעלו כלם בחומה וזהו מה שקובל עליו
הקדוש ברוך הוא:

וז"ש בפ"א דיומא רשב"ל הוה קא סחי במיא דירדן אתא רבא בר בר חנה יהב ליה ידיה
א"ל אלהא סנינא לכו דכתיב אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף אם חומה אם עשיתם
עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא נמשלת' ככסף שאין הרקב שולט בו היינו משוי'
דהרשות היה בידם לעלות אבל הם לא רצו ודוק:

רבי יצחק ב"ר שמריה ארגואיטי⁶⁹⁷ זיע"א, ילקוט מעם לועז, חומש דברים⁶⁹⁸, פ' ואתחנן, דף
רצ"ו

הקב"ה השביע את ישראל (כתובות קי"א ע"א) שלא יקום חלק אחד וילך
לאר"י וישתלטו עליהם ויבנו את ירושלים וחצרותיה, וכן השביעם שלא
ימרדו במלכיות ואל יסמכו על כוחם, וכן השביעם שלא יפצירו הרבה
בהקב"ה יותר מן המדה שיביא את משיח צדקנו, וכן השביעם שלא יגלו את
סודות תורתנו וענייני תקופות ומזלות לאומות העולם, ואת האומות העולם השביע
שלא יכבידו עולם יותר מדאי עלינו, שאם יכבידו יותר מדאי ישלח הקב"ה
את משיח צדקנו אפילו לפני זמנו. ואמר הקב"ה (שיו השירים ב' ז') השבעתי
אתכם, אם תשעו לשבועתי מוטב, ואם לאו בצבאות או באילות השדה, שיהיה בשרכם
מאכל לחיות כצבאות או כאילות השדה.

⁶⁹⁵ שאלוניקי, ה'תקכ"ט.

⁶⁹⁶ מ"ד – ר"ת מאי דכתיב

⁶⁹⁷ רבי יצחק ב"ר שמריה ארגואיטי זיע"א - מגדולי רבני שלוניקי. המשך את פעולתם המבורכת של רבי יעקב

כולי רובי יצחק ב"ר משה מאגדיסו זיע"א בכתבת ילקוט מעם לועז.

⁶⁹⁸ קושטא, ה'תקל"ג

**הַשְׁבָּעָתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבֹּאוֹת אוֹ בְּאֵילֹת הַשָּׂדֶה אִם
תָּעִירוּ וְנָאם תְּעוֹרְרוּ אֶת הָאֲהָבָה עַר שְׁתַּחֲפֹץ**

הנה כִּסְּ מ' רָשָׁב"י פ' פקודי מ' על
עלמות כתב כ"ס נקבו' מלך
המלכו' ונק' עלמו' סיר שהם מעוררו' חמיר
והם מעוררו' חמיר את האהבה בין ת"ת
למלכו' בהעוררו' התחתונים והם הם בנות
ירושלים כו' ע"כ * ובזוהר ויחי רמ"ב
ע"ה אמרו בנות ירושלים אליו איננו נשמתהון
דביקיי' לאינון קריבין למלך חמיר ומוריעין
למלכא בכל יומא עסקיי' לעטרוניתא כו'
בנין לאתפייסא בהדיה כו' * והכונה היא
שנאמרו' שהם מעוררין את האהבה בין ז' ונ'

ע"י עלייתם מ"ן וגורמים הזווג * והנה
בבואת נק' כה"י של דבורא וכן נה"י ונוקבא
כמ"ס כס' מ' רש"ב"י * וארא גס או עק' הנוק'
כמ"ס מוהר"ו ז"ל ע"ת הזוהר פ' ויקרא דף
כ"ג או הודע עליו וכחכ"ס כס' מ' מ"ב
מוהר"ו ז"ל או הודע אליו כמלך רבקי'ר
לאחרא נ"ב או נ"י ז' ה"א נוק' שביעית ע"כ
וכ"כ כס' מ' ע"ס ובזוהר אה"ת דס"ח ע"ה
ד"ה אילות השדה דמניא בכלגו' לילא בשעתא
דקב"ה עאל לגתא לעדן לאשתעשעא עס
דביקיי' ה"א קול כפיק' וכא"י כל אינון
אילתא ?

א"למא דאחרני כרטיא יקרא קריטא וכחכ
כס' כס' מ' כס' מוהר"ו ז"ל אילתא נ"ב
הם ע' אריס ע"כ * וידוע כי הע' אריס
אינו בעולם האלי' ולפי לשון הזוהר האמר
אחרני כרטיא נראה שהם בבליה הנק'
כסא הכבוד וכ"כ בפירוש מוהר"ו ז"ל בלי"ה
ויכא פ"פ כי מן הבאר ההיא יסקו העדרים
הם הע' אריס וזהו אותיות העדרים הע'
דריס שהם דריס בכסא הכבוד תחת הנאר
מ' דאלי' ע"כ * והנה חפץ ורזון הכל
אחר ותרוממו רעותא וכמ"ס בזוהר שמות
ד"תעד שתחפץ כו' ויהא רעותא דמלכ' בה
ובלי"ה בראש' ע"פ ויעש להם את הרקיע
כתב כי רעותא היא בלי' כו' ע"ס ובתיקונין
ד"כ ע"ה וז"ל כי שכינתא גלת כל ספירן
נחתו עמה ולית פירויא בה ובין עשר ספירן
כו' ואמאי אית פירויא בגין דלית ליקאות
ברית תמן ורזא דא אינ' לדיק בארץ דאיהו

השבעה ואמרה כי השבעה היא בלצאות
שה"ס נה"י ז"ה או אפסר כה"י ידה שברא
בחינתה היא אלילא ויכולה להשכי' בבחינת'
אל' העלמות ש"ב ואל' נדמות הדיקיס שהם
מבריאה * ואפסר שזה הוא ההפך אשר
בין ב' הנוסחאות בזוהר שמות ד"ח ע"ה
בלצאות דא מלכא : נ"ה משיחא דאחרני
בלצאות כי לפי הנוסחא מלכא סתם הוא
על נה"י ז"ה ולפי הנוסחא מלכא משיחא
הוא על נה"י דנוק' כנויט בפ"מ בזוהר
שקורא אל' הנוק' מלכא משיחא ועתה מפרש'
מה היא השבעה : וז"ס או באילות השדה
בלומר כי כאשר א"ו שהיא המלכות היא
באילות השדה שהיא למטה בבריאה אשר הם
מקו' אילות השדה שהם הע' אריס הם תעירו'
ואם תעוררו את האהבה שם לעשות הזווג
שלא תטעו כמה שאתם רואים כי כד נחתת
שכינתא כל ספירן נחתו עמה ולית פירויא

⁶⁹⁹ רבי שלמה ב"ר דוד מולכו זיע"א – ממקובלי העיר שלוניקי חיבר את הספה"קים : שמן זית זך (שלוניקי, היתקל"ט) – ביאורים בתורת הקבלה לפי הרש"ש ; שמן משחת קודש – פירוש על שיר השירים (שלוניקי, היתקל"ט). נפטר בשנת ה'תקמ"ח.
⁷⁰⁰ כריכה פנימית :

פתח השער
עמ"י
זה ספר שמן משחת קדש
אנכי העירותיהו ממה שהשיגה ידי יד כהה אנכי
תולעת ולא איש שפל אנשים כמוני היום נע"דר בקדש לכבוד קוני אלי מלכי בקדש
נאם הצעיר וזעיר שלמה בן לא"א זקן ונשוא פנים רודף צדקה וחסד דרחים ומוקיר רבנן כמוהר"ר דוד
מולכו תנצב"ה אל מקום הקדש
נדפס פה שאלוניקי יע"א
אשר תחת ממשלת אדוננו המלך שולטן עבדול חמיד יר"ה
בשנת שמן משמ"ת קד"ש יהי"ה ז"ה (שנת תקל"ט)
בדפוס השותפים הלא המה ה"ה נז"י רפאל יהודה קלעי נר"ו
וחברו חלקת מחוקק היקר והנעלה מה"ר מרדכי נחמן ה"י
הוגה ע"י זע"א דמן תלמידיא אברהם מיראניה נר"ו בהה"ר שמואל זלה"ה
הסכמות מאת : רבי יום טוב אלגאזי זיע"א, רבי יעקב חזן זיע"א.

אות ברית תמן וכתבם הם בהנהות כלומר כל
 י"ם יריו עמה ח"כ אין כאלן פירור ומשני
 בנין דלית לדקו"ש חכמאלי חסור בתשמיש
 המטה ולכן אין הם זוג כדי שלא יפערך
 ליתן שם חלק לסט"א ע"כ • מעתה נבוא
 לכונת הכתוב לפרש על מה היתה כונת
 השבועה וגם להבין כפל אם תעירו ואם
 תעוררו • וגם להבין טעם שינוי תעירו
 לתעוררו כי תעירו הוא הס' בעלמ' המעורר
 ותעוררו הוא גורמים את המעוררים •
 ונקדים עוד מ"ש ב"מ' מ' רשב"י בנוסחא הב'
 על מאמר ר' חזקיה ריש פ' בראשית ומלאת
 כי תרשמו לעיל בדרך האחרון ע"פ כפושא
 והוא כי ב' בחי' יש אל המלכות אם בחי'
 היותה באלי' למעלה ואם בחי' תחתיה בסו'
 הבריאה ע"פ והבחי' אשר באלי' היא האומר'
 השבועתי אתכם בנות ירושלים שהיא מושבעת
 את בנות ירושלים שהם העלמו' שיר וגם את
 נשמו' הדריקים זעמה מכרשת במה היתה
 השבועה ואח"כ ה"י מפרשתי מקי' היתה

בה ובין טשר מפירן כמ"ס בתיקובין תחשבו
 לעורר שם את האהבה כדי שיהיה בחי' נות
 הזוג שם כמו פעולתכם שהיא תמיד לעורר
 את האהבה אל תטעו בזה כי שם אין לדיק
 דאיהו אות ברית בארץ שהיא הנוק' ואין
 שם זוג כדי שלא יפערך ליתן שם חלק למט"א
 כי הזוג הוא ער שתחפץ ער שהנוק' תהיה
 בחי' חפץ ורעותא שהוא בחי' חלילות
 שתעלה שם בעולם דאלי' שם תעוררו את
 האהבה לגרום הזוג ומה שלא הזכיר ירידת
 הי"ם עס ירדת הנוקבא חסבר לב' טעמים
 האחד כי ירדע הוא מכיון וכבר ירענו דלית
 בכו פירודא ועוד כי הסתיר בחי' ירידת
 לגדל מעלתם וכפל אם תעירו ואם תעוררו
 הטעם הוא כי השבועה היא אל עלמות שיר
 ואל' נשמות הדריקים כי שתיים נק' בנות
 ירושלים וכנגד העלמו' שיר אמרה אם חפצו
 שהם המעוררות את האהבה בין ת"ח למלכו'
 וכנגד הדריקים אמרה אם תעוררו שהכונן
 גורם את המעורר שיטעה התעוררות וכן
 נהמות

נשמות הדריקים מעוררין את העלמות שיר
 וקטלמות לתו"ס וכמ"ס הרב ז"ל שהעלמות
 מעוררות האהבה בהתעוררות התחזונים

(ב) - נא יאמר אם תעירו ואם תעוררו
 עת"פ ב"מ הכונות ד"ח דק"ס
 בכונת תהלות לאל עליון גואלם כי בהיותם
 יעקב ורחל בהיכל הרלון ד"ח דבריאה שם
 חזרים פ' בפומדווגים זוג דנשיקין רוחא
 ברוחא ואח"כ עולין באלילות כו' ע"ס •
 וידוע כי הזוג חלקם הוא באלי' כי זוג
 דשחית דחול הוא דיעקב ורחל נאכל כי לא
 נטעה בבריאה כי אם זוג דנשיקין אבל
 הזוג ממם הוא באלי' • והנה האהבה נק'
 הזוג דנשיקין כמ"ס בזהר פ' תרומה דקמ"ו
 ע"כ וז"ל או באילות השיה כמס"ל כי כאשר
 או שהיה מלכות היא באילות השדה שהיה
 בבריאה אם תעירו ואם תעוררו כלומר אם
 אתם רוצים לעשות שם התעוררו' הזוג אל
 תכונו לעורר כי אם דוקא את האהבה שה"ס
 זוג אל נשיקין רוחא ברוחא אמנם זוג
 דגופא בגופא לא תעוררו כי זוג דנשיקין
 שהוא עליון ורוחני רוחא ברוחא אין פחד
 וחשש שיתאחו בו להיותו רוחני ולכן אין
 צריך לתת חלק לסט"א אבל זוג דגופא קאמרו
 לזכר פן תכונו לעוררו כי שם יש פחד ולרר
 לתת חלק ולכן אל תעוררו אותו כי אם ער
 שתחפץ שהוא בעולם האלילות כמס"ל •

אילת כתיב חמר שהוא לבין יחיד אמר דא
 אילות השדה • והנה ידוע כי בכל בחי'
 הזוג הנעשה דרכו' לרר' שיקדים אליו
 בתחלה הזוג דנשיקין כי בתחלה נעשה זוג
 הנשיקין בג"ר שבסרלון ואח"כ מהזוג הפו'
 יורד' הטפה אל היסוד ונעשה הזוג התחתון
 כמ"ס בע"ח ש' מ"ן פי"ר • והנה חפץ
 נק' היסוד כמ"ס ב"מ מ"ן והנה כפי מירשי
 רנ"ל אין הכרח שהשבועה היתה בלבאות כי
 אם שבועה קתם וכמ"ס מוהר"ש יפה ז"ל הנה
 ביפה קול ע"ע • ז"ל השבועתי אתכם
 בנות ירושלים שהם נשמו' הדריקים שהשביע
 אותם ועל מה השביעם בלבאו' או באילות
 הקר' אם תעירו ואם תעוררו קורסו ודורסו
 אם תעירו ואם תעוררו כלומר אם אתם
 רוצים לעורר בחי' הזוג בלבאו' שהיה רחל
 אשר בנין פרלופה הוא מנה"י וגם עמידתה
 נכה"י הנק' לבאות וזהו בלבאו' במי שעותר'
 בלבאו' וכמ"ס רנ"ל בלבאו' במי שהוליד את
 ישראל ממזרים או באילו' שהיה או שהתם
 רוצים לעורר בחי' הזוג באילו' הקרה שהיה
 לאה ושיעור הכתוב כך בלבאות שהיה רחל
 או באילו' הקרה שהיה לאה אם תעירו ואם
 תעוררו אם אתם רוצים לעורר הזוג עמהם
 לרר' שבתחלה את האהבה שה"ס זוג הנשי'
 הנק' אהבה שתעוררו תחלה לעשותו ואח"כ
 ימאך הטפה משם עד היסוד הנק' חפץ וזהו
 ער שתחפץ וזה תכונו לעשו' הזוג התחתון

(ג) **אל** * יאמר השבעתי אתכם כי
הנה אמ"ל כי לבאות נק'
בה"י וידוע כי כל בנין פרלונף רחל הוא
מנה"י ד"א ושם מקום עמידתה והנה אילת
נק' לאה כמ"ס ב"א הכונות ו"ג דק"ס ובזהר
בכ"מ ואע"פ שהכתיב אומר אילת לשון
רביס עכ"ז כבר אמרו בעהר אה"מ דמ"ח
ע"א תאכל קול ה' יחולל אילת אילת כתיב
האר וז' אילנות השדה הרי כי אחר האמר

בין שכבר נחשבה קטפה מזוג הנשיקין
משא"כ אם לא תעוררו האהבה שה"ס זוג
הנשיקין מתחלל וכפל אם תעירו ואם תעוררו
אחר כנגד הזוג כל רחל ואחר כנגד הזוג
כל לאה ב' התעוררות לב' זוגים האמורים

והנה בל"ת ע"פ זה פירש השבעתי
לשון שביעה ע"ס ולפי דרכינו
ג"כ יפורש בטוב טעם כי הנה ידוע כי נשמו'
הלויקים הגורמים זוג העליון ע"י עלייתם
ב מ"ן

מ"ן גם המה מקבלות מהשפט המושפט מן
הזוג ההוא כמ"ס ב"א הכונות בירוש' נ"א
וז"ס השבעתי אתכם בנות ירושלים נשמות
הלויקים אני משביע אתכם מהשפט אם
תעירו ואם תעוררו בלבאות שהיא רחל או
באילנות השדה שהיא לאה את האהבה שה"ס
זוג הנשיקין עד שתחפץ שה"ס זוג התחתון
ע"י יסוד הנק' חפץ וכשתתם תגרמו זוגים
אלו אני משביע לכם מהשפט הנשפט מהם
(ד)

(ה) **ועל** פי האמור נוכל לפרש הספוק
באופן אחר יותר פשוט כי הנה
אמרנו כי לבאות נק' נה"י וגם נה"י דנקבא
נק' לבאות וגם אילנות השדה הוא בבריאה
כמ"ס ל' ובנות ירושלים נק' נשמות הלויקים
וגם העלמות סיר י והכונה שהבטיחם בין
לנשמות הלויקים ובין לעלמות סיר להשביע
אותם מהשפט הנשפט מן הזוג אשר יגרמו
וז"ס השבעתי אתכם בנות ירושלים ועמה
מפרשת באיזה מקום יאביע אותם מהשפט
לזה אמרה בלבא' שהם נה"י שלה או באילנ'
השדה שהוא בבריאה כי לנשמות הלויקים
שהם עולות בקור מ"ן ביסוד שלה אמרה
בלבאות שה"ס נה"י שלה שמשביע להם
מהשפט בנה"י שלה שהם בא"י אשר הם
בבחי' היסוד שלה עלו בקור מ"ן והיסוד
כולל את הנ"ה וגם היסוד לבדו נק' לבאות
כי לכן ע"ה הוא בני' ח"ק כמספר המילוי
דשם אר"י י"ן ל"ת ו"ד כמ"ס ב"א מ"י והנה
השם הזה דשר"י מלא ש"ן דל"ת יו"ר הוא
בכלי הפנימי ויסוד דנקבא כמ"ס בע"ח ש'
השמות ולכן יצדק לקרוא ליסוד הנוק' לבאות
ואם ביסוד שלה משביע מהשפט המושפט
לנשמות הלויקים ולבחי' העלמות סיר שהם
בבאות אמנם לגבי העלמות סיר שהם
בבריאה כמ"ס ל' בשם הרב ז"ל אמרה או
באילנות השדה שביע להם מהשפט באילנות
השדה שהוא בבריאה וז"ס בלבא' או באילנות
השדה כלומר הא כיאותיה והא כדאיתיה
וכל זה הוא אם תעירו ואם תעוררו את
האהבה כו' וזוהר אנק"ר

והנה לפי הפשטות כי השבעתי הוא
לשון שבועה תלויק השבוע' בכאן
כי אחר שאמרה מקודם כי חולת אהבה אני
על בחי' הזוג ונתנה טעם לדבריה בפסוק
שמאלו ת"ל שהוא לקיבת חוס הכבוד ע"כ
עתה השביע אותם שלא מפני זה יעלה על
דעתם לעורר הזוג בכל מקום שיהיה רק
בא"י דוקא כי הם לא יגורו רע ואין פחד
מאחיות החילונים משא"כ בבריאה כי אם
יהיה הם צריך לתת להם חלק ולכן אין
לעוררו אם ומה שיעוררו הם הוא זוג
הנשיקין הנשם"ס עם יעקב כי זה להיותו
זוג עליון ורוחני אין פחד מאחיות החילוני'
כי אין בו טיפה מהשית וגם לפי השבעתי
לשון שביעה יוקשר עם הקודם כי אחר
שאמרה כי חולת אהבה אני על בחי' הזוג
ונתנה טעם לדבריה בפסוק שמאלו ת"ל על
מ"ה היא שאלת בחי' הזוג הבטיחם עמה
שלא יעוררו את הזוג להשביע אותם מן
השפט אשר יושפט ממנו י

אמ"ל

אמ"ל

רבי שלמה ב"ר דוד מולכו זיע"א, שמן משחת קודש, פרק ב, פס' ח

והנה אחר שמפסוק הביאני אל בית היין עד פסוק שמאלו תחת לראשי אמרה הסדר הנכון לבנין ותיקון הפרצוף שלה בהמשכת בחי' המוחין ובחי' החבוק **ובפסוק השבעתי אתכם השביע אותם שלא יעוררו בחי' הזווג כי אם דוקא בעולם האצי' אומרת עתה קול דודי הנה זה בא** לומר להם **כי אם תעשו כן כסדר האמור** ודאי הוא **כי קול דודי הנה זה בא** מעוטר ושלם במוחין שלו ונעשה בחי' הזווג.

רבי שלמה ב"ר דוד מולכו זיע"א, שמן משחת קודש, דף ס"ה ע"ב (פרק ב)

(ב) או יאמר דומ"ה דוד"י לצבי כי הנה צבי נק' היסוד צבי לצדיק איל נק' עטרת היסוד וכמ"ש בזוהר אח"מ רמ"ח. בג"כ איל וצבי כחדא משתכחי צדק וצדיק, וכתב שם מוהר"ו זל"ה עטרת ויסוד נק' איל וצבי ע"ש בס' מ"מ ובע"ח ש' הארות ז"ן פ"ט, כתב כי ביסוד עצמו הנק' כל יש בו כללות החסדי מצד אימא אבל הה' גבורות שמצד אימא הם נתונות בעטרה של יסוד כי משם ניתנו ועוברות בדעת דרחל אשר כנגדה כו' ע"ש. ז"ש דומה דודי שהוא היסוד לצבי כי מצד עצמותו נק' צבי ומצד א"ו שהוא בגי' ז' ספירה ז' שהיא המלכות כמ"ל בפ' השבעתי אתכם, נדמה לעפר האילים כי העטרה שלו נק' איל והיא ספירת הז' שלו ומי הוא בחי' היסוד הזה, על זה אמרה הנה זה עומד אחר כתלנו כלומר כי מה שאני מדבר הנה הוא על זה שהוא יסוד התחתון העומד אחר כתלנו כי הוא עומד אחר הכותל שלה כמ"ל. ועל כן על היות בו ב' בחי' אלו צבי ואיל יסוד ועטרה הוא משגיח מן החלונות שהם החסדים ומציץ מן החרכים שהם הגבורות כי היסוד עצמו שם הם החסדים ומשגיח בהם להשפיע רב טוב ובבחי' העטרה שם הם הגבורות ומציץ מן החרכים ליתנם בדעת דנוק'.

(ג) או יאמר דומה דודי לצבי. כי הנה ידוע כי בגדלות ז"א היסוד עולה ונעשה ת"ת ובבחי' זו מזדווג עם לאה וביסוד התחתון מזווג עם ז"א רחל, והנה אילה נק' לאה בסוד אילת השחר ועיין בס' מ"ן, והנה בפ' הקודם פירשנו כי מדלג על ההרים כו' על גדלות ז"א ועלייתו מחג"ת לחב"ד ומנה"י לחג"ת ועל זה אומרת עתה כי בהיות זה הדבר של בחי' הגדלות אז דומה דודי שהוא היסוד לצבי שהוא ז"א בבחי' ת"ת שלו. וכמ"ש בס' מ"ן צבי נקרא זעיר אנפין תפארת צבי תפארה הרי כי צבי הכונה ת"ת, וכאן הכונה כי היסוד עלה ונעשה ת"ת והיה זה סבה או לעפר האילים או שהוא רומז אל הנוק' כמ"ל בפסוק השבעתי אתכם. ואע"ג כי או רומז אל מלכות שהיא רחל כאן הוא הרמז על לאה הרמוזה בר"ת א"ו לעפר האילים ר"ת אליה. אותיות לא"ה גם ס"ת רמ"ו וכבר כתבנו בפי שיר השירים כי לאה נק' רמ"ה וע"ה גי' רמ"ו וגם כי היא נק' אילה, והכונה כי ע"י שנומה היסוד לת"ת כי הוא עלה שם ונעשה ת"ת נעשה הזווג עם או לעפר האילים הרומז אל לאה ולא בשביל מה שאמרתי תטעה ותבין כי כיון שהיסוד עלה ונעשה ת"ת א"כ לא נשאר בחי' היסוד למטה ואם כן איך נעשה הזווג עמי אשר אני עקרת הבית והזווג עמי הוא העיקרי. על זה אמר' הנה זה שהוא היסוד עומד אחר כתלנו הוא עומד במקומו הראשון למטה אחר הכותל שלי משגיח מן החלונות שהם החסדי מציץ מן החרכים שהם הגבורות כלומר כי הוא משפיע חו"ג י ושיעור הכתוב כך כי אע"פ שבגדלות ז"א אשר רמזתי בפ' הקודם דומה דודי שהוא היסוד לצבי שהוא הת"ת כדי לעשו' הזווג עם או לעפר האילי' הרומז אל לאה כי דודי עלה שם עם כל זה הנה זה שהוא היסוד עומד במקומו הראשון שהוא למטה אחר כתלנו ומשפיע חו"ג ע"י זווגו עמי.

רבי שלמה ב"ר דוד מולכו זיע"א, שמן משחת קודש, דף פ"ו (פרק ג', פס' ה)

הנה פסוק זה כבר פירשנו אותו למעלה ואותם הפירושי הנאמרי' שם הם שייכים כאן ג"כ ואין הכונה שהשבי' אל הבנות ירושלים שהם העלמות שיר או נשמות הצדיקים שבועת חדשה כי כבר הם מושבעים ועומדים בשבועה זו ממש רק הכונה התראה איני כמזהיר אלא כמזכיר כי כבר השבעתי אתכם כו' והכרח ההתראה עתה הוא הטעם כי כיון שבפסוק עד שיפוח היום אמרה כי בחי' הי"ס דז"א צריך שירדו בבריאה להיות עמה שם וכן הבחינה דיעקב צריך שירדו שם בבריאה כמ"ש שם ואח"כ בפסוקי על משכבי כו' מתרעמת היא ומצטער' כי בזמן היותה למטה בבריאה חסר הזווג עם דודה וא"כ אפשר שיעלה על דעתם בראותם הבחי' דז"א או דיעקב בעולם הבריאה לעורר בחי' הזווג שם כדי להפיק רצונה. ועל כן כדי שלא יבואו לידי טעות לזה עשתה להם התראה שישובו ויזכרו את השבועה אשר השביעה אותם שלא יעוררו הזווג רק באצי' כמו שפירשנו שם או שאם יעוררו שם לא, יעוררו רק את זווג הנשיקין הנעשה שם כמו שפירשנו שם

(ב) או אפשר לפרש כי כאן היא שבועה חדשה לפי הפירוש הב' אשר פירשנו ע"פ מצאוני השומרים שהם הגבורות היורדו' בבריאה לשמור אותה והנה שם כתבנו כי בתחילה יורדו' בבריאה הה' גבורות ואח"כ ירדו' הה' חסדים בבריאה כדי למתק את הגבורות וכשראה המאציל העליון את הרשעים שיהנו מאור זה⁷⁰¹ תכף גנזו למעלה באצילות ביסוד ולא נמתקו הגבורות עד אשר עולה המלכות באצילות ומקבלת את החסדים ואח"כ נמתק' הגבורות עוד כתבנו שם כי אין הגבורות אלו שומרים את המלכות רק כאשר בתחלה מתמתקות עם החסדים ואם כן יעלה על דעת בנות ירושלים שהם הצדיקים כי כאשר יראו את הגבורות בלתי מיתוק כי אז אינם יכולים לשמור את המלכות לעורר ולהמשיך את החסדים אשר גנוזים ביסוד דז"א דאצילות בבריאה כדי למתק את הגבורות קודם עליית המלכות באצילי' כדי שיוכלו לשמור את המלכות ולא זו⁷⁰² היתה רצון המאציל כדי שלא יהנו הרשעים וע"כ השביע אותם בחי' המלכות שבאצי' כמ"ש"ל. וז"ש השבעתי אתכם בנות ירושלים שהם הצדיקים ובמה היא השבועה בצבאות שהם נה"י כמ"ש"ל. ומה היא השבועה כי כאשר או שהיא המלכות כמ"ש"ל היא באילות השדה שהיא הבינה כמ"ש"ל ועדין לא עלתה באצי' גם באילות הוא רומז אל הגבורות שהוא לשון תוקף כמו ואת אילי הארץ וכמ"ש בזוהר אמור דצ"ט⁷⁰³ אילו דיצחק תוקפיה דיצחק שהם הגבורות

⁷⁰¹ זווג זו"ן

⁷⁰² אולי צ"ל וזו

⁷⁰³ זוהר הקדוש, ח"ג דף צט ע"א-ע"ב

תא חזי, כד ההוא שופר עלאה דנהירו כלא ביה, אסתלק ולא נהיר לבנין, כדן דינא אתער, וכרסון אתתקנו לבי דינא, ודא שופר אילו דיצחק אקרי, תוקפיה דיצחק, תושבחתיה דאבהן: כד אסתלק ההוא שופר גדול דלא ינקא לבנין, כדן יצחק אתתקף, ואתתקן לדינא בעלמא: וכד אתער האי שופר, ובני נשא תייבין מחטאיהון, בעיין לנגדא קול שופר מתתא, וההוא קלא סליק לעילא, כדן אתער שופרא אחרא עלאה, ואתער רחמי ואסתלק דינא:

רבי משה זכות זיע"א, פירוש הרמ"ז על זוהר ויקרא

ת"ח כד ההוא שופר עלאה דנהירו דכלא ביה אסתלק ולא נהיר לבנין, כדן דינא אתער וכרסון אתתקנו לבי דינא, ודא שופר אילו דיצחק אקרי, תוקפיה (דף צ"ט ע"ב) דיצחק תושבחתיה דאבהן. כד אסתלק ההוא שופר גדול דלא ינקא לבנין כדן יצחק אתתקף ואתתקן לדינא בעלמא. וכד אתער האי שופר (וכד) בני נשא תייבין מחטאיהון, בעיין לנגדא קול שופר מתתא, וההוא קלא סליק לעילא, כדן אתער שופרא אחרא עלאה, ואתער רחמי ואסתלק דינא, ובעיין לאחזאה עובדא בשופר לאתער שופרא אחרא, ולאפקא בהאי שופר לתתא אינון קלי, לאחזאה דכל אינון קלין דלעילא דכלילן כלחו בההוא שופר עלאה, יתערון לנפקא, ובהני קלין דלתתא יהבין ישראל חילא (לרחמי מתתא ואתער שופר גדול) לעילא, ועל דא בעיין לזמנא שופר ביומא דא ולסדרא קלין לכוונא ביה, בגין לאתער שופר אחרא דביה כלילן קלי לעילא (ולסדרא קלין בשופר):

זכאין אינון ישראל, כבר נודע כי מחטא אדה"ר היתה הסבה להתערב כל הנשמות בקלי' טוב ורע יחדיו, ואחר כך בדור הפלגה בחר לו ה' את נשמות ישראל לו לחלקו, כי מזה יודע שהן הן הסולת והמובחר שבכולם, וז"ש זכאין, ומבוררים, אינון ישראל, מצד עצמותן, והראיה דקב"ה קריב לון וכו', והוא הוא מ"ש בגמרא רצא) שהקדים הקב"ה להיות אלקים לישראל, ואחר כך הם היו לו לעם, מה שאין כן באומות העולם שצריכים תחילה להיות לו לעם ואחר כך ה' יהיה להם לאלקים. ואתרעי בהו, הענין הוא כי מיד

והרמז כי כאשר או שהיא המלכות היא בבריאה כי עדין הגבורות בתוקפם בלתי מיתוק
אם תעירו ואם תעוררו את אהבה שהם החסדים להמשיכם מהיסוד דאצילות אל
הבריאה כדי שימתקו את הגבורות **כי אין זה רצון המאציל, כדי שלא יהנו
הרשעים עד שתחפץ, עד שתהיה המלכות בחי' חפץ, שהוא אצילות כמס'ל**
כי אז יתמתקו הגבורות אחר שהמלכות תקבל החסדים למעלה ודוק אי
ניחא קמיה דקב"ה:

רבי שלמה ב"ר דוד מולכו זיע"א, שמן משחת קודש, דף קמ"ח (פרק ה' פס' ח')

(ב) או יאמר השבעתי אתכם כי הנה כתב בה' מ"ן כי גיד נקרא יסוד דדכורא סוד הטיפה
י' המיוחדת ג' יסוד ד' מלכות ע"כ. וזה הדבר נרמז בזוהר פ' ויחי רל"ד ע"כ ר' יוסי שאיל
לר"ש ואגידה או יגיד או יגידו וכן כלהו דתנינן דרזא דחכמתא איהו אמאי במילא דא
בכלהו איהו רזא דחכמתא א"ל בגין דאיהו מלה דאתייה בגימ"ל דל"ת בלא פירודא והאי
איהו רזא דחכמתא מלה לאתיהא בשלימו ברזא דאתון כו' ואע"ג דאית י"ד לזמנין בין
גימ"ל דל"ת לא הוי פירודא וכולי קשור' חדא כו' כלומר כי כאשר נכנסת ה' בין ג"ר
נעשה ג"ד שה"ס היסוד דז"א והוא המקשר ג"ד שה"ס ז"ן כי הדי' היא הנוקבא ואות ג'
צורתה ו' שה"ס ז"א והקוץ התחתון ה"ס היסוד דז"א הנכנס בדי' שה"ס הנוקבא וכמ"ס
בזוהר תצוה קפ"א ע"א וכד עייל שמשא בסיהרא נפק מהאי ו' חד פשיטו רזא דברית
כגוונא דא ג' ודא איהו לאעלא בנוקבא ע"כ ועיין בס' מ"ן אות ג' וכבר כתבנו לעיל בפי
פתחתי אני לדודי כי אות י' ה"ס עטרת היסוד דדנורא או כי ה' היא הטפה המיוחדת
ג"ר שהם יסוד ומלכו'. הנה למלדנו מכאן כי הגדה וג"ד שורש אחד להם ולכן הגד"ה בגי'
גי"ד. והנה בשער רה"ק ביחוד השתטחות על קברי הצדיקים וכן בע"ח ש' מ"ן פ"יא כלל
ט"ז כתב כי הרוח דבחי' אצילות של הצדיק מזווג את ז"ן ע"י שם מ"ה כי הרוח הוא מן
הת"ת כו' ע"ש ובזוהר פ' ויחי רמ"ב ע"א אמרו על בנות ירושלם האמורים בפסוק זה
שהם נשמות הצדיקים ע"ש. **ז"ש השבעתי אתכם בנות ירושלים. שהם**
הצדיקים אני משבעת אתכם כי אם תמצאו את דודי אם תזכו ותשיגו לבחי'

שה' הקריבם לנחלתו וחפץ בהם מיד נתעורר כח רצון העליון להשיג בהם. ויתר על כן ומאתר רחיקא
קריב וכו', נראה שמוכן במ"ס בספר הגלגולים (רצב) **שכך דרכה של הקלי' שכשיש בתוכה ניצוצות**
קדושות מאד היא מתאמצת לעכבן אצלה:

רבי יעקב צבי יאליש זיע"א, קהלת יעקב, ערך אי

איל בחינת דין איל דיצחק תוקפיה (זוהר שמיני ל"ח ע"ב ליקוטי תורה וירא סוד העקידה), וברעיא
מהימנא פנחס רמ"ז ע"ב איל דיצחק אתהדר שער מרחמי לדינא, משמע דאיל רחמי, ויש לומר דאיל הוא
גבורה ממוזג בחסד על כן קראו רחמי, שבחינת רחמי הוא בחינת יעקב הממוזג משניהם, ועל כן אחר
העקידה נאמר והנה איל אחר שנכלל יצחק בחסד על ידי העקידה נעשה בחינת איל גבורה ממוזג בחסד,
ושעיר הוא דיר גמור גימטריא תוקף לשון תוקף הדין, גם תקף מחנותו יש דינים גמורים כנודע, בחינת
מלכות נקרא איל כמו שאמר (תהלים מ"ב ב') כאיל תערוג (זוהר אחרי ס"ח):

רבי ישעי' הלוי הורוויץ 'השל"ה הק' זיע"א, השל"ה, מסכת ראש השנה, פרק תורה אור (יא)

וזה לשון הזוהר בפרשת אמור (ח"ג צט, א), רבי אבא הוה יתיב קמיה דרבי שמעון, אמר ליה, ודאי הא
זמנין סגינאין שאילנא על האי שופר מאי קא מיירי, ועד כאן לא אתיישבנא ביה. אמר ליה, ודאי האי הוא
ברירו דמלה, ישראל בעיין ביומא דדינא שופר ולא קרן, בגין דקרן הוא אתיידע ולא דבדקא דינא לא בעינן,
אבל הא תנינן במלין ובעובדא בעינן לאחזאה ולא תערא מלין סתימין. תא חזי, כד ההוא שופר עילאה
דנהירו דכלא ביה אסתלק ולא נהיר לבנין, כדן דינן אתערו וכורסוון אתתקנו לבי דינא, ודא שופר אילו
דיצחק אקריה, תוקפיה דיצחק תושבחתא דאבהן, עד כאן לשונו. הרי אמר שברירו מלה דשופר הוא לעורר
שופר העליון שהוא הבינה, כי מהבינה יוצא הקול שהוא תפארת הכלול מאש וממים ומרוח. והכוונה
להפוך הדין לרחמים, על כן אין לתקוע בקרן דעלמא, כי קרן רומז למדת הדין שהוא מלכות, ואין אנו
צריכין להתדבקות דין אלא התעוררות הרחמים. ואמר כי בעת ששופר העליון שכל האורות ממנו נשפעים
ויונקים מסתלק למעלה ואינו מאיר לספירות הבנין שהם הבנים שלה היונקים ממנה ושפע הרחמים
מסתלקין למעלה ולא נשפע למטה, אזי בהסתר פני הרחמים מתעורר הדין לדון העולם, כאומרו
כדן דינן אתערו בו. אמר דא שופר אילו כו', פירוש הבינה שהיא שופר העליון הוא אילו תקפו וכחו של
הגבורה, מלשון ואת אילי הארץ לקח (יחזקאל יז, יג), ובסוד זה אנו צריכים ליקח שופר של איל לרמוז על
אילו של יצחק, והוא תוקף שבח האבות העליונים שהאבות מתעטרים בו בסיבה שחלק הגבורה נכלל
בהם, ואז ממשלת הדין מתהפך לרחמים על ידי התרועה. ולכן אמר הכתוב, יום תרועה יהיה לכם, רצונו
לומר לכם ניתן התעוררות של מעלה שאתם תעוררו, וזולת ההתעוררות שלכם לא יהיה שום התעוררות
למעלה !:

רוח של אצילות שהוא בחי' דודי וממנו נמשך לפה בחי' הרוח כי סודו רוח דכללות האצילות מה תגידו לו כלומר ע"י השם מ"ה תגידו לו תעוררו בחי' הגי'ד שלו שה"ס היסוד שלו כדי שיהיה בחי' הזווג עמי שחולת אהבה אני ולכן צריך התעוררות שלכם כדי שיהיה הזווג ואינו נעשה כי אם ע"י השם מ"ה ולכן אני משבעת אתכם מ"ה תגידו לו ואע"פ כי שם בזוהר ויחי נראה כי השבועה שהיא משבעת את הצדיקים היא על עליית מ"ן שיעלו, ולפי דרכנו היא על ירדת מ"ד, כי זו היא פעולת הזוכה לרוח דאצי' שבעים פנים לתור' והא איתא דרוש וקבל שכר :

(ג) או יאמר השבעתי אתכם בהקדים מ"ש בע"ח ש' חיצוניות ופנימיות פ"ד ופ"ו כי ב' בחינות גופים יש לז"ן חיצון ופנימי החיצון הוא מבחי' השם ב"ן ונמשך מצד אימא ואז ז"ן הם עומדים בסוד אב"א ואין בהם בחי' זווג העיקרי והפנימי הוא מבחינת השם מ"ה והוא נמשך מצד אבא ואז כאשר נמשך להם פרצוף זה חוזרים פ"ב ומזווגים בבחי' זווג העיקרי וזווג זה דפרצופים הפנמיים שלהם הוא נקרא נשיקין בערך החיצוניות כו' עש"ב וזווג זה הוא נעשה כי בתחיל' ז"א מקבל כל המוחין הנז' הנמשכים מבחי' השם מ"ה ואח"כ הוא נותן אל הנוק' חלק המוחין שלה וע"י זה חוזרת פ"ב ונתקנת בבחינת הפנים ומזדווגים ובזוהר פ' תרומה קל"ו ע"ב אמרו ומעשה ידיו מגיד הרקיע מאי מגיד משיך ונגיד לתתא כו' כי פירשו מגיד לשון המשכה :

מעתה נבא אל הכונה שהיא אומרת השבעתי אתכם בנות ירושל' שהם הצדיקים אם תמצאו את דודי כי אם יש לכם יכולת למצוא את דודי שיש, לכם השגה בו ויכולת להמשיך אליו בחי' המוחין אני משבעת אתכם כי מ"ה תגידו לו אותם המוחין של בחי' השם מ"ה שהוא הפרצוף הפנימי תגידו לו תמשיכו לו וכדי לרמוז כי זה הפרצוף הפנימי, דשם מ"ה הוא נמשך מצד אבא חכ"מה כ"ח מ"ה לכן לא אמרה בפ"י תמשיכו לו רק אמרה בלשון הגדה תגידו לו כמש"ל מהזהר פ' ויחי כי כל לשון הגדה הוא ברזא דחכמת' שהוא אבא והטעם אשר אני משבעת אתכם שתמשיכו לו זה הפרצוף הפנימי דשם מ"ה הוא שחול' אהבה אני על חוסר בחינת הזווג כי אי אפשר לזווג העיקרי להיות אם לא ע"י המשכ' בחי' זה הפרצוף הפנימי ישם מ"ה כי אז גם אני מקבלת חלק המוחין שלי על ידי דודי ואני כתקנת בחזרתי עמו פנים בפנים ואז נעשה בחי' הזווג ומתרפא החולי אהבה

אשר לי וגם כמ"ש בשי' העקודים **כי אי אפשר לז"ן להזדווג אם לא שיקבלו**

המוחין צלם דחיה דמצד אבא שהם המוחין דשם מ"ה ועל כן מ"ה תגידו לו תמשיכו לו כדי שיהיה בחי' הזווג שחולת אהבה אני על חוסר הזווג, ולכן בא הרמז על נכון כי תגידו ע"ה הוא בגי' תכ"ד כמספ' תיבות הוי"א ה"צלם דחיה דמצ"ד החכמ"ה אב"א גם אם תמלא תיבת תגידו כזה תי"ו גימ"ל יי"ד דל"ת וי"ו יעלה המילוי לכד בגי' תקמ"ב כמספ' תיבות הוא הצל"ם דמוחין וחי"ה דמצ"ד החכמ"ה אב"א וזהו מ"ה תגידו כלי' כי זה מ"ה שאני אומרת הוא הרמז במספ' תגידו ש"הוא הצל"ם דמוחין דחיה דמצ"ד החכמ"ה שהוא אב"א זה תמשיכו לו וידוע כי זווג הנשיקין נקרא אהבה כמ"ש בזוהר פ' תרומה קמ"ו ע"ב. וכבר כתבנו כי זווג זה דפרצופים הפנימיים דז"ן נקי' נשיקין בערך החיצוני' ולכן אמרה שחולת אהבה אני לרמוז כי חפצה ותאותה היא על אותו הזווג הפנימי הנקרא אהבה שסודו נשיקין בערך החיצוני' ודוק אנ"ק דקב"ה.

רבי שלמה ב"ר דוד מולכו זיע"א, שמן משחת קודש, דף קס"ח (פרק ה' פס' ט"ז)

מעתה נבוא לכוונת הכתוב וקודם הכונה נאמר דרך רמז כי אם תמלא תיבת חכ"ו כזה חי"ת כ"ף וי"ו יעלה במספ' מת"ק⁷⁰⁴ גם אם תמלא תיבת חכ"מה ואות ה' בשלושה מלואיה כזה חי"ת כ"ף מ"ם ה"י ה"ה ה"א ע"ה יעלה כמספ' ממתקים⁷⁰⁵ נמצא כי בין אם נפרש חכ"ו שה"ס יסוד החכמה כשמועה הא' ובין אם נפרש חכ"ו על החכמה עצמה כשמועה הב' שם ר"מז למיתוק אלא כי בבחי' היסוד שהוא ספירה א' עלה הרמז מת"ק לשון יחיד אמנם בבחי' החכמה הכוללת י"ס עלה הרמז, ממתקים לשון רבים ועוד רמז כי ר"ת חכ"ו ממתקים הוא מ"ח וידוע כי עיקר שם מ"ח הוא החכמה וס"ת חכ"ו ממתקים מ"ו מספר מילוי שם ע"ב שהוא בחכמה ז"ש חכו ממתקי' חכו שהוא יסוד החכמה או החכמה שלו הוא העיקר לבחי' ממתקים ממת"ק א"י שהיא הבינה הנקי' מ"י

⁷⁰⁴ חי"ת כ"ף וי"ו = 540 = מת"ק

⁷⁰⁵ חי"ת כ"ף מ"ם ה"י ה"ה ה"א = 629 (עם הכולל 630) = ממתקים.

שה"ס הגרון הנקי בינה והחך מזדווג עמה וממתקה, או ממתקים ממתק י"ס שה"ס הה"ג אותיות אחע"ה וכ"א כלולה מי גי י"ס וע"י זווג החך בה"ח שבו ממתק י"ס הוא כמספר מתו"ק אחע"ה והנה דג"ר שבראש וזה גרס כלו מחמדים כל"י שהטפה שהיתה בסוד י' נתארכה ונעשית ו' כי נתפשטה בו"ק עד כל"ו כלומר יסודו הנקרא כל כי עד שם נתפשטה הטפה ואז נעשה כלו מחמדים שבררה הטפה ליסוד נזדווג עם הנוק' שהיא שם אדנ"י כדי ליתנה אליה ומה שעד עתה היה ז"א בסוד הוי"ה אהיה שה"ס המוחין חוב שמשם נמשכת הטפה עתה נעשה מחמ"דים שהוא כמספר הוי"ה אהי"ה הוי"ה אדנ"י⁷⁰⁶ כי עתה נזדווגו זו"ן שהם הוי"ה אדנ"י, ולכן בא הרמז ג"פ כי ר"ת וס"ת וכ"ל מחמ"דים גימט' צ"ב במספר הוי"ה אדנ"י ע"ה⁷⁰⁷ כי זה נתחדש עתה וג"ז רמזו בתיבת מחמ"דים שהוא צירוף מ"ח מ"ד י"ס כי מ"ה ה"ס המח וגם הוא בגי' הוי"ה אבי"ב ע"ה לרמזו על חו"ב שבראש שה"ס המוחין וע"י ירדה הטפה בסוד מיי"ן דוכרי"ן ר"ת מ"ד שהוא אותיות מ"ד עד שבאה אל י' יחוד ונתנה למי מלכות וזהו אותיות י"ס יס"וד מלכות ואפשר שלזה ירמזו מש"ש בארר"ז וכלו מחמדים אש ומים אשא ומי"א מתקנין ויאן בצירוי דהא גווי מתחברן כחדא כי אע"פ שהרב ז"לה מפרשו על החו"ב שבפה לפי דרכנו יפורש על החו"ב המתחברים ביסוד דנוקבא ע"י זווג התחתון נמצא כי בתיבות אלו חכו ממתקים וכלו מחמדים נרמזו הגי' זווגי עליון ותחתון ולזה אמרה זה דודי וזה רעי כי כנגד זווג התחתון מאי דסלקא מיניה שהוא ביסוד אמרה זה דודי כי גם היסוד נקרא דודי, דודי כמש"ל בב"מ וכנגד זווג העליון דחו"ב שבראש אמרה זה רעי כנודע כי החו"ב אשר בכל פרצוף נקי רעים דלא מתפרשן ולרמזו זה אמרה לשון רעי וכל זה היא תשובתה אל בנות ירושלים אשר בפסוק השבעתי אתכם וזהו שסיימה בנות ירושלים ועיין בהקדמת הספר עוד דרך נסתר ונעלם אשר כתבתי על פסוק זה ודוק אי ניחא קמיה דקודשא בריך הוא :

רבי שלמה ב"ר דוד מולכו זיע"א, שמן משחת קודש, דף רמ"א ע"א (פרק ח' פס' ד')

מענה נבוא אל כונת הכתוב ולהבין מהו הכפל מה תעירו ומה תעוררו ועוד כי לא פורש מה הוא הדבר אשר יעוררו כי אם הכונה שיעוררו את האהבה הול"ל שתעירו ושתעוררו ואם הכונה היא להפך שלא יעוררו את האהבה אם כן הול"ל אם תעירו ואם תעוררו וכמ"ש בפ"י של השבועה הראשונה אמנם הכול כנודע כי אין דבר נעשה למעלה אם לא על ידי מעשה התחתונים ועל כן אחר אומרה בפ' הקודמים כי בחינת זווגה עם דודה הנ"ל.

תלוי בהמשכת המוחין מצד אבא שהם מהשם מ"ה בחי' הפרצופים הפנמיים שלהם וכמ"ש אמצאך בחוץ כו' עתה הפנה פניה כלפי הצדיקים והשביעה אותם כי הדבר תלוי בהם וע"כ אמרה להם השבעתי אתכם בנות ירושלים שהם הצדיקים מ"ה תעירו אותם הבחי' של הפרצוף הפנימי דשם מ"ה תעירו להמשיכו אלינו להשלי' אותנו מהבחי' של שם מ"ה ואחר אשר השלמתם אותנו מהבחי' דשם מ"ה אשר זהו שאמרה ומה הב' **כי כבר אנחנו ראויים אל בחינת הזווג אז תעוררו בבחי' עלית מ"ן וירידת מ"ד את בחי' הזווג** אמנם בתחלה את בחי' האהבה שה"ס זווג הנשיקין הנק' אהבה שתעוררו תחלה לעשותו ואחר כך עד שתחפץ שה"ס הזווג התחתון אשר הוא ביסוד הנקרא חפץ כי נמשכת הטפה משם עד היסוד הנקרא חפץ וזהו על שתחפץ ומפני שהתעוררות הב' אשר אמרה תעוררו הוא לבחינת התעוררות מ"ן ומ"ד ע"כ אמרה תעוררו שפירושו גורמים התעוררות שכן ע"י נפשם גורמים שתעורר הנוק' להעלות מ"ן וע"י רוחם הם גורמים שתעורר הזכר לעורר מ"ד וזהו תעוררו.

⁷⁰⁶ מחמ"דים = 142 = הוי"ה אהי"ה הוי"ה אדנ"י (+4 התיבות).
⁷⁰⁷ ע"ה – ר"ת עם הכולל.

רבי שם טוב שאול זיע"א, דרוש⁷⁰⁸ על הרב המחבר⁷⁰⁹, (לחם שלמה⁷¹⁰, עמ' קעא ע"ב)

ואמר מי יתן מציון ישועת ישראל דהיינו כמ"ש סמוך לזה אימתי אתי בר נפלי ועל
אימת נצטער ונזיל בגלות המר הזה לזה אמר בשוב אלהים שבות עמו
דהיינו שאין לערער על הקץ כמ"ש בכתובות דקי"א ע"א ע"פ השבעתי
אתכם כו' דאמרין שם שש שבועות הללו למה כו' אינך שלא יגלו את הקץ ושלא ירחקו
אמ הקץ ופרש"י ושלא ירחקו את הקץ בעונם ל"א שלא ידחקו גרסינן לשון דוחק שלא
ירבו בתחנונים ע"כ יותר מדאי אלא הניחו את האהבה עד שתחפץ לשוב שבות עמו ואז
בעה"י יגל יעקב ישמח ישראל תחת מלכותו יתברך ויהיה ב"ב בעגלא ובזמן קריב אמן:

רבי רפאל ב"ר יהודה אשכנזי⁷¹¹ זיע"א, ספר הנוגה, ח"ב, עמ' ד"ד

כי התפלה בעד ארץ מולדתנו היא קדומה בומן מהתפלה בעד ארץ מולדת אבותינו, אי,
כמו שמצינו בדברי הספר אשר שלח ירמיה הנביא לעם בני ישראל אל הגולה (ירמיה כ"ט)
ואלה דברי הספר אשר שלח ירמיהו הנביא לירושלים אל יתר זקני הגולה ולכהנים
ולנביאים ואל כל העם ביד אלעשא בן שפן: כה אמר ד' צבאות לכל הגולה אשר הגלית
מירושלים בבלה! בנו בתים ושב, נטעו גנות ואכלו את פריהם, קמו נשים והולידו בנים
ובנות, וקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תתנו לאנשים, ורבו שמה ואל תמעטו, ודרשו
את שלום העיר אשר הגלית אתכם שמה ותתפללו בעדה אל ד', כי בשלמה יהי לכם
שלום, כי כה אמר ד' צבאות אלד' ישראל, אל ישיאו, אתכם נביאיכם וקוסמיכם אשר
בקריבכם, ואל תשמעו אל חלומותיהם אשר המה מחלמים, כי שקר המה נבאים בשמי,
ואנכי לא שלחתים נאום ד', אל תשמעו אל דברי נביאיכם האומרים לכם, לא תעבדו את
מלך בבל, כי שקר המה נביאים לכם למען הדיח אתכם, ואבדתם אתם והנביאים
הנבאים לכם, אך הביאו את צואריכם בעול מלך בבל ועברו אותו ואת עמו וחיו. וז"ל
הגמ' ברכות דף ד': ארי⁷¹² פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ונכנסתי לחורבה מחורבות
ירושלים להתפלל, ובאו אליהו ז"ל ושמר לי על הפתח, לאחר שיצאתי אמר לי, בני מה
נכנסת לחורבה זו, אמרתי לו: להתפלל, אמר לי, למה לא התפללת בדרך, אמרתי לו,
מתיירא הייתי שמא יפסיקוני עובדי דרכים, אמר לי הי' לך להתפלל תפלה קצרה,
באותה שעה למדתי ממנו ג' דברים, שאין נכנסין לחורבה, ומתפללין כדרך, והמתפלל
בדרך מתפלל תפלה קצרה. **ופירש שם המפרש**⁷¹³ וזה לשונו: ידוע ש"ר יוסי הי' אחר.
החרבן, ופעם אחת נכנס להתפלל ולדרוש את ד' על חורבן ירושלים, ובא אליו אליהו,
והוא כינוי למחשבה והשגה, ואמר לו בני מפני מה נכנסת לחורבה זו, ר"ל לקרא תגר על
חורבן בית המקדש, והשיב לו ר"י שאינו קורא תגר רק להתפלל נכנס על בניינו, א"ל
אליהו ז"ל לך להתפלל בדרך ר"ל מצטער אני על הצוררים אותנו בגלות, והשיב לו
אליהו הי' לך להתפלל תפלה קצרה ר"ל, עיקר הן תפלה על ישועת ישראל עתה בין
האומות, וזה שאמר ר"י: באותה שעה למדתי ממנו ג' דברים, למדתי **שאינ נכנסין**
לחורבה, ר"ל שלא להתפלל עיקר על חורבן בית המקדש, ומתפללין בדרך, ר"ל שייטב ד'
עמנו בגלות, ולזה תקנו לנו אנשי כנה"ג ברכת ראה נא בעניינו וחותרם בה גאל ישראל,
ואין הכונה בו על גאולה ממש, רק על הצלותינו מצרות הגלות, וכן פירשו המפרשים
במסכת מגילה עכ"ל⁷¹⁴. הנה לכם אחי ועמי! **אף שדמוע הדמע כל עין בר לבב**, בזכרו עיר
קדשינו שרופה שער"י שוממים, ועלינו לומר עם הגולים: אם אשכחך ירושלים וכו' עכ"ז
ראשית תפלתנו בזמן צריך להיות על ארץ מולדתנו אשר אנחנו דרים עליה עתה, להתפלל
הכיר בשלומה ובשלום הכלל, ומרע"ה אמר ובקשתם משם וכו' כי תדרשנו בכל לבבך

⁷⁰⁸ הובא בסוף הספה"ק לחם שלמה עמ' קסז ע"א-קעא ע"ב.

⁷⁰⁹ רבי שלמה ב"ר משה בולה זיע"א – אבד"ק שאלוניקי, יוון, בעל המחבר של הספה"ק לחם שלמה.

⁷¹⁰ שאלוניקי, ה'תקנ"ה

⁷¹¹ רבי רפאל ב"ר יהודה אשכנזי זיע"א, יו"ל (לאחר פטירתו) בשאלוניקי, שנת ה'תקצ"ב. (וכן י"ל הספה"ק: מראה

עינים שאלוניקי, ה'תקע"ו; מראה הגדול שאלוניקי, תקפ"ט-תקצ"א). נלב"ע ה'תקפ"ו

⁷¹² ארי – קיצור ל"אמר רבי יוסי"

⁷¹³ הכוונה היא לרבי יעקב ו' חביב זיע"א, בפירושו עין יעקב, המחבר, מס' ברכות דף ג', אות ג', ומובא בשינוי לשון

(ראה לעיל)
⁷¹⁴ עכ"ל של רבי יעקב ו' חביב זיע"א.

ובכל נפשך ועיי' בהרשב"א תענית פ"א⁷¹⁵, ובכתובות פי"ג וז"ל: ג' שבועות
השביע הק"ב את ישראל שלא יעלו בחומה, ושלא ידחקו את הקץ ושלא
ימרודו במלכות ופירש"י ז"ל, שלא ידחקו את הקץ שלא ירבו בתפלה על כך

⁷¹⁵ לא מצאתיו

משנת ה'ת"ר עד ה'תרצ"ט

רבי יהודה ב"ר שלמה הכהן⁷¹⁶ זיע"א, אשמורת הבקר על הזוה"ק, פ' חיי שרה, דף קכב ע"א

הרי ידעת מה ענין חומת ירוש' אם יזכה האד' לעלות נשמתו עד שם בסוד מ"ן וזהו מאי דתנן התם אר"י א"ר אשכחנא דג' מטרן הוי לילה כמ"ש רז"ל ג' משמרות הוי בלילה ובכל משמר ומשמר קב"ה יושב ושואג כארי וז"ש ובכל חד וחד אית ענינה דקב"ה דיושב וצועק ב"ן כד נפק נש' מיניה ועולה בסוד מ"ן ואשתאר גופו ההוא גולמא נאים על ערסיה ונש' סלקא בכל לילה קמי קב"ה בסוד מ"ן וע"ז אמר"י אי זכאה הוא וראוי לעלות בסוד מ"ן חדאן עמא שהוא שעשוע קב"ה עם נש' הצדיקים ואם ח"ו אינה ראויה לעלות דחין לה לבר ועל זה אמר רבי יצחק אמר רב מאי דכתיב **השבעתי אתכם בנות ירושלם** אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהב' אני אר"פ אר"י מפי הכתוב דאמר **השבעתי אתכם בנות ירוש'** הנש' אומר' לאותה הנשמי הזוכי ליכנס בסוד מ"ן בירו' ש"מ שהיא רחל והם הנק' בנו' ירוש' שהבן עז' בסו' מ"ן אל או"א וכיון שזוכה לעלות בסוד מ"ן עד רח' הנק' ירוש' משו"ה נק' נש' אלו בנות ירוש' ונשמו' אחרות שאינן זוכות לעלות בסוד מ"ן אומרת לאות' הנשמו' הזוכות ליכנס בירו' ש"ע בסוד מ"ן וע"ז הם נק' בנות ירוש' ע"ש שזוכות לעלות וליכנס שם **ונש' אחרות א"ל השבעתי אתכם בנות ירוש'** אם תמצאו את דודי לא הקב"ה שהו' ז"א וע"ז אני רוצה לזכות לעלות שם בסוד מ"ן ור"א ענין חולת אהבת הוא אות' התשוקה והכסוף שכספתי בעז' על הכל לפי אני חולה ור"א זו ואהבה שאוהבת הנש' לגוף דכיון שנשלם חצי של גוף אותם הימים שנגזרו עליו וכשנקרב קצו כד"א ויהיו חיי שרה באות' שעה הי' חולת אהבה.

רבי יהודה ב"ר שלמה הכהן זיע"א, אשמורת הבקר על הזוה"ק, פרשת ויחי, דף רמב ע"א

פתח וא' **השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבת אני** וכי מאן קריב למלכא ככנ"י והיא אמרה אם תמצאו את דודי מה תגידו לו אלא בנות ירוש' אלין אינן נשמות לצדיקייא כו', ביאור הדברים עמ"ש הרב בס' הכונות דרוש ו' דתיקון הלילה וז"ל הנה בלכתו לישן יכוין כי ענין השינה הוא להעלות נשמי' בסו' מ"ן כדי לזווג את לאה עם יעקב אחר חצות לילה ואז ממש בעת חצות יורדת בעולם הברי' ואז תעשה ב' דבריי הא' הוא ענין הבכיה על חורבן ב"ה לפי שאז הוא עת ירידת' מן האצ"י אל הברי' והקב"ה צועק כארי מבפנים והיא מבחוץ וישתף עצמו בצער השכינה שירדה למטה על ידי עוונותינו ואחר שעשה הבכיה אז יקום ויעסוק בתורה עד אור הבוקר והוא לצורך רחל העומדת בברי' ובחצו' האחרוני' הולכת ונתקנת בכח עסק התורה של ב"א ובעת עלות השחר נמצאת מתוקנת כדי שתוכל לעלות בתפי' שחרית בעולם האצ"י ותזדווג עם בעלה כו'

הרי כי ע"י ק"ש שע"ה עולה נש' מ"ן ונעשה זיווג בעת חצות ממש ז"א עם לאה ואז צריך לקום ולבכות על השכינה שירדה בעופו' גמט' וגם לעסוק בתורה כי ע"י עסק התורה תוכל לעלות מנפילת' בעולם האצ"י ותזדווג עם בעלה ונראה שאם אינו עוסק בתורה באור הבוקר אינה עולה

⁷¹⁶ רבי יהודה ב"ר שלמה הכהן מטולדו זיע"א – בנו של המקובל האלקי רבי שלמה ב"ר יהודה הכהן זיע"א (פוסק ומקובל. חי בסלוניקי, בעהמ"ח "שעת רצון" על תיקוני הזוה"ק, ופירוש "יפה שעה" על כתבי האר"י הק'), מחבר הספה"ק: אשמורת הבקר על הזוה"ק (סלוניקי תר"יב); אהלי יהודה על הרמב"ם (ירושלים תר"ג); מדרש החכמה.

רבי יהודה ב"ר שלמה הכהן זיע"א, אשמורת הבקר על הזוה"ר, פר' שמות, דף ח'⁷¹⁷

נלמד מן האמור כי עצמות אור העליון דחכמ' דא"א אשר בו נתפשט אור א"ס ב"ה הוא מתפשט ואתכליל במזל ומשם לאבא ומאבא לאימא והם כ"ב אתון ועשר אמירן וממנה מתפרש מוחא דז"א לל"ב שבילין ומז"א לנוק' וע"ז כולם בחכמה עשית שהוא מחכמה ע"י מוחא סתימאה * וכבר ביארנו כי התגלות אור עתיקא קדישא הוא ביטול כל הקלי וכל הדינים וידוע דז"א נקר' שמא קדישא * וזה אומר אר"ש אלעזר ברי כל אלן מילין תשכח ברזא דתלתין ותרין שבילין דז"א וז"א דבשמא קדי' שז"א עצמו הוא שמא קדישא וע"י התגלות חכמה דע"ק בל"ב שבילין ועד דנסיין אלן לא יתערון נעלמי לא ישתלם רזא דשמא קדישא שהוא ז"א וז"א הוא בחי' אוריתא ואוריתא הוא שמא קדישא ולא תתער לאב' כד"א השבעתי אתכם בנות ירושלים כו'

ביאור הדברים מ"ש הרב⁷¹⁸ בלקוטי שיר השירים דע כמו שיש זוג לזו"ן ע"י יסוד כך יש יסוד כדי לחבר הספי' וההיכלות זה בזה והשם המחברם הדרני"אל וזהו פי' הפסוק **השבעתי לשון שבועה** בצבאות פי' צבא ואות הם חיילות בהיכלות חיות ואופנים זכרים ונקבות **גם תוכל לומר השבעתי לשון שבעה ופי' ז' ספירות מתלבשות בז' היכלות**, בנות ירושלים שאינם עושים זוג כי אם מל"ש לליל שבת ואז הוא בצבאות פי' ל' צביון ורצון ואז חוצבות הנפשו מאצילו ואילות השדה זהו זוג חול לשון תוקף תוקפ' דיצחק והם למטה מנה"י לכן נקראים כן וא' אילות השדה שהם אז נפשות תמורה ואל תמירני בו אם תעירו מלכ' ואם תעוררו בינה ב' התעוררות שהוא בזוג שבת שמתעוררים כל הזוג אהבה פי' מלי' מתקשטת ב"ג בוסמין עלאי' שהם שיר ושבתה וכו' י"ג כמנין אהב"ה, עד שתחפץ שאז הוא רצון עליו' כו' ...

... ועל זה א"ר שמעון דכל אלן מלין תשכח ברזא דל"ב שבילין דבפמא קדישא שהוא ל"ב נתיבוי' חכמה ל"ב אלהים במעשה בראשית דשורש הכל הוא שם בן ד' אותיות וכבר ביארתי דכל אלו הנסים והאותו' הכל הוא זוג מידות העליונות ועד דנסיין אלן לא יתערון בעלמא שהוא זוג מדות עליונות לא ישתלם רזא דשמא קדישא

⁷¹⁷ זה"ק חלק ב דף ח ע"א

יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ, אפרוחים או ביצים והאם רובצת וגו' שלח תשלח את האם וגו', האי קרא אוקימנא ליה, ואיהו חד מפקודי אורייתא גניזין, ואנן אית לן ביה רזי דאורייתא גניזין, שבילין וארחין ידיען לחברייתא, באינון תלתין ותרין שבילין דאורייתא. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה, אלעזר, בזמנא דיתער מלכא משיחא, כמה אתין ונסין אחרנין יתערון בעלמא. תא חזי, בגנתא דעדן דלתתא אית אתר חד גניז וטמיר דלא אתידע, ואיהו מרקמא בכמה גווינין, וביה גניזין אלף היכלין דכסופין, ולית מאן דעייל בהו בר משיח, דאיהו קאים תדיר בגנתא דעדן. וכל גנתא מסחרא ברתיון סגיאין דצדיקא, ומשיח קאים עליהו, ועל כמה חילין ומשיריין דנשמתין דצדיקא תמן, ובראשי ירחי ובזמני ובשבת משיח עאל בההוא אתר, לאשתעשעא בכל אינון היכלין. לגו לגו מכל אינון היכלין אית אתר אחרא טמיר וגניז דלא אתידע כלל ואקרי עדן, ולית מאן דיכיל למנדע ביה, ומשיח אנגני (ס"א אתגלי) לבר סחרניה דההוא אתר, עד דאתגלי ליה חד אתר דאקרי קן צפור, ואיהו אתר דכריז עליה ההוא צפור דאתער בגנתא דעדן בכל יומא. ובההוא אתר מרקמן דיוקנין דכל שאר עמין, דאתכנשו עליהו דישאל לאבאשא לון, עאל בההוא אתר, זקיף עינוי וחזי אבהו דעאלין בחרבן בית אלהא, עד דחמי לרחל דדמעהא באנפאה, וקב"ה מנחם לה, ולא צביאת לקבלא תנחומין, כמה דאת אמר (ירמיה לא יד) מאנה להנחם על בניה, כדן משיח ארים קליה ובכי, ואזדעזע כל גנתא דעדן, וכל אינון צדיקא דתמן געו ובכו עמיה, געי ובכי זמנא דתנינא, ואזדעזע ההוא רקיע דעל גבי גנתא, אלף וחמש מאה רבוא משריין עלאין, עד דמטי לגו כרסייא עלאה, כדן קב"ה רמיז לההוא צפרא, ועאל לההוא קן דילה, ויתבא לגבי משיח וקרי מה דקרי, ואתער מה דאתער. עד דמגו כרסייא קדישא, אתקרי תלת זמנין ההוא קן צפור ומשיח, וכלא סלקין לעילא, ואומי לון קב"ה לאעברא מלכו חייבא מן עלמא על ידא דמשיח, ולנקמא נקמין דישאל, וכל אינון טבוון דזמין קודשא בריך הוא למעבד לעמיה, ותב ההוא קן צפור ומשיח לדוכתיה, ותב משיח ואתגניז גו ההוא אתר כמלקדמין. ובזמנא דיתער קב"ה לאתקנא עלמין, ואתנהירו אתון דשמיה בשלימו, יו"ד בה"א, (לאתקנא) וא"ו בה"א, למהוי כלא בשלימו חד. כדן יתער חד ככבא דחילא באמצע רקיעא כגון ארגוונא, להיט ונציץ ביממא לעיניהון דכל עלמא, ויקום חד שלהובא דאשא מסטרא דצפון גו רקיעא, ויקום דא לקבל דא ארבעין יומין, ויתבהלון כל בני עלמא, לסוף ארבעין יומין יגיוון קרבא ככבא ושלחובא לעיניהון דכלא, ויתפשט ההוא שלהובא ביקידו דאשא מסטרא דצפון גו רקיעא, ויחשוב למבלע ההוא ככבא, וכמה שליטין ומלכין ואומיא ועממא יתבהלון מהאי. כדן יסתלק ההוא ככבא לסטר דרום, וישלוט על ההוא שלהובא, וההוא שלהובא יתבלע זעיר זעיר ברקיעא מקמי ההוא ככבא, עד דלא יתחזי כלל, כדן ההוא ככבא יעביד אורחין ברקיע בתריסר תחומין, וקיימין אינון נהורין ברקיעא תריסר יומין אחרנין, לבתר תריסר יומין אחרנין, יזדעזעון כל בני עלמא, ויתחשך שמשא בפלגות יומא כמה דאתחשך יומא דאתחרב בי מקדשא, עד דלא יתחזון שמיא וארעא, ויתער חד קלא ברעם וזיקין, ואתחלחלא ארעא מההוא קלא, וכמה חילין ומשיריין ימותון מניה. וההוא יומא (ממש) יתער בקרתא דרומי רבתא חד שלהובא דאשא, בההוא קלא דיתער בכל

⁷¹⁸ רבי חיים ויטאל זיע"א, לקוטי תורה, מגילת שיר השירים.

**שהוא תיקון כל העולמות שהם אחוזים ודבוקי' בשמא קדישא ולא תתער
לאהבה דשכינתא.**

ולזה תביא ראייה כד"א השבעתי אתכם בנות ירוש' בצבאו' ומפ' ואו' בצבאות דא מלכא
דאקרי צבאו' ר"ל זווג מלכא שהוא ז"א וגם זווג ההיכלות שהם צבאו' דפי' צבא ואות
והם חיילות בהיכלות חיות ואופנים זכרי' ונקבו' וגם לפי' צביון ורצון והוא זווג לשבת
וחול אצי' וביי'ע וזה אומרו עכ"פ המלך הוא ז"א ונוקי' מ' נקרא מלך הצבאות או באילות
השדה שאר חיילין ומשריין דלתתא שהם ביי'ע וכל נחיצותם אם תעירו ואם תעוררו את
אהבה דא ימינא לקב"ה דאקרי אהבה כו'.

ביאור הדברים הוא מה שביארנו כמה פעמי' מ"ש הרב בתחילת ש' מאמרי רשב"י ז"ל
כי אין ה"ג אלו מושיעים⁷¹⁹ **את הנערה אלא בהתחב' עמהם ה' חסדים**
עליוני' ואז יקראו ה"ג אלו ישועי' שאין נקראי' ישועי' אלא מצד הימין ועל רזא דא
כתיב כוס ישועות אשא כו' כוס בגי' אלהים ואלהים ה' אותיו' כנגד ה' ישועי' ואנו
צריכים לעלותם למעלה עה"ג אלו באופן, **שתעלה ממדריגת שם אלהים למדרג'**
שם הויה וז"ס ובשם ה' אקרא כו', הרי הראת לדעת כי בהתחברו' ה"ח עם ה"ג **אז**
נעשו ישועות ומתהפכי' מג' לח' וז"ס בשם ה' אקרא וזה אומרו את אהבה דא
ימינא, דקב"ה דשם מתחברו' הח' עם הג' ונעשו ישועי' ונהפכו מג' לח' עד שנעשו הויה
דהוא ימינא דקב"ה דאז אקרי אהבה עד שתחפ' ההיא דשכיב' לעפרא שהיא שכינת עוזנו
והיא רעותא דמלכא בה אז יקרא אהבה.

ועניין זה רמוז בשה"ש רבה, ב ז

עד שתחפץ מידת הדין מאליה והוא מוציא אותנו בקולי קולות

⁷¹⁹ דהיינו 'ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו'

חכמי מרוקו

משנת ה'ת עד ה'תצ"ט

רבי יעקב ב"ר ראובן אבן צור⁷²⁰ זיע"א, ויקרא יעב"ץ, סוף דרוש ב'

השבעתי אתכם בנות ירושלים וכו'. ורז"ל פירשו (כתובות קי"א ע"א) השבועה הראשונה לישראל, שלא ימרדו באומות העולם לעלות בזרוע קודם הקץ כמעשה בני אפרים. וזהו [המשך] קול דודי הנה זה בא [להזהיר], שלא יעלו בזרוע ויעברו על השבועה ויענשו על זה בא.

או דבזכות זה שמקבלין דין שמים עליהם שלא למרוד באומות העולם עד עת קץ, בא הקץ "מדלג על ההרים" בזכות אבות, שלא רצו ליקח בזרוע אף אם להם לבדן נתנה הארץ למורשה.

ומצינו שאברהם ביקש מקום לקבור שרה ולא מצא, עד שקנה בדמים יקרים. וכן יעקב ביקש וכו' וקנה במאה קשיטה שלא למרוד באומות העולם, עי"ז מקרבין את הגאולה, שזכות אבותם מסייעת בדבר זה, לחלוק כבוד למלכות ולמי שהשעה משחקת לו וק"ל.

ויש ללמוד ג"כ ממעשה אברהם אבינו ע"ה, בברית בין הבתרים וכן ממעשיו של יעקב אבינו ע"ה, בפגישתו עם עשו.

אבל יש לי ג"כ אסמכתא ממעשיו של יצחק אבינו ע"ה, כדאיתא בפירוש הרמב"ן זיע"א, בראשית פרק כו פסוק כ

ויקרא שם הבאר עשק יספר הכתוב ויארץ בענין הבארות, ואין בפשוטי הספור תועלת ולא כבוד גדול ליצחק, והוא ואביו עשו אותם בשוה, אבל יש בדבר ענין נסתר בתוכו, כי בא להודיע דבר עתיד כי "באר מים חיים" ירמוז לבית אלהים אשר יעשו בניו של יצחק, ולכן הזכיר באר מים חיים, כמו שאמר (ירמיה יז ג) מקור מים חיים את ה'

⁷²⁰ רבי יעקב ב"ר ראובן אבן צור זיע"א - נולד בכ"ז באייר ה'תל"ג, במקנס. בילדותו למד תורה מאביו, רבי ראובן אבן צור זיע"א. כבר בגיל צעיר הוא התבלט בכשרון ואהבה גדולה לספרים ובמשך חייו רכש ספרים או העתיק כתבי יד נדירים אותם בעצמו או עי"י לבלרים. בהיותו צעיר העתיק מקונטרסים את כל התקנות וההסכמות של פאס. (מהעתקה שלו נדפסו לאחר מכן לאחר כ-200 שנה, תקנות פאס), הספרייה שהשאיר אחריו לבני משפחתו נחשבת לספרייה החשובה ביותר במרוקו, וכן הפירוש "מנחת יהודה" לרבי יהודה בן עטר זיע"א, נדפס על פי עותק שהכין בגיל חמש עשרה. נשא לאשה את בתו של רבי יהודה עוזיאל זיע"א. בגיל עשרים מונה לסופר בית הדין של רבי יהודה בן עטר זיע"א בפאס. לאור ניסיונו בתפקיד זה כתב את הספח"ק עט סופר (בו מצויות נוסחאות של שטרות שונים והדינים הקשורים אליהם). אחת עשרה שנה לאחר מכן התמנה לדיין בבית הדין לצד רבי יהודה בן עטר ורבי שמואל הצרפתי זיע"א. באותן שנים למד תורה מרבי יהודה בן עטר, רבי וידאל הצרפתי ורבי מנחם סרירי זיע"א. לאחר פטירתו של רבי יהודה בן עטר זיע"א ירש אותו כאב בית הדין, כאשר לצדו משמש גם רבי שמואל בן אלבאז ורבה של העיר פאס זיע"א. בתפקידו זה הוכר כגדול הפוסקים מקרב רבני מרוקו באותה העת. התשובות שהופנו אליו קובצו על ידיו בספח"ק משפט וצדקה ביעקב. כשהנהיג את קהילת פאס דאג שהמיסים בקהילה ייגבו באופן פרוגרסיבי, קרי העשירים ישלמו יותר והעניים ישלמו פחות. לאחר כשלושים ואחת שנים כרבה של קהילת פאס, עבר לשמש ברבנות בקהילת מקנס. שהותו במקנס ארכה כאחת עשרה שנה. במקנס פעל לצד רבי משה בירדוגו ורבי משה אדהאן זיע"א. לאחר שרעב פשה בעיר מקנס עזב לתיטואן. בתיטואן הקים בית כנסת ושהה בה שנים אחדות. חייו האישיים היו קשים, נפטרו לו ששה עשר ילדים בחייו, ונותר רק בנו רבי רפאל עובד זיע"א. מבין תלמידיו שסמך הינם: בנו רבי רפאל עובד אבן צור, רבי שאול אבן דנאן, רבי אליהו הצרפתי, רבי משה אבן זמרא, רבי מתתיה סרירי, ורבי אפרים מונסיניגו, ידועים בכינוי 'בית דין של חמישה', זיע"א. כמו"כ ידוע לנו שנתן הסכמות לספח"ק שיצאו עי"י חכמי מרוקו, כגון בספח"ק חפץ השם לאור החיים הק' זיע"א. חיבר את הספח"קים: שו"ת משפט וצדקה ביעקב - ישנן תשובות שלא נכנסו לספר והן מפורזות בחיבורים של רבני הקהילות; עט סופר - דיני שטרות; לשון לימודים - מכתבים ומליצות; עת לכל חפץ - ספר שירים, תפילות, קינות ופיוטים; ויקרא יעב"ץ - דרשות עה"ת. בערוב ימיו חזר לעיר פאס ונפטר ב-ב' בטבת ה'תקצ"ג ומנו"כ שם (בסמוך לציוני רבותיו ותלמידיו זיע"א), קברו בבית הקברות היהודי בעיר פאס הוא אתר עלייה לרגל בקרב יהודי מרוקו.

וקרא הראשון עשק, ירמוז לבית הראשון אשר התעשקו עמנו ועשו אותנו כמה מחלוקות וכמה מלחמות עד שהחריבוהו

והשני קרא שמה שטנה, שם קשה מן הראשון, והוא הבית השני שקרא אותו כשמו שכתוב בו (עזרא ד ו) ובמלכות אחשורוש בתחילת מלכותו כתבו שטנה על יושבי יהודה וירושלם, וכל ימיו היו לנו לשטנה עד שהחריבוהו וגלו ממנו **גלות רעה**

והשלישי קרא רחובות, הוא הבית העתיד שיבנה במהרה בימינו **והוא יעשה בלא ריב ומצה**, והאל ירחיב את גבולנו, כמו שנאמר (דברים יט ח) ואם ירחיב ה' אלהיך את גבולך כאשר דבר וגו' שהוא לעתיד **וכתיב בבית השלישי (יחזקאל מא ז) ורחבה ונסבה למעלה למעלה, ופרינו בארץ, שכל העמים יעבדוהו שכם אחד**:

דהיינו **שיצחק אבינו** ע"ה רמז לנו שכאשר באו אליו הפלישתים לא חיפש להלחם עמם אלא עשה הכל בתמימות ובפשיטות ולא הלך לחפש מלחמות, אלא הנמיך עצמו מול אוה"ע ועשה רק מה שצריך לצורך שעה עד שהשי"ת הרחיב לו גבולו... וק"ל.

רבי יוסף ב"ר חיים צרפתי⁷²¹ זיע"א, יד יוסף⁷²², דרוש ליום שני של פסח, רנ ע"א, ד"ה וז"ש כאן

וז"ש כאן שה"ע לפי דרכנו מ"ש אם תמצאו את דודי מה תגידו לי שחולת אהבה אני **והייסורין והחולאים שאני סובל בגלות הם אהבה לי** כי אשר יאהב ד' יוכיח כי באמצעותם האדם זוכה למעלה גדולה לכך שואלים האומות מה דודך מדוד היפה בנשים אחר שהיית יכולה להיות יפה בנשי' ותשוב לדתנו א"כ מה דודך מדוד משאר דודים שכך נדבקת בו משיבה כנסת ישראל **שאינה רוצה בשאר אלוהות שהם מורכבים וכל מורכב סופו להתפרד ולהתפסד הרכבתו**⁷²³ אבל דודי הוא צח ואדום בלי הרכבה **ולכן הוא אדום ובעל חמה לבוחרים לעבוד זולתו רק יהיו כל הדברי' לו לשמו** וזה יורה מה שהיה דגול מרבבה שהכוונה להניח תכלית כל הדברים למעלה ודי פה לפי קצורינו אף שהיה להאריך דרושנו זה:

רבי יוסף ב"ר חיים צרפתי זיע"א, יד יוסף, דרוש לשבת חול המועד של פסח, רנ ע"ב

והנה ח"ל בסנהדרין אמרו ברייתא ראוי שתהי' מובנת עם דרושנו תניא ר' אליעזר אומר מתים שהחיה יחזקאל עמדו על רגליה' ואמרו שירה ומתו ומה שירי' אמרו ה' ממית בצדק ומחיה ברחמים ר' יהושע אמר שירה זו אמרו מוריד שאול ויעל ר' יהודה אומר אמת משל הוה א"ל ר' נחמיה אם אמת למה משל ואם משל למה אמת אלא באמת משל היה ע"כ דראוי להבין ההפרש בין ר' אליעזר שאמר שאמרו ה' ממית לר' יהושע שאמר שאמרו מוריד שאול ויעל.

⁷²¹ רבי יוסף ב"ר חיים צרפתי זיע"א – מתלמידיו של רבי יעקב בן צור זיע"א. נפטר בכ"ז חשוון, מנ"כ בפאס,

מרוקו.

⁷²² אמשטרדם, ה'תנ"ו

⁷²³ כגון: דתי לאומי, חדרי לאומי, חרד"ק וכיו"ב, כי בסופו של דבר תשאר רק הלאומיות וקלות הדעת ואלו הדתיות והחרדיות תלכנה מאתו.

ב' למה אמר ר' יהודה משל היה והוציא הדבר מפשוטו ורצה לימד דברי' מגו במקום עדי' דהרי אמרין שם בגמ' דעמד ר' יהודה בן בתירא על רגליו ואמר אני מבני בניהם והללו תפילין שהניח אבי אבא מהם **ומאי ניהו מתים שהחיה יחזקאל בני אפרים שמנו לקץ וטעו** אם כן איך אמר רבי יהודה שהיה משל

ג' מאי באמת משל היה מאי באמת האם בשקר אפשר לחשוב שהיו דבריו

ד' למה עמדו על רגליהם וחיו כיון שתכף מתו אחר שאמרו שירה :

תראה כי סברת ר' אליעזר היתה כיון שאלו העצמות היו יבשות וכבר אכלו החיות את בשרם איך אפשר לצייר שיחזרו אותם גופות ממש לחיות הא אין לך לומר אלא שעיקר התחייה הוא לנפש וה' ממית בצדק לאותו גוף ומקים גוף אחר חדש אף שלא קדמו מעשים טובים לאותו גוף האל ית' מחיה אותנו מצד רחמים ור' יהושע אמר שאינו כן רק אותם גופים ממש שירדו לשאול עלו לכן השירה שאמרו הוא ה' מוריד שאול ואותו גוף שירד לשאול עול ולא גוף חדש מבחוץ וכדא"ל יכול תהא מיתה בא' וחיים באחר ת"ל מחצתי ואני ארפא מה מחיצה ורפואה באחד אף מיתה וחיים באחד ובא ר' יהודי ואמר באמת משל היה יר' **מלבד שזה הענין היה אמת שאלו הי' מבני אפרים שמתו והחיים יחזקאל וזה אמת כפשוטו** עם כל זה יש בו משל נמי לרמוז שכמו אלו העצמות היבשו' שלא היה בהם לחלוחית החיה אותם האל יתבר' **ככה אנחנו בית ישראל שאנו חשובים כמתים בגלות ויבשים בלי לחלוחית זכות האל יתברך עתיד להחיותנו ולהוציאנו מהגלות שהציאה מהגלות הוא כתחיית המתים ולכך אנו קורין תחיית המתים בחג הפסח שיצאנו ממצרי' שהם דברים דומים זה לזה** יציאה מהגלות שאנו כמתים בתוך הגלות היא חשוב כתחיית המתים למתים והנה לא באה תחייה זו לאל להודיע עיקר זה שה' מוריד שאול לאותו גוף שמוריד שאול אותנו גוף עצמו ויעל אליבא דר' יהושע ולר' אליעזר להודיע שהתחייה לגוף אחר **וכיון שהודיעו ונשלמ' הכוונ' מתו :**

רבי חיים נ' עטר 'אור החיים הק' ⁷²⁴ זיע"א, אור החיים עה"ת, בראשית, פרק כ"ח פס' ה'

אכן יתבאר על דרך אומרים ז"ל כי יש שני מיני ניצוצי הקדושה שבויים בקליפה, האחת נשמות יקרות ויוצאות באמצעות הלידה כאברהם וכשרה וכרבקה וכרחל, וכנשמת ר' חנינא בן תרדיון שיצאה משכם עם דינה, וכוונת ממואב וכנעמה מעמון וכאונקלוס הגר וכדומה. והב' הוא מין ניצוץ של קדושה הדבוק בקליפה ואינו יוצא כלל אלא מעורב בקליפה, ואין לו מציאות לפרד ממנו אלא כאשר מצר לישראל על ידי צער או על ידי הכאה, שבאמצעות דבר זה תהי' נפרדת הקדושה וחוזרת לשרשה.

ומעתה יש טעם לגלות זה כי תכליתו לברר בחינת ניצוצי הקדושה שאינה נפרדת אלא ע"י צער שמצטערים ישראל. ועל גלות הזה אמר הכתוב (עובד' א כ) וגלות החל הזה לבני ישראל אשר כנענים עד צרפת, שהכתוב קראו החל מלשון נהיית ונחלית (דניאל ח כז), **כי השגת תכלית הגלות ביניהם הוא באמצעות הצער, ולזה הוא משונה מכל הגליות כאשר ראינו בעינינו** ⁷²⁵.

⁷²⁴ ה'תנ"ו, סלא (מרוקו) - ט"ו בתמוז ה'תק"ג, מנ"כ בהר הזיתים, ירושת"ו
⁷²⁵ השווה לדברי קדשו של האר"י הק' זיע"א, לקוטי תורה, ספר תהלים, ד"ה עוברי בעמק הבכא.

רבי חיים נ' עטר 'אור החיים הק' זיע"א, אור החיים עה"ת, בראשית, פרק מט פסוק יא

ואומרו ובדם ענבים וגו' - נתכוון לומר כי אם יגיע זמן הגאולה ולא ימצא יין, פירוש שאין בנו תורה, **תהיה הגאולה באמצעות עול ותוקף הגלות אשר יצירון האומות לישראל**⁷²⁶, כאומרם ז"ל (סנהדרין צז:): כי כשיגיע קץ הנחתם ולא יהיה בישראל זכות לגואלם יעמיד להם מלך קשה כהמן וכו', והוא אומרו ובדם ענבים, כי באמצעות היסורין יזדככו הנפשות ויתבררו ניצוצי הקדושה כדרך שיתבררו באמצעות בחינת התורה, אלא שזו מלאכתו נאה וזו מלאכתו בלתי נאה ואומרו "ענבים" כי באמצעות היסורין תגמר הכנתה כגמר בישול פרי הגפן שהם הענבים, גם רמז כי לא ישלטו האומות לשפוך דם לזמור אילן או ענף או אשכול אלא ענבים, פירוש גרגרין:

רבי חיים נ' עטר 'אור החיים הק' זיע"א, אור החיים עה"ת, שמות פרק א' פס' א'

ולדרכנו הכתוב יודיע טעם מניינם, שמונה הוא והולך בספר התורה מי ומי הבא לקבל גזירת מלך לסבול עול הגלות, ולא פנה עורף כמעשה עשו הרשע שהלך לו אל ארץ מפני יעקב, ודרשו ז"ל (ב"ר פד ב) מפני שטר חוב של הגלות ואמר ואלה שמות וגו' הבאים מצרימה, פירוש הבאים לסבול עול הגלות במצרים, את יעקב אתו בדומין לו **בהסכמה אחת לפרוע שטר חוב הגלות**, לזה דקדק לומר הבאים, **פירוש הגם שלא באו חפצים היו לבא, וזה לך האות איש וביתו באו, כאדם שמכין עצמו על הדבר**, ואילו ירדו למצרים לסיבה ידועה לא היו עוקרים דירתם ובאים, והיו באים ביאת עראי ורגליהם רגל ישרה לשוב ארצה כנען.

רבי חיים נ' עטר 'אור החיים הק' זיע"א, אור החיים עה"ת, שמות, פרק ג פסוק ח

וארד להצילו ולהעלותו וגו'. טעם אומרו וארד, כי לפי ערך גדולת אל עליון אינו מכבודו לעשות כל הנעשה שיבואו דבריו לאדם נבל כפרעה ולומר אליו דברים משמו, ומה גם כשיגיע למדרגת מיאון עד הגיעו לומר (לקמן ה ב) מי ה' חיו, וצא ולמד מה שדרשו ברבות בפתיחת איכה (פתיחתא י"ד) בפסוק (משלי כט) איש חכם נשפט את איש אויל שפט לא אמר אלא נשפט וכו' יעוין שם דבריהם, לזה אמר ה' וארד הסכים על מיעוט כבודו כביכול לצד הצלת ישראל כאומרו להצילו.

וכוונת הצלה זו היא שיצילו מעכשיו מהעינוי ומהשעבוד, והוא אומרו מיד מצרים המשעבדים בהם. **ואומרו ולהעלותו מן הארץ פי' כשיגיע זמן הגאולה** מכאן עד י"ב חודש אעלה אותו מן הארץ וגו' לבל יתעכב שם עוד אפילו בלא עינוי. וטעם שלא העלה אותם תכף ומיד, **הוא לצד שעדיין לא הגיע זמן הגאולה אשר קצב ה'.**

ובזה נחה דעתי בחקירה אחת למה האריך ה' י"ב חודש במכות המצרים, ורז"ל (שמו"ר פ"ט) מהם אמרו שהמכה היתה משמשת ג' שבועות וההתראה שבוע אחת ומהם אמרו להפך, ולמה יאחר ה' הגאולה והיה לו להביא המכות זו אחר זו ויגאלם מיד ותספיק ההתראה ביום אחד או בשעה אחת כדין התראת ישראל שאין צריך בה זמן ומכל שכן אומות העולם שאינן צריכין התראה. גם למה לא הספיק התראה אחת על כל המכות, אלא לצד שעדיין לא הגיע הזמן היה ה' מלביש הזמן ההוא להשביעם מרורות ביני ביני עד שהגיע הזמן. וגאלם מיד בלא שום עיכוב. וא"ת ומה בכך אם היה ה' גואל אותם קודם זמן זה. עוד למה ה' הוציאם בזבולא בתרייתא בזמן שאם היו מתעכבים קצת היו נלכדים עד שהוצרך למהר ולא יכלו להתמהמה והיה לו להוציאם בזמן מורווח.

⁷²⁶ דהיינו שאם ישתעבדו בנו יותר מידי 'מביאה בקולי קולות'

רבי חיים נ' עטר 'אור החיים הק' זיע"א, אור החיים עה"ת, פר' בהר, פרק כה פסוק לט
וכי ימוך אחיך וגו'. פרשה זו תרמוז למה שאמרו ז"ל בספר הזוהר (תיקונים י') **כי ה'
צוה לשר אדום שהוא ס"מ שלא יתנהג באכזריות עם ישראל...**

רבי משה ב"ר נפתלי הירץ האפשטיין⁷²⁷ זיע"א, סגולת משה⁷²⁸ - חלק ג', שם
[הזוהר] מצאתי בתיקונים סוף תיקון ו', וז', ובכתובות ח"א. **אי' השביע
הקב"ה וכו'.**

רבי חיים נ' עטר 'אור החיים הק' זיע"א, אור החיים עה"ת, ויקרא פרק כו, פסוק לג
ואתכם אזרה וגו', יתבאר הכתוב **על דרך אומרים ז"ל במסכת כתובות (קיא),
שהשביע ה' את ישראל שלש שבועות, א' שלא יעלו בחומה, פירוש ביד
חזקה, ואחד שלא ימרדו באומות העולם וכו', עד כאן:**
והוא מאמר ואתכם אזרה בגוים, כאן רמז לב' דברים, אומרו אזרה שלא יעלו בחומה,
בגוים שלא ימרדו בגוים, ואומרו והריקותי אחריכם חרב, יתבאר על דרך שאמרו שם
וז"ל **אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל אם אתם מקיימין השבועה מוטב
ואם לאו אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה, עד כאן:** והוא אומרו
והריקותי אחריכם חרב, שתהיה חרב מרוטה לפניכם אם לא תקיימו גזירת זרועי בגוים
כנזכר יהיה בשרכם וגו', ואומרו עוד והייתה ארצכם וגו' חרבה, הוא נתינת טעם על
הדבר, למה יחפוץ ה' בזרועי בגוים, כדי שתהיה ארץ שממה וערים חרבות כדי שאז תרצה
הארץ וגו', לזה צריך שתהיו אתם בארץ אויביכם, והוא אומרו ואתם בארץ וגו':

רבי משה אפרים הלוי קורנגוט שליט"א, ביאור ישמח משה על אוה"ח הק', שם
מצריך עיון לשון אור החיים הקדוש **משום שדילג על התיבה "ביחד" כפי
שרשי הק' והמהרש"א פירשו במס' כתובות, משמע מדבריו הק' שאפילו
יחיד שבא ביד חזקה הוא בכלל עובר על השבועה.**

⁷²⁷ רבי משה ב"ר נפתלי הירץ האפשטיין זיע"א – יליד ווישנאוויץ, ועבר לגור לראדיוויל בטרם הגירתו לארה"ב,
בה התיישב בעיר בוסטון. חיבר את הספה"קים 'סגולת משה' (ח"א ברדיטשוב, ה'תרנ"ז; ח"ב ברדיטשוב,
ה'תרס"ג). בהקדמה קצרה בה הוא מדפיס נוסח מציבת האוה"ח הק' ומעתיק סיפורי מעשיות ומאמרים
מגדולי החסידות על האוה"ח, הוא מסיים בחתימתו בו הוא מציין את יחושו:
נעתק ע"י משה ב"ר נפתלי הירץ ב"ר נחמיה ב"ר גדליה משה אשר מנו"כ בעיר צפת ב"ר נפתלי הירץ ב"ר
עקיבא ז"ל. וזקני מצד אמי הי' הרה"ק מו"ה יואל חסיד נכד הב"ח ז"ל
בהיותו בבאסטאן כתב הערות קצרות וחתם 'משה האפשטיין באסטאן' בירחון 'אפריון'. נפטר בב' איר ה'תר"ץ,
מנו"כ בבאסטאן.
⁷²⁸ ברדיטשוב, ה'תרס"ג

מתוך כריכה פנימית:

מראה מקומות בפ' אור החיים הקדוש על התורה.

הסכמות מאת: רבי יצחק יהודה שמלקיס מלבוש זיע"א, ושם בהקדמתו כותב שנתמך מגדולי ומאורי החסידות
להדפיסם (ומונה בין השאר; רד"מ מטשורטקוב, רמ"ד מהורנוסטיפל, אדמור"י שושלת טשערנאבל קאפישיניץ
ואליק זיעוועכ"א); רבי יוסף יוזפא סג"ל אפרתי מברדיטשוב זיע"א; (ועוד ב' הסכמות שלא הודפסו מאת) רבי
יצחק חיות זיע"א (אב"ד דק"ק בראדא); רבי משה נתן זיע"א (אב"ד דק"ק דובנא).
ועוד רשימה ארוכה של צדיקים שתמכו בהדפסת הספה"ק בממון.

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי **יואל טייטלבוים** זיע"א, דברי יואל, פרשת בחקתי, עמ' תכ

עוד כתב האוה"ח הק' בפרשה זו כמה טעמים בענין הגלות וביאר שם מאה"כ ואתכם אזרה בגוים וגו' שהוא אזרה לישראל שישמרו את שלש השבועות שהשביע הקב"ה את ישראל, וז"ש ואתכם אזרה בגוים כאן רמז לב' דברים אומרו אזרה שלא יעלו בחומה, בגוים ושלא ימרדו בגוים. ואומרו והריקותי אחריכם חרב שתהיה חרב מרוטה לפניכם אם לא תקיימו גזירת זירוי בגוים כנזכר ע"ד שאמרו ז"ל בכתובות (שם) א"ל הקב"ה לישראל אם אתם מקיימים את השבועה מוטב ואם לאו אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה וכו', עכדה"ק ז"ל. עכ"פ מכל הלין שמעינן כי גזירת הגלות היא הכרחית, כי כך גזר יוצר בראשית, וישנן בענין זה טעמים רבים ונכבדים. ועפ"י זה יבואר טעם אומרו ז"ל במאה"כ והבאתי אותם בארץ אויביהם זו מדה טובה לישראל, כי בישרם הכתוב בזה שהקב"ה בכבודו ובעצמו הוא המוליך אותם בארצות אויביהם, ומכוון צעדיהם ומדריכם באיזו הדרך ובאיזה מדינה יגלו, **ולא יחשבו כי הגלות מקרה הוא ח"ו, אלא הוא סיבה מאת הקב"ה**, כדי שתתקיים גזירת הגלות ההכרחית. ובזה אפ"ל דגם במאה"כ ואתכם אזרה בגוים טמונה ברכה לישראל, דאף שזו מדה קשה להם שיהיו נזרים כבמזרה פזורים ומפורדים בכל פנות, מ"מ פיזור זה הוא לטובתם, שכ"א יש לו שליחות ללקט נצה"ק הפזורות באותו מקום שאליו הוא נזר.

כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי **יואל טייטלבוים** זיע"א, דברי יואל, פרשת בחקתי, עמ' תלז-תלח

ונראה לבאר הענין בהקדם דברי האה"ח הקדוש עה"פ ואתכם אזרה בגוים וגו' וזה לשונו, **יתבאר ע"ד אומרו ז"ל (כתובות קי"א ע"ב) שהשביע ה' את ישראל ג' שבועות א' שלא יעלו בחומה פירוש ביד חזקה וא' שלא ימרדו באוה"ע וכו', ע"כ.** והוא מאמר ואתכם אזרה בגוים, כאן רמז לב' דברים באומרו.

אזרה שלא יעלו בחומה בגוים ושלא ימרדו בגוים. ואומרו והריקותי אחריכם חרב יתבאר ע"ד שאמרו שם א"ל הקב"ה לישראל אם אתם מקיימין השבועה מוטב ואם לאו אני מתיר בשרכם כצבאות וכאילות השדה, והוא אומרו והריקותי אחריכם חרב, שתהיה חרב מרוטה לפניכם אם לא תקיימו גזירת זירוי בגוים כנזכר וכו', עכלה"ק.

ולפי דבריו הקדושים נראה שהכתוב מדבר בשתי פנינים נפרדים, דרישא דקרא דכתיב והשימותי אני את הארץ וגו' מיירי בחורבן בית המקדש, שהארץ היתה לשמה מאין יושב. אכן מה שחזר הכתוב ואמר והיתה ארצכם שממה אחרי אזהרת והריקותי אחריכם חרב, שענינה עונש חרב מרוטה אם לא ישמרו ישראל את ג' השבועות, **וידחקו את הקץ קודם זמנו**, כאן רמז הכתוב על פנין אחר.

והוא עפ"י מה שהבאנו בארוכה בפרשת מצורע דברי הזה"ק, (מצורע נ' ע"א) שנתן טעם לגזירת נגעיבתים משום דכל בית שנבנה לשם עבודה זרה או שהיתה במחשבת בוניו כוונה לעבודה זרה שורה עליו רוח מסאבא, ועלול הוא להזיק את ישראל הבאים לדור באותו בית.

ולפיכך כל מי שבונה בית צריך להזכיר בפיו בתחלת בנינו שהוא בונה לשם השי"ת, ועי"ז הוא משרה עליו רוח קדושה, את"ד הזה"ק.

(ועי"ש מה שכתבנו ליישב בכמה אנפי שלא יסתרו דברי הזה"ק עם כמבואר בגמרא ובמדרשות שנגעי בתים בשורה טובה הם לישראל).

רבי חיים נ' עטר 'אור החיים הק' זיע"א, ויקרא, פרק כ"ו פסוק מ"א

ואמרו והבאתי אותם וגו'. פירוש גם זה יאמרו בכלל הוידוי, והנה ממה שמצריכם ה' להתנדות עליו אתה יודע שהם היו מרשיעים בפרט זה, **והרשע הוא כי יאמרו למה ה' יוציאם מארצם ויגלם בין האומות**, אם לפירעון עונם ייסרם תוך ארצותם ולא יגלם בין האומות, כי אדרבה זה יסובב הפך תיקון המבוקש שאם המבוקש הוא להטיב מעשיהם והנה כשיזרה אותם בארצות יגמרו לעשות רע ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, וזה יחזק מחשבת קרי, לזה כשאמר ה' והתודו זכר שיאמרו גם כן בוידוים כי צדיק ה' במה שהלך עמהם קרי, ולאותו הטעם ולאותו המבחן הביאם בארץ אוביהם כדרך מעשה המקרה בלא כיון אל הצריך:

טענת הרשע ידועה מאנשים בעלי דעות משובשות

ואמרו או אז. פירוש שיתלו טעם הבאתם בארץ אויביהם לצד הליכה, או לטעם כדי שיכנע לבבם הערל לזה הביאם בארץ אויביהם מה שלא היה נכנע באופן אחר זולת זה, שבוזה יהיה להם הרווחה נכונה, שעל ידי הכנעה לבד ירצו את עונם ולא יצטרכו למירוק אחר על דרך אומרו (מ"א כ"א) **הראית כי נכנע אחאב, ואמרו ז"ל (ברכות ז' א) טובה מרדות אחת בלבו של אדם ממאה מלקיות, והוא אומר אז יכנע וגו' ואז ירצו את עונם:**

רבי חיים נ' עטר 'אור החיים הק' זיע"א, אור החיים, דברים פרק לב

דור עקש ופתלתול וגו'. שאם יהיה עקש לבד, דברי התורה תשים המעקשים למישור, ומי גרם לזה שנשחת היותו עקש ופתלתול פירוש מתחזק בעקשותו, **כאשר עינינו רואות בדורות הללו מיני אפיקורסות דרך עקש וכשאדם מישר עקשותיהם הם מתחזקים בארחות עקשים קשים, וזה אובדן מולדת בית:**

רבי חיים נ' עטר 'אור החיים הק' זיע"א, בפ"י ראשון לציון על נ"ך, שה"ש פרק ב' פס' ז

להיות שקדם לומר ענין הצער שיש לבני עמנו, מזהירם שלא ידחקו השעה. **הגם שיסבלו היסורין ויהיו עוסקים בתורה**, יראו כי ה' מעלים עין מהם, לא יעוררו האהבה. כי אפשר שעדין לא רצה ה' ב"ה שתהיה הגאולה, "ואם תעוררו" ועדין אין האהבה. פרוש, רצונו יתברך אינו חפץ בכך, כי כאשר תחפץ האהבה הוא ירוץ צדיק. ואמרו קול דודי כו'. הכונה, כי כאשר הבטיחני המלך ב"ה לגאול אותנו, וזה הוא אמרו "קול דודי" כו', כאלו כבר נתקיים הענין ובא. וזה הוא אמרו "הנה זה בא". ואמרו "דומה דודי" כו'. שלא תאמר כי בימים אלו שעדין לא בא, כי חס ושלום אינו מביט אלינו, לא כן הוא. "דומה דודי" כו' שהולך ומחזיר פניו, בעת שאנו בבתי כנסיות הוא "עומד אחר כותלנו" כו'.

רבי חיים נ' עטר "אור החיים הק' זיע"א, פירוש ראשון לציון על איכה

זכרה ירושלם ימי עניה ומרודיה וגו' בנפול עמה ביד צר ואין עוזר לה ראוה צרים שחקו על משבתה (איכה א' ז'). ואמרו בנפל עמה כו', הכונה, כי בכל אותו זמן שצר אספסינוס וטיטוס בבית שני גם בימי נבוכדנצר, המציא ד' להם תרופה על ידי שהיו נכנעים להם, והיו נשארים על אדמתם ולא היה נשרף הבית, ותמצא כמה פעמים היה ירמיה ע"ה צועק ואמר למלך שיפיל עצמו לפני המלך ואין רע, דכתיב (ירמיה ל"ח י"ז) ויאמר ירמיהו אל צדקיהו כה אמר ד' [אלקי צבקות אלקי ישראל] אם יצא תצא אל שרי מלך בבל [וחיתה נפשך והעיר הזאת לא תשרף באש וחיתה אתה וביתך], ואפילו הכי לא רצו, וכן תמצא (גיטין דף נו:). שאמר רבי יוחנן בן זכאי לאספסינוס והלבנון באדיר יפול, שהיה יודע בודאי שנכבשה הארץ לפניו, ואילו היו משלימין, לא היה עושה מה שעשה אחר כך, כדמוכח מהש"ס בפירוש, ולזה אמר הנביא בנפול עמה וכו', פירוש, דכאשר נפל ביד נבוכדנצר שהיתה העיר כבושה ועומדת, לא מצאה עוזר, דאם היה לה עוזר היו עושים כדברי הנביא, ולצאת ישראל אליו, לא היה עושה מה שעשה אחר כך, שנכנסו להיכל, והיינו ראוה צרים, ושמוחו על שהשביתה לחלוטין, ושרפוה באש, דאם היה להם עוזר לא היתה באה לדבר זה.

חטא חטאה ירושלם על כן לנידה היתה כל מכבדיה הזלילה כי ראו ערותה גם היא נאנחה ותשב אחור (איכה א' ח'). כונתו, להיות כי לא נגזר גזרה מאת ד', אלא שיהיו נכנעים ישראל למלך בבל כאמור לעיל, אם כן מצד שהקשו ערפם ולא השלימו לא היה ראוי שתלכד העיר, אלא שהיה לדי' לעשות המצאה ליפרע מהם, ולמה לא היה כך ומה חטאה ירושלם בפרט זה מיהא, שלא רצו להשלים, דמצד זה נמשך חרבן הבית, לזה אמר הלא תדע כי גם ירושלם יש לה חלק בחטא אחד, דהיינו שהיו מקיימין בה עבודה זרה, והרי מחזקת ידי עובדי עבודה זרה, שהיא מקום לעבודה זרה, ולהיותה היא אינה עושה כלום, לזה נחשב לה לחטא בעלמא, הגם שישאל מזידים, לזה כפל לומר חטא חטאה, לומר מה שאני מחשיב דבר זה חטא, לא גוף העון, כי גוף העון הוא מצד שהיו עובדי עבודה זרה, אלא שבערך ירושלם אני קורא אותו חטא... והן אמת, אילו ישראל היו נכנעים למלך, היה ד' מכפר ולא היה מביא הרעה, לא עליהם ולא עליה, מה שאין כן עתה בעידן ריתחא, ענשין אשוגג ואמזיד בכל אופן שיהיה בה.

רבי חיים נ' עטר "אור החיים הק' זיע"א, חפץ ה' על הגמרא, מס' ברכות, דף סד

כל הדוחק את השעה וכו' וכל הדוחה את השעה וכו' נראה כי להיות כי כל גדולות ושררות משמיא מוקמי להו אפי' דיומי כך וכך ואפי' שררותא דאבשלום משמיא גזרו לה אלא שהוא דחק את השעה והאכיל שנותיו.

משנת ה'ת"ק עד ה'תקצ"ט

דרשות רבי יוסף ב"ר יעקב פינטו⁷²⁹ זיע"א, לקח טוב, על מגילת רות

רב זירא הוה משתמיט מרב יהודה, שהיה רב זירא בבבל ורצה לעלות לארץ ישראל, ולא היה ר' יהודה מניחו, משום דסבירא ליה לרב יהודה העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה, שנאמר (ירמיה כז, כב) "בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פוקדי אותם", ולכן היה נשט ממנו כדי לעלות. ופריך ולר' זירא קשיא קרא. ותירצו דסבר ר' זירא דקרא איירי בכלי שרת. וכתב מהרש"א דלסברת רב זירא מפרש קרא 'בבלה יובאו' היה נבואת הנביא שאומר שעתיד בית המקדש ליחרב וכלי שרת יובאו וישארו שם עד יום פוקדי אותם, ולסברת רב יהודה דמפרש קרא בישראל, סובר לאו נבואה היא לומר שאומר לו הנביא עתידים ישראל שיגלו לבבל ולא יניחום הגוים לילך משם עד יום פוקדי אותם, דהא חזינן שמניחים אותם הגוים לעלות מבבל לארץ ישראל, דכמה בני אדם עולים, אלא וודאי דהכתוב מזכיר ישראל לומר שאסור להם לעלות מבבל עד יום וכו', נמצא שמי שעולה עובר בעשה, ואותם שעולים עוברים בעשה.

ופריך ורב יהודה האי קרא בכלי שרת איירי, ותירץ איכא קרא אחרינא (שיר השירים ח, ד) "השבעתי אתכם וכו' אם תעירו וכו' עד שתחפץ".

והקשה הר"ף לפי זה דמפרש רב יהודה קרא ד'בבלה יובאו' בכלי שרת ומביא ראיה על ישראל שלא יעלו מבבל מקרא אחרינא ד'השבעתי וכו'. אם כן אין כאן עשה, היה לו לומר רב העולה מבבל לארץ ישראל עובר על השבועה. ונלע"ד דלא איפשר לתרץ דתרי שמע מינה מדהשביעם שלא לעלות שמע מינה דיש עשה במי שעולה, דמהכתוב ליכא למילף שום עשה.

ותירץ הר"ף דכוונת רב יהודה דמקרא שאמר 'השבעתי' אנו יודעין דפסוק 'בבלה יובאו' דקאי על ישראל ולא על כלי שרת, ואם כן יש עשה.

ופריך ורב זירא, [ומשני] דפסוק 'השבעתי' וכו' בא לומר שלא יבנו את החומה, ר"ל שלא יתקבצו ישראל ביד חזקה בעודם בגלות וילכו לבנות חומת בית המקדש עד שיבוא משיח בעזרת ה'. וכתב מהרש"א, אף על גב דכתיב בנחמיה שבנו את החומה, שם היה ברשות.

ואף על גב דאמר ליה טוביה מדוע אתם מורדים על המלך, י"ל טוביה לא ידע שברשות המלך היה.

ופריך ורב יהודה, ומשני איכא קרא אחרינא "השבעתי אתכם" וכו' אחר בשיר השירים (ב, ז), ומניה נילף שלא יבנו החומה.

ופריך ור' זירא, ומשני כרבי יוסי בר חנינא דאמר שלשה שבועות הללו למה דג' פסוקים יש בשיר השירים, וכולם יש בהם "השבעתי אתכם" וכו', אחד שלא יבנו את החומה, ואחד שלא ימרדו ישראל באומות העולם בעודם בגלות, כי אם יקבלו עליהם הגלות עד שיבוא משיח, ואחד השביע ה' יתברך אומות העולם שלא ישתעבדו בישראל יותר מדאי.

ופריך ורב יהודה, הרי צריכים כולם לאלו הדרשות. ומשני דבכתוב יש 'אם תעירו ואם תעוררו', שבשבועה אחת יש ב' שבועות, אחת לישראל שלא יעלו מבבל ואחת לדרשה מהדרשות.

ופריך ור' זירא, ומשני כדרכי לוי, דאמר ששה שבועות הללו למה, ר"ל דכל פסוק מהשבעתי יש בו ב' שבועות, שהם 'אם תעירו ואם תעוררו', וג' פסוקים, הרי ששה שבועות למה, שלשה כדאמרן משם ר' יוסי בר חנינא, ואחד שלא יגלו את הקץ, שהנביאים שידועים אותו כגון דניאל וכדומה לו, לא יגלוהו לישראל, ואחד שלא ידחקו

⁷²⁹ רבי יוסף פינטו זיע"א, בנו של רבי יעקב פינטו "בעל מקדש מלך", ו"לקט שושנים" (יחד עם רבי ישעיה הכהן זיע"א) על הזוהר (אחד מרבותיו של רבי שלמה בזוגלו זיע"א) ב"ר יצחק פינטו זיע"א

**את הקץ. פירש רש"י שלא ירבו בתפלות ותעניות כדי שיגיע הקץ, נוסחא אחרינא
שלא ירחקו, ור"ל שלא יעשו עבירות הרבה עד שירחקו הקץ. ומהרש"א
פירש גרסת שלא ירחקו, ר"ל שלא יתיאשו מהגאולה חס ושלום
וירחיקוהו מלבם, אלא כי לישועתך קיינו כל היום.**

ישועתך קיינו כל היום דייקא ישועה ע"י משיח ב"ד בב"א

ואחד שלא יגלו הסוד לאומות העולם, פירש רש"י סוד העיבור, דכתיב (דברים ד, ו) "כי
היא חכמתכם" וכו', פירוש אחר סוד טעמי תורה. וקשה לי דהמקשה שהקשה ור' זירא,
ומשני כדר' לוי וכו', היה לו להקשות על רב יהודה כיון דכתיב בהו 'אם תעירו ואם ' וכו',
שהם ב' שבועות בכל אחד, כפירוש רש"י, אם כן לרב יהודה ששה שבועות הללו למה.
ועוד לתירוץ שתירץ כדר' לוי, **אם כן קשה לרב יהודה מנא לן דעל ישראל ידבר שהרי
שבועות הללו כולם צריכים כדר' לוי, ועל זה יש לומר דרב יהודה יחלק אחד מדרשות
האלו ויכניס במקומה ההיא דישראל שלא יעלו מבבל. אבל קושיא ראשונה קשיא ויש
ליישב דו"ק.**

**ואמרו בש"ס ומאי 'בצבאות או באילות השדה', אמר להם ה' יתברך
לישראל, אם לא קיימתם שבועות הללו אני מפקיר בשרכם כצבאים
וכאילות השדה.**

רבי שלום ב"ר משה בוזגלו⁷³⁰ זיע"א, ספר כסא המלך, פי' לתיקוני הזוהר, הקדמה

דו"ק באמרי קדוש הרשב"י זלה"ה שדבריו אלה מורים באצבע כי גזר אומר שדווקא
בסוף יומיא בדרא בתראה עתיד לאתחדשא חבורא דא ואם תאמר אעיקרא דדינא פירכא
למה תצא זאת מלפניו להיות תורתו זאת חתומה וסתומה עד דרא בתראה הנה אליהו
זלה"ה נתן טעם להתרת קושיא זו לקמן דף י"ט ע"ב וז"ל "אדהכי הא אליהו קא נחית
מעילא בכמה חיילין דנשמתינן וכמה מלאכיא סוחרניה ושכינתא עלאה עטרה על כלהו
וכו' עד וכמה בני נשא לתתא יתפרנסון מהאי חבורא דילך כד אתגלייא לתתא בדרא
בתראה בסוף יומיא ובגיניה וקראתם דרור בארץ עכ"ל" **כי סגולת חבורא דא להביא
גאולה וחירות מהגלות. וכתיב השבעתי אתכם וכו'.** ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ
השכינה בזמן בעתה. **כי אם תעוררו האהבה קודם בעתה. צריך למרק העונות בצרות
רבות⁷³¹, ויהרגו כמה מישראל ויתקטיל משיח בן יוסף⁷³², וכדי שלא יהרג שום א'
מישראל. ולא יהרג משיח בן יוסף סובלה השכינה צער אורך הגלות לטובת בניה גם
מרע"ה סבל כמה יסורין על עצמו כדי שלא ימות משיח בן יוסף כמ"ש בזוהר
ובתיקונים בהרבה מקומות.** ולכך גזרו אומר דלא מתגליא חבורא דא אלא בסוף יומיא
בדרא בתראה שהוא זמן בעתה ואז בסגולת החבור וקראתם דרור ויהיה דבר בעתו מה
טוב ולא משום דאכשור דרי אלא משום דמרע"ה מתנוצץ ברבותינו האר"י זלה"ה
ותלמידיו לפרש מאמרי חבורא דא. וכמש"ל דעתיד לאתחדשא על ידא דמשה שישתדל
לאשלמא פגימו דילהון מצד חסרון ידיעתם והוא ילמדם ויסייעם לכוין אל האמת בסיוע
שיש לו ממש ואשרי הדור שיזכה לזה כמש"ל הרשב"י זכאה דרא דהאי אתגליא ביה
ובכן יהי רצון מלפניך ה' שיטע אהבתו ותורתו בלבבו ללמוד בחבור זה בלב שלם ובחשק
רב כי הוא מטהר הגוף ומקדש הנשמה לכל הלומדו בחודש אלול אפילו בגירסא בעלמא
באין מבין פירוש אמריו וכ"ש אם יזכה עד שרוח ה' ידבר בו להבין כוונת הרשב"י באמרי

⁷³⁰ רבי שלום ב"ר משה בוזגלו זיע"א - נולד בעיר סאלי, רוב חייו היה במרקש שבמרוקו, שם גם שימש כאב בית
הדין. התפרסם בעיקר בשל פירושו היסודי לספר הזוהר, הנקרא "מקדש מלך", שאותו הדפיס בעצמו בשנת
ה'תקט"ו. בין רבותיו היו רבי אברהם אזולאי ממרקש, רבי יעקב פינטו ורבי יעקב גדליה זיעועכ"א. כמו כן שאב
בוזגלו הרבה מתורת רבי משה זכות זיע"א, ומפירושו לזוה"ק. חיבר את הספה"קים: **מקדש מלך** - פירוש על
הזוהר; **כסא מלך** - פירוש על תיקוני הזוהר; **הדרת הוד מלך** - פירוש לספרא דצניעותא; **הדרת כבוד מלך** - פירוש
כמה דרושים בכתבי האר"י; **הדרת פני מלך** - פירוש לאידרא רבא ואידרא זוטא. נפטר בי"ח באייר
ה'תק"מ.

⁷³¹ עקבתא דמשיחא, חבלי משיח.
⁷³² ר"ל, אבל לבעלי הדעות המשובשות לא אכפת... העיקר שהם מרוויחים כסף וכבוד... ונותנים יד לרציחת משיח
בן יוסף ע"י חיבור לשר הערב-רב ארמיליוס הרשע ימ"ש ולשלטונו.

קדוש, ומועט מספר זה מחזק את המרובה ובו יזכה להיות מבני העלייה וכולנו כאחד
 נזכה שיקויים בנו נבואת הרשב"י זכאה דרא דהאי אתגליא ביה ובסגולתו וקראתם **דרור**
ותחזינה עינינו בן דוד משיחנו מלך ביופיו יבוא ויגאלנו בעוז והדראלקינו בשכר זאת אל
חי חלקנו ונחה עליו רוח ה' צורנו מגננו יגלה כבוד מלכותו עלינו ואז ישמח לבנו ותגל
 נפשינו בישועתך מלכנו אכיה"ר

רבי בנימין ב"ר אהרן מזאלוויץ זיע"א, פיי אהבת דודים על שיר השירים, פרק ח' פס'
 ד', חלק הנגלה (דף פג ע"ב)

וא"י ונחבר שני פסוקים יחד ע"פ דאיתא בספר כסא המלך שעל התיקוני'
 בהקדמתו ד' ב' ע"ב בד"ה דו"ק בא"ד וז"ל **וכתיב השבעתי אתכם וכו' ואם**
תעוררו את האהבה עד שתחפץ השכינה בזמן בעתה, כי אם תעוררו האהבה
קודם בעתה, צריך למרק העונות בצרות רבות,⁷³³ **ויהרגו כמה מישראל**
ויתקטיל משיח בן יוסף,⁷³⁴ **וכדי שלא יהרג משיח בן יוסף ושום אחד**
מישראל, סובלות השכינה צער אורך הגלות לטובת בניה ע"כ וז"א
 מה ששמאלו היינו הגבורות ומדה"ד תחת ראשי באריכות הגלות **הוא**
לטובתינו שלא יהרג שום אחד מישראל ולא משיח בן יוסף כנ"ל
 ולכך אמר ית' השבעתי אתכם כ"י הם ישראל מה תעירו כו' עד שתחפץ ר"ל
 לענין מאי תעוררו לאהבה עד שתחפץ השכינה הואיל שהוא לטובתכם כנ"ל
 בכסא המלך, או יעד שתחפץ קודם שתחפץ השכינה כי יעד' לשום 'קודם':

א"י ונחבר ב' פסוקי הנ"ל 'השבעתי אתכם' וימי זאת עולה' דאיתא בזהר
 במדבר ד' קד"א ע"א בא"ד וז"ל זכאה הוא בר נש דידע למפתי ליה ולמפלח
 למאריה ברעותא ובכוונא דלבא, **ווי ליה למאן דאתי למפתי למאריה בלבא**
רחיקא ולא ברעותא, כד"א⁷³⁵ ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון
 עמו, הוא אומר⁷³⁶ אליך ד' נפשי אשא, ולא כל מלוי אלא בלבא רחיקא, הא
 גרם עליה לאסתלקא מעלמא עד לא מטון יומי, בזמנא דהאי אילנא אתער
 בעלמא למעבד דינא, ועל דא בעי בר נש לאדבקא נפשיה ורעותיה במאריה,
ולא ייתי לגביה ברעותא כדיבא, בגין דכתיב⁷³⁷ דובר שקרים לא יכון לנגד עיני,
 מאי לא יכון, אלא בשעתא דהוא אתקין גרמיה להאי, ולביה רחיקא מקב"ה,
 קלא נפיק ואמר, לא יכון לנגד עיני, אמאי האי בעי לאתקנא גרמיה, לא יכון,
 לא בעינא דיתתקן, כל שכן אי אתי ליחדא שמא קדישא, ולא מייחד ליה כדקא
 יאות עכ"ל:

יוציא לנו מזה כשאדם בא בלבא רחיקא לא די שאינו פועל בתפלתו אלא
 שיכול לגרום רע לנפשו ויכול למות קודם זמנו ואיתא בזהר תצוה דף קפ"ג
 ע"ב ד"ה פתח האי סבא וז"ל ובמדבר אשר ראית, אשר נשאך ד' אלקיך מהו
 (אשר) ראית כו' (דהאי) [דהוא] שעתא דנפקו ישראל ממצרי' ואשתלימו
 לשתיין רבבן, **אתתקף מלכותא קדישא**, ואסתלק על כלא, וסיהרא אתנהירת,
 וכדין אתכפיא מלכו חייבא סטרא אחרא, ואפיק לון קודשא בריך הוא למיהך
 במדברא תקיפא, דאיהו אתר ושלטנו דסמא"ל חייבא, דאיהו דיליה ממש,
 בגין לתברא תוקפיה וחיליה, ולכתתא רישיה, (ס"א ולאחתא ליה), ולאכפיא
 ליה דלא ישלוט. ואלמלא דחאבו ישראל, בעא קודשא בריך הוא לאעברא ליה
 מעלמא, ועל דא אעבר לון באחסנתיה ועדביה וחולקיה ממש, כיון דחאבו
 בכמה זמנין, נשיך לון חויה, וכדין אתקיים (בראשית ג טו) הוא ישובך ראש
 וגו', ישראל מחו רישיה בקדמיתא, ולא ידעי לאסתמרא מיניה, ולבתר איהו
 מחא בבתרייתא, ונפלו כלהו במדברא, ואתקיים ואתה תשובנו עקב, וארבעין
 שנין לקו מניה לקבל ארבעין מלקות דבי דינא, ועל דא כתיב אשר ראית,
 בעינייהו הוו חמאן לההוא מארי דמדברא אזיל כפית קמיהו, ונטלי אחסנתיה
 ועדביה, מנלן, מדכתיב (שמות טו טו) אז נבהלו אלופי אדום, ואלין אינון

⁷³³ עקבתא דמשיחא, חבלי משיח.

⁷³⁴ ר"ל, אבל לבעלי הדעות המשובשות לא אכפת... העיקר שהם מרוויחים כסף וכבוד... ונותנים יד לרציחת משיח

בן יוסף ע"י חיבור לשר הערב-רב ארמיליוס הרשע ימ"ש ולשלטונו.

⁷³⁵ ספר תהלים, פרק עח פס' לו

⁷³⁶ ספר תהלים, פרק כה פס' א

⁷³⁷ ספר תהלים, פרק קא עח פס' ז

(דברים ח טו) נחש שרף ועקרב. ואנן אוף הכי אתפרשנא מישובא למדברא תקיפא, ולעינא תמן באורייתא, בגין לאכפיא לההוא סטרא, ותו דלא מתישבן מלי דאורייתא אלא תמן, דלית נהורא אלא ההוא דנפיק מגו חשוכא, דכד אתכפיא סטרא דא, אסתלק קודשא בריך הוא לעילא ואתייקר ביקריה, ולית פולחנא דקודשא בריך הוא אלא מגו חשוכא, ולית טובא אלא מגו בישא, וכד עאל בר נש באורח בישא ושביק ליה, כדין אסתלק קודשא בריך הוא ביקריה, ועל דא שלימו דכלא טוב ורע כחדא, ולאסתלקא לבתר בטוב, ולית טוב אלא ההוא דנפק מגו בישא, ובהאי טוב אסתלק יקריה, ודא איהו פולחנא שלים, עכ"ל:

יוציא מזה שכוות ית' להוליך אותנו במדבר לטובתינו להעביר הקליפה לגמרי ולאסתלקא להקדושה רק בגין דחאבו ישראל נשיך לנו חויה ונפלו כלהו במדברא ואיתא במדרש ש"ה דף כ"ד⁷³⁸ ע"ג על פסוק זאת קומתך וז"ל רבי ברכיה בשם ר' לוי אמר בשני מקומות פעלו ישראל עם הקב"ה בסיני פעלו בפיהם ולא פעלו בלבם שנאמר⁷³⁹ ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו בבבל פעלו בלבם ולא פעלו בפיהם שנא' כי לא ענה מלבו אעפ"כ ויגה בני איש הביא עליהם איש שנא'⁷⁴⁰ איש צר ואויב המן הרע הזה עכ"ל, ונמצא שבסיני לא פעלו בלבם לכך הי' סופם שקילקלו ולא עמדו במעמדם הטוב וחטאו ונפלו כלם במדבר אבל אם הי' תפלתם בסיני ברעותא דלבא **בחפיצה גמורה** היו נשארים על מעמדם הטוב ולא היו חוטאים והיו זוכים לכל הטוב לאעברא הקליפה מעלמא ולסלק יקריה דד' בשלימות גמור:

וז"א 'השבעתי אתכם בנות ירושלים' הם ישראל 'מה תעירו ומה תעוררו' ר"ל **מה הוא התעוררת שלכם פועל למעל' כלל להתעוררת האהבה 'עד שתחפץ' ר"ל קודם שתחפץ** תחילה באתערותא דלבא כי לא די שאינך פועל כלום בהתעוררת שלך אף זו שגורם רעה לעצמך כנ"ל בזהר או 'עד שתחפץ' השכינה באהבה שלך היינו שלא יהי' בלבא רחיקא רק באתערותי' דלבא כי בלי אתערותי' קלא נפיק לא יכון לנגד עיני לא בעינא דיתתקן כנ"ל ויתפרש שפיר הא דאמר תחילה 'תעירו' לשון רבים ו'תחפץ' לשון יחיד, **כי 'תחפץ' יתפרש על השכינה** שתחפץ אהבתך וראי' לזה ש'מי זאת עולה מן המדבר דהנה אם אדם לא טעם מימיו טעם מתיקות הדבש אינו יודע מה לאהוב ולחשוק להמתיקות שאינו יודע מה טעם יש במתיקות שיחשוק לו אבל אם טעם פעם אחת טעם המתיקות אז יש לו התחשקות לטעם המתיקות שטעם פעם אחת כי יודע שטעמו טוב ויש לו למה לחשוק כן הדבר בעבודת ד' מי שלא טעם מעולם המתיקות והתענוג הגדול מכל תענוגי עה"ז שיש לאדם באהבת ודביקות ית' בעבודתו בדביקות אינו חושק לעבדו בדביקות ולבא אל התענוג הרוחני כי אינו יודע טעם התענוג הרוחני ההוא אבל מי שהגיע פעם אחת להתענוג ההוא בודאי חושק אותה והנה ישראל כשהיו במצרים לא ידעו את ד' והתענוג של הדביקות מה הוא וכשיצאו ממצרים (ודדאו)⁷⁴¹ בית⁷⁴² מעט וראו אותו בים מה שלא ראה יחזקאל הנביא והי' להם תענוג רוחני עד שנתחברו לסיני ודיבר עמהם פנים בפנים והגיעו למעלה גדולה וטעמו את מתיקות טעמו והתענוג הרוחני והי' להם לישראל בדביקות ההוא ולא יחטאו והי' מעבירים הקליפה שבמדבר (שבה משכנה)⁷⁴³ של הקליפה, רק כשחטאו אבדו לכל הנ"ל והנה החטא בא להם מכח שגם אז בסיני פעלו בפיהם ולא בלבם כנ"ל במדרש ולכך מתו כל הדור ההוא במדבר אבל אם היו ישראל בסיני ברעותא דלבבם לא באו לכל זה שהיו נשארים בדביקותם ולא חטאו וכן איתא בזהר שמות ד' י"א ע"ב וז"ל אמר רבי יצחק, זכאין אינון צדיקיא דרעותא דלהון בדבקותא דקב"ה תדיר, וכמה דאינון מתדבקין ביה תדיר, הכי נמי איהו אתדבק בהו, ולא שביק לון לעלמין, ווי לרשיעיא דרעותא דלהון ודבקותא דלהון מתרחקא מניה, ולא די להו דמתרחקן מני' אלא דמתדבקן בסטרא אחרא עכ"ל, והואיל שבסיני היו ישראל בלבא רחיקא לכך באו לכל

⁷³⁸ ש"ש רבה, פרשה ז פסקה יד

⁷³⁹ ספר תהלים, פרק ע"ח

⁷⁴⁰ מגילת אסתר, פרק ז'

⁷⁴¹ ב' תיבות אלו אינם מובנות לי

⁷⁴² בית' – קיצור ל'יתברך'

⁷⁴³ ב' תיבות אלו אינם מובנות לי

זה וז"א 'השבעתי' שלא תעירו לאהבה עד שתחפץ השכינה באהבה שלכם דהיינו שיהי' התעוררת בלבא קריבא לית' כנ"ל והראי' שימי זאת' שהי' עליתכם גדול כל כך מן המדבר דוקא ששם הוא תוקפיה של הקליפה וכוונת ית' הי' לטובתכם לתברא תוקפיה ולאכפיה רישי' ולאעברא לי' מעלמא כשלא היו חוטאי' ועליתכם הי' גדול דוקא מן המדבר כשהיתם מתרפקת על דודה לאחר שתחת התפוח זה סיני עוררתך והטעמתי לך מהמתיקות הרוחני שלי כדי שתדע לחשוק עוד מעצמך ושמה שהי' לך מקום הראוי לדביקות ולתורה יותר מבשאר מקומות כי לא מתיישבן מילי דאורייתא אלא תמן וגם שם הוא מקום הקליפות כדי לאכפייא רישיה כנ"ל חבלתיך חובלה אותך אמך היינו הערב רב ע"ד בני אמי נחרו בי והיית גיסות מהם ולא עמדת בהמנואך וזה הי' מטעם ששמה בסיני חבלה ילדתך היינו כנסי' שלך הי' בך חבלה שלא היית ברעותא דלבא לכך לא נשאת על מעמדך וחטאת או שמה חבלתך הערב רב כנ"ל ולכך שמה חבלה ילדתך שנפלו כלוהו במדברא והיינו חבלה שנתחבלת שם וכל זה הי' לך כשהיית בלבא רחיקא דאל"כ אלא שהייתם אז באתערותא דלבא ובדבקותא לא הי' שביק לון קב"ה לעלמין ולא היו באים לכל זה כבזהר שמות הנ"ל שתחפץ השכינה שיהי' בכל רעותיכו דלבייכו :

א"י השבעתי כו' יעד שתחפץ' כנ"ל כי מי זאת עולה **מהמדבר**⁷⁴⁴ היינו מן האדם המדבר רק כשמתפרקת על דודה כשהוא מתחבר את עצמו בית' אבל בלא דביקות בית' אין שום עליה או 'מי' היינו בינה 'זאת' היינו מלכות 'עולה מן' האדם המדבר כש'מתפרקת על דודה' כנ"ל :

א"י 'השבעתי אתכם' ע"פ דאיתא בזהר משפטי' ד' צ"ד ע"ב ד"ה וכי ימכור וז"ל ת"ח בר נש כד אתיליד יהבין לי' נפשא, מסטרא דבעירא מסטרא דדכיו, מסטרא דאלין דאתקרון אופני הקודש, זכה יתיר יהבין ליה רוחא מסטרא דחיות הקודש, זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דכרסייא, ותלת אלין אינון, אמה עבד ושפחה דברתא דמלכא. זכה יתיר יהבין ליה נפשא בארץ אצילות, מסטרא דבת יחידה, ואתקריאת איהי בת מלך, זכה יתיר יהבין ליה רוחא דאצילות מסטרא דעמודא דאמצעייתא, ואקרי בן לקודשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב (דברים יד א) בנים אתם ליהו"ה אלהיכם, זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דאבא ואמא, הדא הוא דכתיב (בראשית ב ז) ויפח באפיו נשמת חיים, מאי חיים, אלא אינון י"ה, דעליהו אתמר (תהלים קנ ו) כל הנשמה תהלל יה, ואשתלים ביה יהו"ה. זכה יתיר יהבין ליה יהו"ה בשלימו דאתוון יו"ד ה"א וא"ו ה"א, דאיהו אדם בארץ אצילות דעילא, ואתקרי בדיוקנא דמאריה, ועליה אתמר (בראשית א כח) ורדו בדגת הים וגו', והאי איהו שולטנותיה בכל רקיעין, ובכל אופנים ושרפים וחיוון, ובכל חיילין ותוקפין דלעילא ותתא עכ"ל ועפ"ז פרתי פסוק 'ועתה ישראל מה ד' אלקיך שואל מעמך' ר"ל שהשם ית' שואל מעמך שתזכה ע"י מעשיך הטובי' להוי' של ד' אותיות שיתמלאו **במילוי אלפין ויהי' מ"ה ותהי' אד"ס בארץ אצילות וזה הדבר אינו תלוי אלא בך ע"י מעשיך תזכה לנשמה משם מ"ה לז"א שואל מעמך וז"א 'השבעתי אתכם בנות ירושלים' מ"ה תעירו ומ"ה תעוררו ר"ל שתעוררי ע"י מעשיכם לנשמה משם מ"ה במילואה דאלפין, וזהו עד שתחפץ כי אתקרי בדיוקני דמארי' ושולטני' בכל רקיעין ואופני' וכו' ותקופין דלעילא ותתא :**

כ"ק האדמו"ר מוויזניץ, רבי **ברוך ב"ר מנחם מנדל הגר**⁷⁴⁵ זיע"א, אמרי ברוך, פרשת ואתחנן

עלה ראש הפסגה ושא עיניך כו'. אמר כ"ק ז"ל, עמפ"ש הסה"ק דמתחלה צריך להיות בבחי' שמאלו תחת לראשי, ואח"כ וימינו תחבקני. והיינו עלה כו' ושא עיניך ימה וצפונה שהוא בחי' שמאלו תחת ראשי, ואח"כ תימנה ומזרחה,

⁷⁴⁴ הדגשה מהמחבר

⁷⁴⁵ האדמו"ר השני לחסידות ויזניץ, קרוי ע"ש רבי **ברוך ממזיבז' זיע"א**, בנו של רבי **מנחם מנדל הגר** זיע"א, בעה"מ "צמח צדיק".

והיא בחי' ימינו תחבקני. וראה בעיניך כי לא תעבור אם הירדן הזה. היינו שעדיין לא בא הקץ, כדאיתא במדרש, דאילו נכנס מרע"ה לארץ מיד היתה הגאולה. (עי' זוה"ק ר"פ בהעלותך) [הנה. כך נאמרו הדברים בקיצור מפי כ"ק ז"ל, וכדי להסביר הדברים לעני"ד י"ל עפמ"ש בספר אהבת דודים⁷⁴⁶ על פי שמאלו תחת ראשי וכו' זלה"ק ונחבר שני הפסוקים יחד ע"פ דאיתא בס' כסא המלך שעל התיקונים בהקדמתו ד"ב וז"ל וכתוב השבעתי אתכם כו' ואם תעוררו את האהבה עד שתחפוץ השכינה בזמן בעתה כי אם תעוררו את האהבה, קודם בעתה צריך למרק העונות בצרות רבות ויהרגו כמה נפשות מישראל. ויתקטל משיח ב"י, וכדי שלא יהרג מב"י ושום אחד מישראל. סובלת השכינה צער אורך הגלות לטובת בניה ע"כ.

ועל זה ידוע לבנו בראות שישנם אנשים בעלי דעות משובשות פוחזים שנותנים יד לאלו שעוברים על השבועות ועושים הרג רב ועוד משתפים פעולה עם ארמיליוס הרשע, שר הע"ר, וכך משתתפים בהרג משיח בן-יוסף, ר"ל.

וז"א מה ששמאלו היינו הגבורות ומדה"ד תחת לראשי, באריכות הגלות עד זמן בעתה, באמת שהוא וימינו תחבקני שזהו מדת החסד וימין. כי מה שהשכינה סובלת אורך הגלות, הוא לטובתנו ושלא יהרג שום אחד מישראל ולא משיח בן יוסף כנ"ל, ולכך אמר ית' השבעתי אתכם ב"י הם ישראל מה תעירו וכו' עד שתחפוץ ר"ל לענין מאי תתעוררו לאהבה עד שתחפוץ, קודם שתחפוץ השכינה הואיל שהיא לטובתכם, עד לשון קודם עכ"ל עי"ש. עכ"פ ישר יחזו פנינו אשר לטובתנו ההכרה היא, שיהיה השמאל מדת גבורה הכנה והקדמה להימין מדת החסד. **בל יפקד ממנו איש בבוא מועד עת לחננה, ואז לדחוק את הקץ טרם בוא עתה.**

א"כ זה שאמר כ"ק ז"ל דמתחלה צריך להיות שמאלו כו' ואח"כ וימינו כו' וזהו אשר הראה הקב"ה למשה רבע"ה שישא עיני שכלו ורוח קדשו ויראה את הדרך ההכרחי לטובת ישראל. שמתחלה יהיה ימה וצפונה ואח"כ תימנה ומזרחה. וקדימת המאוחר יוכל רק להזיק, א"כ ממילא וראה בעיניך השכליים. כי לא תוכל לעבור את הירדן בהיות כי בכניסתך לארץ, עכ"ל כבר צריך להיות הגאולה, ולא יהיה בעתה, אלא חכו כמעט רגע עד יעבור זעם, וממילא יהיה אח"כ ימינו תחבקני ונזכה לגאולה במהרה בימינו א"ס].

רבי שלום ב"ר משה בוזגלו זיע"א, כסא מלך, תיקון כו'⁷⁴⁷, דף עו ע"א

ובינהו' חוורו אהבה (ט) ואם תעוררו בינה שהיא אהבה להמשיכה למ' עד שתחפוץ מלכות (יוד) ואיהי לא רעית בהו כמ"ש בדף הקודם דדוקא במשה רעית מוליך לימין משה והטעם מפורשת למעלה (כ) ברוחא דא היא הרוח דריאה המנשב בו' כנפי ריאה לרפאת הלב מ' ורמז במשיח ו' רוחין והעיקר הוא משה ו' כמ"ש בכי תצא רע"ח א' ולית חילא למשיחין למפרק לישראל בר מינך וזהו עד שתחפוץ עד שיבא משה שבו דווקא תחפוץ (ל) ואיהו ארח ריח בתרין תפוחין כי תפוח הם חג"ת ג' גוונין והוא משה ארח בתרין שהם ח"ג אדום ולבן ומחברם עמו ולכן ג' תפוחין דווקא כי הוא הוא הג' גוון ירוק ת"ת...

⁷⁴⁶ ספר אהבת דודים לרבי בנימין ב"ר אהרן מזלאזיץ זיע"א
⁷⁴⁷ דף ע' ע"א

רבי שלום ב"ר משה בוזגלו זיע"א, כסא מלך על תיקוני הזוהר, שם

בראשית ב' שושנה, כי יש בה ב' גוונים סומק וחורר ראשית ה' אותיות ה' עליו ולעיל אמר י"ג שית ושית וה' טרפין ועיין ס' מקדש מלך כי שם מבואר מה הם טרפין ועליון תקיפין וכו' וכמעט כל זה המאמר מפורש שם.

ונפלת שושנה בין החוחים, בבי"ע אבל מ' דאצילות בין הבנות ז' נערוותיה והאנשים שולחו אינון מחדיהון דדיניי כמ"ש בזהר מקץ רנ"ב המה מאריהון דדיני וחמוריהם גרדיני כי בבקר זמן שליטת החסדים מגרשים מארי דדינא כבזמן פורקנא.

חמש אור, ה' חסדים מתגברים בבקר מבינה שושנה עילאה י"ג עליון כמ"ל שית סומקו ו' חוררו ושושני הם ג' חסד ת"ת בין ב' שושנים ו"ק דבינה חוררו ו"ק דמלכות סומקו ות"ת מחברם כאמנע ונעשים כולם אח"ד וזהו הרועה בשתי השושנים מ' ערב ובינה בקר יום ז"א אחד ביניהם מחברם.

וחושבניה אח"ד כי הוא וא"ו ג' אח"ד שושנה תתאה בה דחילו דיראה בה שריא והיינו שית סומקו ובינה ו' חוררו אהבה.

ואם תעוררו, בינה שהיא אהבה להמשיכה למ' עד שתחפץ מ'.

ואיהי לא רעית בהו, כמ"ש בדף הקודם דדוקא במשה רעית מוליך לימין משה והטעם מפורש למעל',

ברוח', דא הוא הרוח דריאה המנשב בו' כנפי ריאה לרפאת הלב מ' ורמז במשיח ו' רוחין והעיקר היא משה ו' כמ"ש בכי תצא רע"ח א' ולית חילא למשוחין למפרק ליש' בר מינך וזהו עד שתחפץ עד שיבא משה שבו דוק' תחפץ.

ואיהו ארח ריח בתרין תפוחין, כי תפוח הם חג"ת ג' גוונים והיה משה ארח בתרין שהם ח"ג אדום ולבן ומחברם עמו ולכן ב' תפוחין דווקא כי הוא הוא הג' גוון ירוק ת"ת וכמ"ש בדף הקודם ואייתי לה תפוח א' שהוא ת"ת הכולל ח"ג.

ומאי ניהו תרי סמכי קשוט, יען הוא ת"ת כולל כל הו"ק היכן נרמזו האחרים כי ח"ג הם ב' תפוחים.

אינון תרי רמוניי גרסי', שהם נ"ה ול"ג ואינון כי התפוחים אינם נ"ה אגוז הוא יסוד וכמ"ל ותבר קליפין דליה ויהב לה מוחח זרע קודש כמפורש שם.

רבי שלום ב"ר משה בוזגלו זיע"א, כסא מלך על תיקוני הזוהר, שם

...דגרמין עניות' שלא תאמר כמה עשירים שאין מקפידים אם יבוא משיח או לא כי יש להם על מה שיסמוכו ושימו זהב כסלם לז"א דגרמין עניותא להם ואז ישתוקקו למשיח ולא ימצחוהו.

והאי רוח דאסתלק רוח הולך ולא ישוב הוא רוח של משיח שהוא יזכה להארת חוטמא דעתיקא⁷⁴⁸ כמ"ש והריחו ביראת ה' והוא יזכה לבחי' יחידה כמ"ש בזהר שיתא רוחין אינון ורוחא דעתיקא הא ז' וז"ש ואיהו רוח הקודש היא מ' הנקרא רוח הקודש רוח חו"ב כמשמעו רוח עצה וגבורה חסד וגבורה רוח דעת כולל דתנ"ה ויראת ה' יסוד עם מ' הנק' יראת ה' ואלו הששה מתפשטים בו"ק ח"ג לנ"ה וחוי"ב לענף שלהם שהם ח"ג ובלימוד הקבלה ימהרו ביאתו כמ"ש אליהו להרשב"י ובהאי חבורא דילך יתפרקון כד אתגליא בסוף יומיא.

⁷⁴⁸ ע"י בספה"ק ליקוטי מוהר"ן, תורה ב' פיס' א

אלהים יהי אור, דיום א' הוא חסד ראשון לוי ימים וחסד נקי אהבה כי החסד נעשה למי שלבו אוהבו ה"ד אהבתיך ע"כ משכתיך חסד אם תעירו את האהבה היא מ' להעלותה מהגלות ולקשרם שם בחסד דז"ח שע"כ נקי אהבה כשהיא מסטי דימינא בחסד דז"א קשורה בו עד שתהי' לישראל אהבה רחילו שלא ע"מ לקבל פרס אלא בחפץ ואהבה וזהו עד שתחפץ שאם יעוררו הגאול' בלי היות' ראויים יתגברו המקטרגים כנגדם וישארו ח' מעיר :

רבי שלום ב"ר משה בוזגלו זיע"א, מקדש מלך על זוה"ק, אחרי מות, דף נו ע"ב⁷⁴⁹

... והנה הם החשיבו עצמם בבחי' שנים דהיינו לפני ה' כאמור והם דחקו שעתא וכו' פי' דחקו את השכינה להביאה בצד פנים בכחם לבד וזה בחיי אביהם ולכן נאחזו החיצונים היונקים משם כי לא היה בהם כח להשפיע גבורות ממותקות לרחל רק תקיפות לחסרון יחודם באביהם ולכן להטה אש זרה וזהו העון והפגם שלהם באופן שקרבתם לפני ה' בלי היות להם סגולה זו הוא הסבה להקריבם אש זרה שזה תלוי בזה.

רבי רפאל ב"ר מרדכי ברדוגו 'המלאך רפאל'⁷⁵⁰ זיע"א, מי מנוחות - חלק ב'⁷⁵¹, פר' במדבר

ואחר שהזהיר לישראל שב להזהיר לאו"ה שיניחו ליש' לעסוק בתורה ומצות כדי שיקיימו ישראל מה שציוה אותם סמכוני באשיות כאמור, לכן אמר השבעתי אתכם כי לאוה"ע לא הועיל אזהרה אם לא יאיים עליהם בשבועה ובהפקר בשרם כצבאות או כאילות וכו' ולז"א אם תעירו ואם תעוררו את וכו' כפירש"י מלשון ופשריה לערך שלא תבטלו ישראל מתורה ומצות להכניס איבה ושנאה ביני לבינם ח"ו :

ועי"ל כפשוטו שמצינו ביציאת מצרים שע"י קושי השעבוד הוזקק הוא ית' לגאול אותם מהר שע"כ הוצרכו להשתעבד פעמים כמ"ש בדרוש לשה"ג יעו"ש משם המדרש לז"א השבעתי אתכם אם תכבידו עולכם על ישראל לעורר האהבה שלא בזמנה, עד שתחפץ מאליה ולא תעוררוה לבא בלא עתה. בילא"ו :

⁷⁴⁹ זוה"ק כרך ג, פרשת אחרי מות, דף נו ע"ב

אלא הכי תאנא דעד כאן לאו ברשותיהו קיימי אלא ברשותא דאבוהון, ובגין כך בקרבתם לפני יי' וימותו דאינון דחקו שעתא בחיי דאבוהון וכלא הוה בגין ההוא חובא דעבדו דכתיב (במדבר ג) בהקריבם אש זרה. ⁷⁵⁰ ה'תק"ז - ה'תקפ"א, חיבר את הספה"קים : שו"ת משפטים ישרים - חלקים א - ב (קרקוב, ה'תרנ"א) ; מי מנוחות - חלק א (ירושלים, ה'תרס"ה) ; מי מנוחות - חלק ב (ירושלים, ה'תרס"ה) ; רב פנינים (קזבלנקה, ה'תש"ל) ; שריט הזהב - חלק ב (ירושלים, ה'תשל"ה). ⁷⁵¹ ירושלים, ה'תרס"ה

רבי יוסף בן אדהאן⁷⁵² זיע"א, שופריה דיוסף ליוה"כ, ד"ה ונחזור, עמ' פג-פד

שיהיו בני אדם מתחסדים זה עם זה ויעשו חסד. זה לזה וזש"ה אוהב צדקה ומשפט חסד
ה' מלאה הארץ. דהיינו מי שאוהב לעשות צדקה וגם לעשות משפט על דרך ויהי דוד
עושה משפט וצדקה משפט לזה וצדקה לזה זה האדם חסד ה' מלאה הארץ שעל ידו
מתמלא כל העולם חסד. **גם ירצה מ"ש כי חפץ חסד הוא על דרך אם תעירו**
ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ ואמרו ז"ל היום אם בקולו תשמעו ואין
השם שלם עד שימחה שמו של עמלק ותיבת הו"א נחסר מה' ומכס'א ועל ידי
ענוה מתקנים אותיות ו"ה שבמלת ענו"ה והאל"ף על ידי האחדות וז"א לשארית נחלתו
שעושים עצמן כשיריים בענוה וכו' לא החזיק הקב"ה לעד אפו באורך הגלות כי חפץ חסד
הו"א דיקא **וכשיתוקנו ישוב ירחמנו וגו' :**

⁷⁵² יליד טיטואן, ועלה לארץ ישראל, סבו של רבי יוסף נסים נ' אדהאן זיע"א (בעל המחבר של הספה"ק 'מעשה
בראשית')

משנת ה'ת"ר עד ה'תרצ"ט

רבי יוסף נסים ב"ר אברהם אבן אדהאן⁷⁵³ זיע"א, מעשה בראשית⁷⁵⁴ ח"א, צירוף רמ"ג

⁷⁵³ רבי יוסף נסים אבן אדהאן זיע"א – נולד בשנת ה'תרי"ו לערך, בעיה"ק יפו ת"ו. נכדו של בעל המחבר של הספה"ק "שופריא דיוסף" שורש מחצבתו של רבי יוסף בן אדהאן זיע"א, מיוחס לזרע דוד המלך ע"ה, (וסימן לדבר נתנו בנוטריקון שם המשפחה איני דיוד המלך אישר נ'משח). אביו רבי אברהם נ' אדהאן זיע"א, יחד עם אביו, עלו לאה"ק בשנת ה'תר"ה.

כאשר היה עדיין צעיר לימים נפטר אביו וסבו, ובכ"ז המעט שזכה ליצוק על ידם היה די כדי להתוות לו דרך חיים נצחיים. ההדיר את הספה"ק של סבו "שופריא דיוסף" (אלכסנדריה, ה'תרנ"ז) וכך כתב בהקדמה לספר "הן ה' אלהים ידעת כולה, כי מנעורי גדלני כאב ואסלדה בחילה, בראותי כי כל כתבי הקדש של הרמ"ז זצוק"ל ישלח בהם ערו"ב בהדין ערוב"א, לא ידע האדם את עט"ו ואין סדר למקרא, רק בארונות בארות על הניירות ערובין דאורייתא, משנה וגמרא ובריתא, אפוכי מטרתא בחרא מטרתא, זורעם בערבו"ת לא סעיף ולא סימן, לדעת איזהו מקומן, מילי דמסתמן, ואין רישומן ניכר דליכא בירא, ויש כי לו ע"ש מאכל הוא כבגד יבלה, וקמי שמיא גלי, כי בכל כחי עבדתי, יומי ולילי עד אשר חדשתי כנשר נעורם, לצרפם ולבררם ולחברם, ואקרא להם שמות, שכולם מתאימות כפי ענ"ד הקצרה... כי קמי שמיא גלי כי בהיותי מסדר ספר הוד יוסף על חמשה חומשי תורה להרה"צ מו"ק זצוק"ל הייתי מבליע דברי ומה שנלע"ד החלושה בתוך תורתו של רבי, ואחר אשר כבר נשלם החבור ההוא על מכונו והולידו רעיוני מעט הדברים האלה חסתי עליהם ושמתיים פה וקראתי בשמותם "דברי יוסף"...

כמו"כ נתוודע בטיטואן עם הגאון האדיר סבא דמשפטים רבי שמואל ישראל זיע"א, ומאז עמדו בקשרי ידידות נפלאה ואה"ר רבות בשנים, וכך תיארו אותו גדולי הדור: "טוביניא דחכימי, ונהורא עמיה, שמו כשם רבו, נסים לקראתו גבר חסדו ואמתו, מעלת הרב הכולל, מ"ר שד"ר דעונתן כהלל... מרגניתא טבא, חין ערכו מי. ימלל, זרע קדש מתהלך בתומו צדיק... האי גברא רבה, זרע רב זכר למקדש כהלל... כמזע היחס והחמדה כליליא דורדא דמי לפרצידא, וכלל"א צדיק תמים, קופה של בשמים... קדוש יאמר לו שקדשוהו שמים, מזוקק שבעתים, אור נוגה הרואה אומר ברקאי, או זרוע לצדיק, צדיק וטוב לו, צדיק בן צדיק, שייף עייל שייף נפיק, ענותן כהלל וכו'.

וכן רבני העיר הגדולה מאראכיש יע"א ובהסכמתם על הספר "שופריא דיוסף" כתבים:

"ומחזיקנא טיבותא לבר בריה ידיד ה' ואוהבו, איש שהכל בו, שמו כשם רבו, מעלת החכם השלם והכולל זה סיני ענותן בהלל עצום ורב וכו'. ואנן בדין כאשר בא רב הוד יוסף חי עשינו רצון צדיק עד כל יצא מאתנו שש ושמח ויהי יוסף איש מצליח, וכרוזא קרי מאן בעי חי קריב לגבי דיהנא, ובאו ונתנו איש כיס"ו. וכו'."

כאשר עמד לגמור את מסעו בערי מארוקו, הוא קיבל פניה מקהילת סיאוטה לבוא לשבת על כס הרבנות, בתחילה דחה את הבקשה והכין את עצמו לשוב לאה"ק, אך רבני טיטואן לא ויתרו לו והרבו אליו הפניות ובפרט מהגאון החסיד רבי שמואל ישראל זיע"א שהבטיח לו להיות לו לעזר בכל דבר וענין, ושהוא לוקח על עצמו את האחריות של אי חזרתו ושוב לאה"ק באמור לו "עלי יניח צדיק את ראשו", אז הסכים לשבת על כס הרבנות בסיאוטה. רגיל ללכת להשתטח על קברות הצדיקים שבמארוקו ולערוך על מצבותיהם תפלות ויחודים בעד כלל ישראל, ובאחד מלילי ל"ג בעומר הלך להשתטח על מצבת קבורתו של הרה"ק המלובין רבי עמרם בן דיוואן זיע"א, לאחר שסיים את תפילתו, הלך לו להתבודד במרחק מה מהמצבה, בפניה חשוכה, והיה מתהלך אנה ואנה תפוס בשרעפיו, והנה האנשים אשר היו שם, ראו עמוד אש מתהלך אנה ואנה, וכאשר התקרבו לראות מה הוא מקור עמוד האש המתהלך, מצאו אותו מוקף באור גדול ומראהו כמלאך ה' נורא מאוד, הדבר הפליא אותם למאוד והקול נשמע כי יש מלאך אלהים בתוך המחנה, וכשהתחילו האנשים להתאסף סביבו כדי לבקש ברכתו, מיד עזב את המקום והלך לטיטואן על מצבת קבורתו של רבינו הנשר הגדול נר המערבי מוהריב"ו זיע"א. וכן עוד הרבה מופתים וניסים מסופרים על אותו צדיק. געגועיו לאה"ק לא ידעו גבולות, אליה היתה משאת נפשו ובשמה הגה יומם ולילה, כל שיחו ושיגו עם לוקחי שמעו היה באהבת א"י ומעלותיה, ובכיסופין היה מספר על ימי ילדותו, על הגידולין של א"י על חכמיה וחסידיה, ובכל פעם שהיה מזדמן אל ביתו אחד מהשדר"ים היו אותם ימים בביתו ימי ששון ושמחה, כי השד"ר הביא עמו מאוירה של א"י, ואחר יציאתו של השד"ר מאת פניו, היה מזיל כנחל דמעה ובמר נפשו היה נושא עיניו ומבקש מה' שיזכה לשוב במהרה לציון וכה היתה תפלתו,

"קבץ נדחים לציון ההדורה, תביאמו ותטעמו, ושובו בנים לגבולם, גאולת עולם, ואם לא למעננו, עשה למען שמך הנקרא עלינו, ולמען תורתך חמדת לבנו, ולמען שכנית עוידך שהיא גלוות עמנו... וה' יזכנו לשוב לשבת בה ולראות בשכינה כימי עולם וכשנים קדמוניות שנות עולמים",

לא אחת שמעוהו בני ביתו מתמרמר על כי נפל בחלקו להיות גולה ונדח בעיר סיאוטה ומיד היה מצדיק עליו את הדין, ופעם שמעוהו אומר

"יודע אני מדוע התגלגלתי לדור בעיר סיאוטה - הסיבה היא משום איזה עוון שעשיתי, והתיקון חייב להעשות דוקא בעיר סיאוטה וזאת היא כפרתי".

חיבר את הספה"קים: **דברי יוסף** - עה"ת; **מעשה בראשית** - על תרי"ג מצות זכו לראות אור, ושאר כתיבותיו אשר היו רבים נאבדו ונגנבו עם הסתלקותו וידי זרים השתלטו על הספריה שלו, חבל על דאבדין. נפטר ביום שב"ק ח' בשבט שנת התרפ"ו.

⁷⁵⁴ מתוך ההסכמות על הספה"ק "מעשה בראשית"

רבי יהודה שטרנא זיע"א (ר"מ ור"מ בעיר תונס ואגפיה)

"רב גידל אשר גדלו המלך, ועל רזי תורה הלך ילך, האחד הננו המיוחד שבהדרו, פרש עליו אורו, אחד מן השרפים, מן הרמתיים צופים הלא הוא הוד והדר, בקדש נהדר, מעלת הרב המופלא, וכבוד ה' מלא, עטרת צבי, כאריה וכלביא, סבא קדישא, חסידא ופרישא, לו זרוע עם גבורה, במלחמתה של תורה, קדוש יאמר

...אחר שגם הם עוסקים בקיום וישוב העולם, **והובנה עליה להתנהג עמהם במדת החסד והרחמים, כטתם"ל ע"פ והלכת בדרכיו**, וכתוב טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, הנה הארכת במצוה הזאת, אחר שהיא שורש ויסוד לכל המצוות שבין אדם לחבירו וגם להודיע פעמים מה שאנו אין לנו חלילה שום שנאה כי כן צונו הי"ת, גר ותושב, וחי עמך, ומי שקלקל מעשיו עתיד ליתן את הדין... **כלל העולה, שלא יהיה שונא לשום אדם בעולם יהיה מאיזה אומה שיהיה, כי אין לנו עסק בענייני הדתות וכמש"ה כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם האל**, ויזהר מאוד מאוד שלא לגרום צער לשום אדם... אחר שכל הנבראים. מאדה"ר שהיה יציר כפיו יתברך, נברא בצלם אלהים והוא הוליד בצלמו כדמותו ומטבע זה לא נפסל עד היום ועד סוף כל הדורות...

רבי יוסף נסים **אבן אדהאן** זיע"א, מעשה בראשית ח"א, צירוף תרצ"ז

...וביותר יגדל מצוה זו על אשכנזי הבא בין ספרדים או להיפך, **ולא כרבים מעמי הארץ האומרים שספרדי ילך לספרדים ואשכנזי וכו' וכל אחד ירחם על מינו כאילו בני ישראל הם שני אומות ח"ו**, בודאי שהאומר כן הוא מחרף מערכות אלהים חיים, כי חרפה היא לנו וכולנו בני איש אחד, אל אחד לכולנו, תורה אחת ומשפט אחד ולמה נבגוד איש באחיו...

רבי יוסף נסים **ב"ר אברהם אבן אדהאן** זיע"א, מעשה בראשית ח"ב, מצוה שכ"ה – ישיבת הסוכה

טעם למה מפטירין בשבת חול המועד של סוכות בענין גוג ומגוג לפי שמלחמת גוג ומגוג עתידה להיות בתשרי. וטעם שבשבת חול המועד של פסח מפטירין היתה עלי יד ה' כתב רב האי גאון ז"ל לפי שעתידיה תחיית המתים להיות בניסן. **ועוד לפי שאלו העצמות היו מיוצאי מצרים שיצאו קודם הקץ...**

רבי יוסף נסים **אבן אדהאן** זיע"א, מעשה בראשית ח"ד, צירוף תשי"ט, להאמין שיבא משיח במהרה בימינו אמן

בראשית אותיות **שיתראב** שם רמז לצפות לישועה להאמין באמת שיבא משיח צדקנו ויגאלנו גאולת עולם שנאמר אם יתמהמה חכה לו. ואמרו ז"ל אני ה' בעתה אחישה זכו

לו...וכאשר עברתי בפרק איזהו מקומן, ברכתי ברוך שחלק מחכמתו, אשרי יולדתו...אנא דאמרי אשרי מי שזוכה לקחת את ספר התורה זה אל ביתו.

רבי **יצחק נג'ר** זיע"א (מחכמי סוסה, אשר הכירו מקרוב כתב בהתפעלות)

"...ולא מפי השמועה ידענו את גבורתו אלא פה אל פה ובעינינו ראינו את הדרת פניו המפיקים זהר חכמה ומוסר שדי על כל סביביו ובאזנינו שמענו דברות תורתו המלאים אוצרות בינה חכמה ומדע ופולפול וסברא, ומהר"י הנו' ממשיך בלשונות של זהורית לבטא את התפעלותו מגדולת רבינו, "ואם באמת כי לא התחשבתי מימי עם החכמים... בכל זאת לא יכולתי לחשות לא יכולתי לחשוך עטי מלכתוב ולחוות דעתי הקלה, לא יכולתי ג"כ לעצור בנפשי מלהגיד לפי השערתי הקצרה וידועותי המעטות המקצועות החכמה, את אשר התבוננתי מחכמת האיש הזה מבקיאותו העצומה מחודד שכלו ועומק עיונו ומרוחב מבינתו, ולו ראיתי כל זה בעודנו באיבו במבחר שניהו שאז כל כחותיו השכליים עודם בעוצם גבורתם רעננים שקטנים ושאננים, לא הייתי מתפעל, אבל את כל זה ראיתי בחיותו בפרק הגבורות כבן שמונים ויותר, גם המסעים הטלוליים והגליות מעיר לעיר אשר מטבעם להחליש את כל כחות הנפש השכליים והחמריים גם יחד, לא פעלו עליו מאומה, את כל זה ראיתי באיש ומשכיל הזה סיני ועוקר הרים בחדא מחתא.... ספר אוצר בלום כזה המועיל לכל איש מישראל החפץ דעת תורת מטוה על אופניה, נחוץ הוא לכל איש ירא את דבר ה', ואשריו למי שספר זה בתוך ביתו".

אחישנה לא זכו בעתה ואמרו היום אם בקולו תשמעו ואם ישראל יעשו תשובה תו"מ יבא משיח ואם לאו לעת קץ אשר רק ה' הוא היודע ועכ"פ מוכרח שיבא.

וזוהו נוטריקון שהמשיח יבא תאמינו רק אם בתשובה 'או' בזמנו. והנה הגם שדרשו רבותינו ז"ל זכו אחישנה וגו' אך אין מקרא יוצא מידי פשוטו שמשמע שאך אם תהיה הגאולה בעתה יחישנה ה' והוא כי מדרך הטבע כשיש מכה בגוף אדם מלא מוגלא וליחה סרוחה יכאב לו מאד עד כי תפתח המכה ותצא הליחה לחוץ אז יקל ממנו הכאב וכשיש עוד זמן רב לפתיחת המכה אז לא יכאב לו מאד כי עדיין הליחה בה מעט וכל מה שיקרב לפתיחת המכה אז הכאב גדל יותר מפני רבוי הליחה המתקבץ שם ואז תדחק הליחה בכח גדול מפני שהמקום קטן מהביל ליחה רבה ומחמת דוחק המקום תפתח פי המכה ותצא הליחה לחוץ. הרי כי בזמן הסמוך לרפואה אז הכאב גדול יותר. וכן באשה מעוברת כל זמן שהיא רחוקה עדיין מזמן הלידה אז אין מכאוב גדול כל כך וזמן מועט קודם הלידה יגדלו חבליה מאד. וכן מצאנו בגלות מצרים שקודם הגאולה היה קוה"ש ונגאלו ישראל.

וכן יהיה בגאולה העתידה כשיבא סמוך לזמן הקץ אשר אי אפשר להמתין יותר אז יתברו הצרות מאד וסמיכות הצרות גורמות מכאוב גדול ועל ידי זה יתמרקו עונותינו בזמן מועט⁷⁵⁵ אבל קודם בא הקץ האמתי יותר טוב להיות ריוח בין צרה לצרה כמ"ש יעקב וריוח תשימו בין עדר ובין עדר. ואמרו ז"ל שביקש יעקב שיהיה ריוח בין צרה לצרה⁷⁵⁶ ונקי הצרות בלשון עדר מלשון העדר וחיסרון. ובזה אמר הפסוק וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו וגו' לא אמר מייסר רק ייסר לשון הוה כמו ככה יעשה איוב פירש רש"י רגיל לעשות תמיד. וכתוב לעשות משפט עבדו וגו' דבר יום ביומו.

וכתוב כי אלהים שופט צדיק ואזוב"י אל הוא מדת החסד במ"ש חסד אל כל היום יר' מה שה' זועם עלינו בגלות מעט מעט בכל יום הוא ממדת הרחמים והחסד כי ארץ ישראל לא ניתנה רק על ידי יסורין⁷⁵⁷. והנה מפני חטאינו גלינו מארצנו ורצה ה' לצרפנו במצרף הגלות עד שנהיה מוכשרים לעלות לארץ הקדושה ובאמת ברצונו יתברך למהר את הקץ אך לאשר שה' רואה שאין בנו מעשים טובים שנהיה זוכים לגאולה לכן הוא מרחיב הזמן ועל ידי זה נאספו מעשים טובים מעט מעט וגם העונות מתמרקין על ידי הצרות והיסורין.

וכן כתב האריז"ל כי כל הצרות והתלאות בגלות זה הם מחבלי משיח בעבור לא יקשה עלינו ליום אחרון כמ"ש יעקב אבינו ע"ה לעשו ודפקום יום אחד אם אהיה דוחק את השעה ואחפוף שיקשה הגלות כל כך עד שביום אחד בפעם אחת יצרפו כבור סיגיהם אז ומתו כל הצאן לכן יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני יר' מלאכת הקודש שנהיה יכולים לעסוק בתורה ועבודה ולרגל הילדים תינוקות של בית רבן שלא יכלו ח"ו בגלות מגודל הגלות והצרות עד אשר אבא אל אדני שעירה דהיינו לעתיד לבא כמ"ש ועלו מושיעים הם השני משיחים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיא שעיר. ולזה ג' שבועות השביע ה' את ישראל ואחת מהם הוא שלא ידחקו את הקץ ופירש רש"י שלא להרבות בתפלה יותר מדאי משום שהדבר הבא בזמנו כבר נתלבש כפי הטבע ואין מונע ואין מקטרג ויבא הדבר בנחת ולא בצער.

לא כן אם ירבו בתפלה לדחוק את הקץ אף כי אל כביר לא ימאס ויבא הגאולה קודם זמנו אבל יהיו מקטרגים רבים ויהיה הדבר בגודל צער ויסורין.

⁷⁵⁵ עקבתא דמשיחא

⁷⁵⁶ וכן איתא ברבינו יעקב "בעל הטורים" זיע"א, פרשת וישלח, פס' יז

ורוח - ב'. הכא. ואידך רוח והצלה יעמוד ליהודים (אסתר ד, יד). רמז לדורות הבאים שיתנו שוחד לשריהם:

⁷⁵⁷ דהיינו בשביל לזכות בארץ ישראל צריך לסבול את עול הגלות, וככה דייקא נזכה לארץ ישראל, לאפוקי מתפיסתם המעוותת של בעלי הדעות המשובשות, שצריך כיבוש הארץ

וז"ש אבי⁷⁵⁸ ה' בעתה אחישנה כשתבא העת האמיתית של התשועה אז אחישנה על ידי חבלי משיח ויבא הגואל.

וידוע כי אופן אחישנה תלוי בדינו אם נזכה בתשובה אז יבא משיח לפני הזמן כמ"ש **היום אם בקולו תשמעו** אך אופן בעתה הוא מזמן הקצוב מתחלת בריאת עולם כמ"ש בפסחים נ"ד שמו של משיח קודם לבריאת עולם וזמן זה הוא מוכרח כמ"ש במד' ישמח ה' במעשיו שמח לא נאמר אלא ישמח כי כביכול עדיין לא שמח בעולמו עד כי אתי משיח שאז יושלם התכלית האמיתי ויתבטל הרע וידעו כל עמי הארץ כי ה' הוא האלהים אין עוד ואז ישמח ה' במעשיו ולכן כל תפילותנו שיבא משיח באחישנה אבל בעתה אין צורך לתפלתנו כי מוכרח שיבא כמ"ש בעמוס ד' ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת.

והנה הנופלת הוא לשון הוה שנופלת תמיד בכל יום ויום כמ"ש בסוטה דף מ"ט מיום שחרב בית המקדש אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברו⁷⁵⁹.

ועיין בזהר פ' ויקרא שבכל הגליות קמנו אנו בעצמנו כמו אם יפול איש בריא ויקום מעצמו אבל החלוש מאד צריך לאחר שיקמנו **ואנחנו בגלות המר הזה מריבוי הצרות אין בנו כח לקום מעצמנו הוא יקימנו**. וז"ש נפלה כל כך עד שמעצמה לא תוסיף לקום עד שה' יקימנה. וזהו ביום ההוא אקים אני בעצמי את סוכת דוד הנופלת אבל דעת חז"ל הוא כי בגלות ראשון ה' הקים אותו בכבודו ובעצמו כידוע.

אמנם בגלות זה האחרון אמר ה' מחמת כי נפלה בתולת ישראל ולא תוסיף להיות עוד בגלות אחר א"צ שאני מעצמי אקים אותה רק קום בתולת ישראל אתם מעצמכם קומו מעצלות התרדמה במשז"ל מעמיד להם מלך קשה כהמן וכו' וכדי שלא נאמר אם ה' ימתין עד שישבו יתארך הזמן הרבה ושמא על ידי זה ישכחו ח"ו אלהי אבותם לזה כבר נאמר עמו אנכי בצרה ובכל מקום שגלו שכינה עמהם והיא מגינה עליהם וכן כתיב אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי כי אשב בחושך הגלות ה' אור לי ובאורו נראה אור ולא נשכח ממנו כי אנו רואים אורו תמיד עמנו. ואין אדם עולה לגדולה אם לא קדם לו צרה וירידה וכמו שמצינו באברהם יצחק ויעקב יוסף דוד כן ישראל לא יגאלו מגלות כי אם מתוך השפלות ותכלית הלחץ.

ולזעם לזה כי בכל דבר שבעולם צריך להיות ההעדר קודם לההויה כידוע שכן גרעיני הזרע עד שיפסדו אז יצמחו וכן ויהי ערב תחלה ואחר כך ויהי בוקר וכתוב כי שחה לעפר נפשנו וגו' קומה עזרתה לנו וגו'. עוד טעם אחר כי כאשר ישראל מושפלים עד עפר אז נסתם פיות המקטרגים כמ"ש התפ"י סו"פ וארא. ועוד טעם אחר כתב הכלי יקר⁷⁶⁰

⁷⁵⁸ רבי אברהם ב"ר יוסף נסים אדהאן זיע"א

⁷⁵⁹ מסכת סוטה מט ע"א

רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר' יהושע מיום שחרב בית המקדש אין וכו': אמר רבא בכל יום ויום מרובה קללתו משל חבירו שנאמר בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בקר הי בקר אילימא בקר דלמחר מי ידע מאי הוי אלא דחליף ואלא עלמא אמאי קא מקיים אקדושה דסידרא ואיהא שמיה רבא דאגדתא שנא' ארץ עפתה כמו אופל צלמות ולא סדרים הא יש סדרים תופיע מאופל:

⁷⁶⁰ רבי אפרים מלונטיץ זיע"א, כלי יקר, בראשית כח, פס' יד

ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה. מה שהזכיר הרוחות המקבילין זה כנגד זה, ולא הזכירן כסדרן, לפי שאמרו במדרש (עיי' מדרש תהלים מד ב) אין התשועה באה לישראל כי אם בזמן שהם בתכלית השפלות, שנאמר (תהלים מד כו) כי שחה לעפר נפשנו וגו', מה כתיב בתריה קומה עזרתה לנו. וטעם של דבר שכל זמן שאינן בתכלית השפלות אז אינן תולין בטחונם בה' וחושבים תחבולות להנצל מפח יקוש ע"י תחבולות אנושיות, וע"כ ריחק ה' את האדם ורבה העזובה, כי לא בטחו בתשועת ה' אך כשיראו כי אזלת יד השתדלותם ואין עוזר וסומך, אז עיניהם נשואות אל ה' לקרוא אליו בעת הצר להם וה' שומע, ובאותו זמן התשועה באה דרך בריחה מן הקצה אל הקצה, דהיינו מן תכלית השפלות אל תכלית המעלה, ולפי שכפי הטבע לא יאומן כי יסופר שיעלו בשפל מצבם אל רום מעונה, ע"כ נאמר ליעקב במראה זו ג' מעלות בדרך לא זו אף זו, כי מתחילה אמר והיה זרעך כעפר הארץ באותו זמן שיהיה שחה לעפר נפשם באותו זמן ופרצת ר"ל יעלה הפורץ לפנייהם להעלותם אל גרם המעלה. וא"ת אף אם יעלו מן השפלות אל איזו מעלה מ"מ א"א שיברחו מן הקצה אל הקצה להיות במדריגה גדולה אלא בהכשלים יעזרו עזר מעט, כנבואת דניאל (יא לד) מ"ל ימה וקדמה, כי שני רוחות אלו מקבילין והם הפכיים, כי במזרח לעולם זריחת השמש ובמערב לעולם שקיעתה, ואחר שבזמן שיהיה הערב שמשן של ישראל כמו שפרש"י על פסוק ולערב יחלק שלל (בראשית מט כז) באותו זמן שקיעה יברחו לקצה שכנגדו להיות כסאם כשמש נגדו ית'. וא"ת שזה יהיה דוקא אם יהיו כרוח מערבי שאף אם השמש שוקעת שם, מ"מ יש לה גם זריחה באותו רוח קצת כך ישראל בזמן שיהיה להם זריחה מעט משם יעלו להיות כרוח מזרחי, כי גם שם אין השמש זורחת לעולם כמו בתקופת טבת, כך לא תתמיד שררתם. ת"ל צפונה ונגבה כי אף אם יהיו כרוח צפוני זה שבו צר ואור חשך בעריפיה, (ישעיה ה ל) אין בו אורה כלל כך יהיו ישראל נעדרי האורה לגמרי משם יעלו אל הקצה

משום דכל זמן שאינם בתכלית השפלות אז אינם בוטחים בה' והם חושבים תחבולות אנושיות אך כאשר יראו כי אין עוזר להם אז יקראו אל ה' להושיעם. וז"ש במראה הסולם בזמן אשר והיה זרעך כעפר הארץ בתכלית השפלות אז ופרצת ימה וקדמה וגו'.

וז"ש דוד המלך ע"ה דבקה לעפר נפשי ואם כן היינו כדברך וזה שאנו אומרים אבינו מלכנו זכור כי עפר אנחנו ולכאורה על ידי זה יהיה מקום למדת הדין לקטרג ולומר כי הם מתורים ואומרים שהם עפר ומכל מקום מורדים בך יתברך אך הכוונה בזה שאנו אומרים ראה ה' ואביטה שירדנו עד עפר בתכלית השפלות לכן אבינו מלכנו תהא שעה זו שעת רחמים ועת רצון לפניך להקימנו מעפר. עיין כל זה בספר שעב"ר פ' בהר באורך.

וראיתי להרב בעה"ק שער פ"ח וז"ל בבענין אורך הגלות הזה ושאל יתיאש אדם מן הגאולה ח"ו והביא מש"ה בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה וכו' ושבת עד ה"א וכו' כי אל רחום וכו' ירצה שהבונה האלהית בהצר לך עד שתמצאו לאומה כל הדברים הרעים האלה באחרית הימים אינם להנכס ממך רק כדי שתשוב אליו מתוך הדחק ושמת בקולו ונתן הטעם כי אל רחום ה"א וכו' וזה כי כאשר ייסר איש את בנו וכו' שאינו מכוין להרע עמר רק לרחם עליו שתשוב אליו להיטיב עמו. ובמדרש משל לבן מלך שהיה מבקש לפרוש בים ואמר לו אביו א"א לפרוש עליו שהוא בסכנה מי שפורש עכשיו והיה הבן דוחק וכיון שדחק הרבה אמ"ל אביו אני יודע שסופך ליאבד אם תפרוש וסוף הספיבה לישבר וכל אשר יהיה לך בה אובד אלא הריני אומר לך מעכשיו שאם עברת על דברי ופירשת ואירעו לך כל הדברים שאמרתי לך ובמלסט אתה אל תתבייש לחזור אצלי לומר שמא אינו מקבלני אלא חזור ואני מקבלך. כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל העדותי בכס היום וכו' הרי אמרתי לכם מעכשיו בצר לך ומצאוך וכו' ושבת עד ה"א עכ"ל. וכי ירך לבבך ותשתומם במחשבתך לומר כי ח"ו הן ה' נטש אותנו מעל פניו זה במה מאות שנים ואין קול ואין מקיץ לרחם על פליטתנו להשיב שבותנו.

הן להחזיר עטרת הצלחתנו הרוחניות שהיא טהרת הלב והקדושה והבנת החכמה וכו' כאשר היה בזמן בית המקדש שהיו כמה נביאים וחסידים וכו' והן עתה נסתמו מעינות החכמה ובטלה הקדושה והטהרה וכל ענין הרוחניות כידוע. זה אחת וזאת שנית מהטובות הזמניות שהיו איש תחת גפנו ותחת תאנתו וחיים חיי אושר לא חסר לנו מאומה מטובות העולם בשפע גדול והן עתה גולים ונדחים מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר וצוחקים עלינו ומלעיגים וחרפת אדם לוקח כל הנקרא בשם עברי ועל זה התורה הקדושה תשיב אמרים על שניהם הן על חסרון הצלחתנו הרוחנית הן על חסרון הצלחתנו הגשמית כי לא נתיאש ח"ו כי עוד ישיב ה' את שיבת עמו וישוב הכל ביתר שאת ויתר עז מאשר בתחלה. והוא ב"מ"ש כי שאל נא לימים ראשונים וכו' למן היום אשר ברא וכו' השמע עם קול אלהים וכו' שר"ל שאם מצד הצלחתכם הרוחנית אל תתיאש מן הרחמים מפני אריכות הזמן ותאמר שאחר שנתארך הזמן כל כך אין עוד תקוה ח"ו לז"א כי שאל נא לימים ראשונים וכו' הנהיה כדבר הגדול הזה שהעולם כלו לא נברא אלא בשבילו או הנשמע כמוהו כמו הדבר ההוא ואמר השמע עם קול וכו' כאשר שמעת אתה ביום מתן תורה. והנה מה שלא היה כן מיום בריאת העולם עד היום ההוא שעברו יותר מאלפים שנה כי לא היה ראיה כל אורך השנים הנז' לשלא תותן התורה ואין מי שיאמר אחר שלא נתנה תורה שהיא קיום כל המציאות בכל אריכות השנים שוב לא יש תקוה שתנתן שהרי ראיתם בעיניכם שניתנה. אם כן גם כן עיניכם תחזינה בטוב הענין הרוחני אשר אעשה לכם באחרית הימים ואם יתמהמה חכו לו ואל תתיאשו. ועל הצלחות הגשמיות גם כן השיב ואמר או הנסה אלקים לבא לקחת לו גוי וכו' ר"ל או אם ראיתם או שמעתם שקודם שיוציא ה' אתכם ממצרים היה מנוסה ומורגל לבא לקחת לו גוי מקרב גוי במסות וכו' כאשר עשה לכם ה' במצרים לעיניך ודאי לא נראה ולא נשמע. אמנם כאשר רצה ועלה במחשבתו לגאול ולהושיע עשה כרצונו והצלח וכן יעשה ה' עמכם בזמן שירצה לגאול כי כחזו אז כן עתה ואין אורך הזמן טענה של כלום.

וכדי שלא תאמר והרי אומות העולם עובדי עכו"מ יושבים על מי מנוחות ושלו עולם ועל כן טוענים עלינו שכבר מאס ח"ו אותנו וביטל תורתו שנתן לכם והראיה שזה כמה מאות שנים שאתם שפלים וכו' לז"א אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים וכו' מן השמים

האחרון שכנגדו להיות כרוח דרומי זה שנקרא כן על שם דר רום, כי לעולם השמש זורח הוא שם ודר ברומו כך תתמיד זריחת שמשן של ישראל לעולם, כמ"ש (שם ס כ) לא יבא עוד שמשך, וידורו לעולם ברומו של עולם, וזה הבטחה על הגאולה האחרונה:

השמיעך את קולו וכו' ר"ל ודאי מערער וטוען זה דבריו מהבל ימעטו שכבר ידוע שדבוק ה' עם ישראל הוא כעין זוג איש ואשה על ידי קדושין כמ"ש הנביא וארשתך לי לעולם וכן באמר בכמה מקומות אני ה' מקדשכם. וידוע שענין הקדושין אינו אלא איסור האשה המקודשת על כל זולתו וכמש"ל מאי לישנא דקדושין דאסר לה אכולי עלמא כהקדש כמ"ש במס' קדושין דף ב' ע"ב. וכן בקדשי התו"מ אסר השי"ת את ישראל על כל שום אלוה זולתו כמ"ש בפירוש ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי ענין הויה ממש. ועל זה הענין תקנו לנו רבותינו ז"ל בכל הברכות אשר קדשנו קדושין ממש. וזה בעצמו טעם תקון ברבת ארוסין שאמרו אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות ואסר לנו את הארוסות שנתקשו על נוסח זה בל המפרשים ז"ל ואמרו היכן מצינו ברבה על האיסור ועוד מאן דבר שמם של העריות. ועוד דכיון דעדיין אינה מותרת למה יברך. והוצרכו לומר דביון דהקדושין תחלת המצות צריכין לברך עובר לעשייתה והזכירו העריות משאר בשר שאין קדושין תופסק בהם וכדי שלא יאמר שהיא מותרת הוצרכו לומר ואסר לנו את הארוסות והזכירו שם קדושין של ישראל כמ"ש הרמב"ן בחדושי כתובות פרק ד' ז'. אמנם לפייד כל דבריהם מכוונים שהרי הקדושין לא נתנו להתיר אשה לבעלה שמותרת ועומדת היא לו ולכל העולם בעודה פנויה מן התורה. אבל הם בדי לאסור אותה בהם על כל העולם. נמצאת למד שענין הקדושין אינו אלא איסורה עה"כ בהחלט מן התורה ועל עצמו באיסור דרבנן עד שיברך ז' ברכות וז"א וצונו על העריות כונו שכבר נכנסה זו בקדושין אלו באיסור ערוה מן התורה. ובאמר ואסר לנו את הארוסות כונו אל האיסור הנולד לו למקדש עצמו מדרבנן עד שישאנה לגמרי כי להורות אך לזה אמרו והתיר לנו את הנשואות לבו על ידי חופה וקדושין כלומר שאין איסור הארוסות אלא עד שינשא.

ומכל זה יחוייב כי כמו שמשעת קדושין והלאה כבר יקנא על אשתו אם תבקש לה אחר ועל זולתה אינו מקנא כן הוא יתברך עם ישראל שייחדם לו בקדושין כשתזנה תחתיו ודאי מקנא על זנותה ובמ"ש בי ה"א אל קנא אבל העכו"ם אשר לא קדשם לעצמו ולא ייחדם לו אין לו עליהם קנאת אישות ומעולם לא הקפיד על שום אומה ולשון אשר מעולם עבדו את השמש והירח וכיו"ב ואדרבה נאמר אשר חלק ה"א אותם לכל העמים וכו' והרבה פסוקים יש המורים שאין האומות מצווים על עבודה זרה כמו ופן תדרוש לאלהיהם וכו'. וכן אמרו ז"ל על פסוק ראה ויתר גוים לפי שלא הוזהרו כי אם ישראל שקבלו תורתו יתברך. וז"א אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו שר"ל כי רק אתה לבדך ידעת סוד האלהות כי הוא הנמצא המיוחד ואתם גוי אחד המיוחד לו ועל כן כשתעברו על רצונו ודבריו מייסר אתכם כדי שתשובו לעשות רצונו וישיב שבותנו יותר מבראשונה כמ"ש כל הנחמות העתידות כפולות ולא תהיה בקשתנו לביאת המשיח לטובות המדומות רק להיות ה' שלם ומלכותו בכל משלה לקרא כולם בשם ה' ולעבדו יהיה ה' למלך על כל האת במהרה בימינו אמן.

רבי דוד ברוך הכהן סקלי זיע"א, לך דוד עה"ת, פרשת ויחי, מאמר יפיח לקץ

הנה אמרו רז"ל שיעקב אבינו בקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה והתחיל לומר דברים אחרים וכמו שהביא כל זה רש"י ז"ל בפירושו על התורה בפרשה זו משיב, ונראה לי שכונתם הוא על קץ של גלות אדום שאנחנו בו **שנסתם בו החזון ולא רצה השם לגלותו עד שיעלה ברצונו, ונאמר עליו אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, וכלו כל הקצין והדבר תלוי בתשובה זכו אחישנה בקרוב בעזר משידי אמן:**

ודבר זה כבר הבאתי את תחילת מאמרו שנוהגים ישנם אנשים בעלי דעות עקומות, להוריד, ע"מ לסמות עיניהם של ישראל ולהדריכם ללכת בדרך תועים, ובכך עוברים על איסור "ולפני עיוור לא תתן מכשול" ועוד של על לאו זה אמרו עליו בני ישראל לפני כניסתם לארץ שהוא "ארור". ובוודאי שרבי דוד הכהן סקלי אומר בפירוש **שאסור לעבור על ג' השבועות.**

ואשר אנכי אחזה לי שהגם שלא רצה ה' לגלות את הקץ בעליל כמו קץ גלות בבל מ"מ טמנו ברמ"ז לצפון תושיה במאמר יעקב אע"ה אשר פצו שפתיו במלומ אלו אשר יקרא אתכם באחרי"ת הימ"ם דהיינו שבא לומר שבאחרי"ת הימים דהיינו שבסוף הימים של שבוע במלאת מלות אלו באחרי"ת הימ"ם במספרם ובמנינם עם שני כוללים שלהם הוא הקץ הימין דהיינו כי ידוע מ"ש רז"ל שיהא אלפי שני הוי עלמא כנגד ששה ימי בראשית כי אלף שנים בעיניך כיום וגו' ואלף השביעי הוא עולם הבא כנגד יום השבת יום שכולו ארוך ואם כן אלף הששי הוא כנגד יום הששי שהוא מאוחר שבימים ולפי זה אומרו את אשר יקרא אתכם באחרי"ת הוא אלף הששי שהוא כנגד יום אחרון של שבוע שהוא יום הששי וקאמר **שבחשבו ומונין ומספר מלות אלו באחרי"ת הימ"ם עם שני כוללים הוא הקץ שהוא גימט' תשכ"ח לאלף הששי שהוא אחרי"ת הימ"ם הוא זמן הקץ,**

בוודאי שברגע שמביאים דבר זה רק להוכיח את טענתם של אנשים בעלי דעות עקומות בשביל לחזק את דברי השטות שלהם, לגבי יום אידם המכונה "יום ירושלים", אבל כפי שכבר ביארנו המושג "קץ" הכוונה לכך שיתגלה משיח בן דוד, ולא הכוונה לערב-רב וכת דיליה שיבואו ויכבשו ביד גסה חלקים מארץ הקודש ע"מ לטמא אותה, ביחוד שאפיקורס מ"שאל מופקר טפי מאיפיקורס גוי (וכן מובא ברמב"ם על מס' אבות), ולטמא אותה הכוונה ע"י שנאת חנם כלפי החרדים, ג"ע, שפ"ד וע"י וינוסף לכל גם אפיקורסות.

והיא הנבואה גם כן שנאמרה מפי אותו וכו' (במדבר כ"ד י"ד) ועתה הנני הולך לעמי וכו' אשר יעשה העם הזה לעמך באחרי"ת הימ"ם שנתנבא על הקץ של המשיח כמ"ש אחר כך וירד מיעקב וגו' ופי' רז"ל והביאו רש"י בפי' על פסוק זה וז"ל ועל מלך המשיח אומר כן שנאמר בו וירד מים עד ים וכדאיתא בזהר פרשה זו דויחי יעקב וכו' דף רל"ד ע"ב וז"ל ויעקב כל מה דאיצטריך ליה למימר אמר אבל גלי וסתים ולא פגים מכל מה דבעא אפי' אות אחת וכו' ע"ש:

והחוט המשולש בזה הוא מחזה דניאל (י' פסוק י"ד) ובאתי להבינך את אשר יקרה לעמך באחרי"ת הימ"ם שלזה נתכון במלות אלו **באחרי"ת הימ"ם בגימטריא תשכ"ח הוי:**

ועיני לשמיא נטלית ומנדעי יתוב עלי וראיתי אני הד"ך באלפי שזה החשבון מקביל ומתאים לקץ הפלאות שכי' בדניאל ז' פסוק כ"ה עד עדן ועדנין ופלג עדן עש"ב וכן נאמר לו עוד שם (י"ב ז') כי למועד מועדים וחצי וגו' שאומר אני כי נתנבא על חרבן בית שני שהיה בסוף אלף הרביעי בשנת תתכ"ח שניתן כח לס"מ תת כח ועשתה מה שעשתה, ומעת אשר הוסר התמיד בזמן הנז' עד סוף תשלום ימי עולם דהיינו סוף אלף הששי שהוא שני אלפים קע"ב, עשה ממנו ארבעה זמנים שחלקו לארבעה חלקים שהם א' עדן ב-ג' ועדנין ד' ופלג עדן ואמר עד אשר יעבור מעת החורבן עדן ועדנין ופלג עדן מחלק הרביעי דהיינו דבכל עדן בכל חלק עולה בחשבונו מימים אלו תקמ"ג שנים, וכשתחלק חלק תקמ"ג לפלגות יעלה לכל חלק רע"א שנים וחצי שנה וכשתקבץ את השלשה עדנין שכל עדן תקמ"ג יעלה מספרם לסך אלף ושש מאות כ"ט שנים הוסיף עליהם פלג עדן שהוא רע"א שנים וחצי שנה, יעלה מספרם אלף ותשע מאות וחצי שנה, כמה חסר לנו משני אלפים קע"ב סך רע"א שנים וחצי שנה שנשאר בשנות עולם רע"ב שנים לתשלום אלף הששי **שהוא שנת תשכ"ח לאלף הששי** ואם כן נמצא שמספר עדן ועדנין ופלג עדן מכוון ומשולב עם חשבון באחרי"ת הימ"ם כדכתבנו **ואז יגיעו הימים שיש לנו בהם חפץ שהם ימות המשיח וישאר בשנות עולם כמנין ערב** שהוא **ערב שבת של ימות המשיח** עיין בזהר חלק א' דף קפ"ב שכתוב שם שכאשר ישאר בשנות עולם משאת ערב באלף הששי היא זמן גאולת עולם עש"ב:

עד כאן לפי דרשתו הערבה: למדנו שכבר הגיע משיח בן דוד מכיוון שהקץ הגיע ולאחר מכן משנת תשכ"ח מתחילים ימות המשיח (דהיינו ימים שבהם משיח בן דוד מתגלה) וכן ימים אשר אין בהם חפץ (שבת קנ"א) דהיינו שאין יצה"ר שולט (כדאיתא ברמב"ן ובבעה"ט בספר דברים, ל) **... אבל מי שלא לוקה בשכלו, רואה שאין המצב כך, אלא ההפך, וכן יוכח מדבריו בהמשך...**

עוד נראה שלכונה זו תקנו לנו אנשי כנה"ג בקדיש תתקבל ובקדיש על ישראל שמתפללין
ובבקשים ומרצים שיתגדל ויתקדש שמו בעולם וימליך מלכותיה וכו' **ויקרב משיחיה**
דהיינו אנו מבקשים על הגאולה העתידה תקנו לנו לענות שמונה אמונים שעולה מספרם
ג"כ תשכ"ח תשכ"ח עונינו ולחצינו **ובעניית אמונים אלו שעולים למספר תשכ"ח**
אנחנו מתישים כח סט"א לכלות פשע ת"ש כ"ח ואז יצמח פורקניה ויקרב
משיחיה בשנת תשכ"ח וכמ"ש בזהר פרשת תרומה דף קכ"מ במנין קדיש דתברא
מנעולין וגושפנקין וקליפין בישין וכו' דיתבר חילא דסט"א ויסתלק קב"ה ביקריה וכו'
ע"ש, וז"ל הרב בעל סדר היום⁷⁶¹ והמונה אמן מגדיל וממשיך כח הקדושה והמהרה
ומחיש ומשבר כח הטומאה ולזה תקנו קדיש על המתים ע"ש :

אזי שלפי דבריו : הטומאה משנת תשכ"ח אמורה היתה להתכלות, אבל במקום זה מה
רואות עינינו שכח הסט"א התחזק לעלא ולעלא, כגון : הניידים, האינטרנט, הלבושים,
השפה... וכן לפי שיטתם של אנשים בעלי דעות עקומות אזי שההתנתקות מימית,
ההתנתקות מגוש קטיף וצפון השומרון ואלו שעתידים להגיע, לא אמורים להיות...

אבל למה לנו עם עמיארות כגון אלו בעלי הדעות העקומות, שמנסים להפוך דברי
אלקים חיים לדרך ע"מ לפרוק עול תו"מ, כדרכם הידועה כרעה לכל...

וכן איתא ברמ"א מהימנא בפרשת פינחס דף רי"א ע"ב וז"ל בההוא זמנא ובכין צדיקים
יראו וישמחו ו' תוספת אל"ף שתיתאה וכו' עטר"ב וידעתם וכו' כי עבדך ער"ב את הנער
וכו' עש"ב ותמצא מנוח לנפשך וכן בישעיה ב' כתוב **והיה באחריית הימים נכון יהיה**
הר בית ה'

והיכן בית המקדש לפי שיטתם של אנשים בעלי דעות עקומות

ואיתא בזהר פקודי רל"ב ע"א וז"ל והיה באחריית הימים כד יפקוד לה קב"ה לברתא
דיעקב ויוקיים לה מעפרא ויתחבר שמשא בסיהרא וכו' עש"ב, וכן איתא בהושע ג' ודרשו
את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובו באחריית הימים ע"ש, וכתוב זה
שבישעיה כתוב לאמר במיכה ד' א' והיה באחריית הימים וגו' ואיתא בזהר ואתחנן דף
ע"ר ע"א **וזימן קב"ה בסוף יומיא לאהדרא לישראל לארעא קדישא ולאכנשא לון מן**
גלותא ומאן אינון סוף יומיא ההוא **דהיא אחריית הימים וכו'** הה"ד אשר יעשה העם
הזה לעמך באחריית הימים וגו'

אז מדוע היה **קיבוץ גלויות לפני כן? ומדוע לא שבו כל ישראל לארץ ישראל** לפי
שיטתם של אנשים בעלי דעות עקומות

כי ינסו צללי עשב וגו' זכאה חולקיה מאן דרחמי ליה וכו' בההיא שעתא ושב ה' אלקיך
את שבותך ורחמך וגו' עש"ב, ועי' עוד פרשת כי תשא בזהר קפ"ט ע"ב אמר רבי חייא
ודאי הכי הוא וכו' ובהאי אחרית הימים יעביד לון נסין ועי' בספרי הקטן "ילקוט דוד
באהל דוד" על הזהר בפרשת כי תשא מה שכתב' שם ועי' עוד בזהר פרשת וירא קי"ו
קי"ז ע"ב ובגין כך היא שכיבת לעפרא וכו' :

הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת שבע שבליים מלאות וטובות המורים על מספר
ומנין זה שהוא בשנת חיים יאתיו תשכ"ח עונינו ולחצנו, יהי רצון שנזכה למשי"כ זכו
אחישנה בקרוב במהרה בימינו אמן, אחר כך מצאתי את שאהבה נפשי אחזתיו ולא
ארפנו ברבינו הרב חיד"א בספר נחל קדומים פרשת בראשית על פסוק ורוח אלקים
שדרשו רז"ל זה רוחו של משיח שכתב הוא ז"ל ובליקוטי האר"י ז"ל כחוב מרחפ"ת
גימט' תשכ"ח במספר קר"ע שט"ן וכו' ע"ש, והנה רבינו האר"י ז"ל היה בשנות חיים
משנת ש' ואילך באלף הששי כנודע יעיד דלא נמצא השתא הכא בשנותינו אלה עוד
תשכ"ח יותר מזה שהיא אחריית הימים ודוק, והנאני הנאת הנפש נפש דוד והגוף,
ונראה לי דזהו כונה רז"ל שאמרו כל העונה איש"ר בכל כחו מקרעין לו גז"ד ויש
מפרשים דצריך לענות איש"ר מברך עד דאמרין בעלמא שהם כ"ח תיבות, שלזה נתכונו

⁷⁶¹ עי' הרחבה אודותיו ע"ל, חכמי ארה"ק, חכמי צפת.

לענות בכ"ח ולומר כ"ח תיבות אלו בכונה כדי להחיש כח הסט"א לתקן עולם במלכות שדי :

ידידי קורא נעים אל תתמה על החפץ ולומר מי היא זה ואי זה הוא אשר מלאו לנו שימלא את ידו לחשוב חשבונות לקץ הימין שכבר באו חשבונות רבים מהחכמים יודעי העתים מהשרידים אשר השם קורא רבותינו נוחי נפש הקודמים בזמן ובמעלה ועדין אנחנו מחכים, ואיך אתה המחוסר זמן באת לחדש דבר כזה שכבר נלאו בו רבים ועצומים למצוא פתרון ולא מצאו, וכן איתא בר"מ פרשת כי תצא דף רע"ט וז"ל כמה מארי מתניתין דבעו לנחתא לעומקא דהלכתא לאשכחא תמן קץ דפורקנא ונחתו תמן ולא סליקי ומאן דנקיבו דיליה בההוא סלע בלא רשו אתא חייא לנשכא ליה ואיתא אחרנין וכו' עש"ב, מ"מ אנא מפייסנא ממך כי לדבר הזה יסלח לי אחי ורעי אשר לדוד כתר לי זעיר ואחיד אל תמהר להוציא דבר שלא כהוגן מפיד כי אשיבך מילין בשובה ונחת כי טוב כף נחת, אל תירא ואל תחת, והיא כפורחת, כי תשובה נצחת, כי באנו עד הלום זו היא ביאה זו היא תשובה, כי סמכנו על מאמר רבי שמעון בר יוחאי ע"ה שמאמרו בא כתיב ומפורש בזהר פרשת וירא דף קי"ח ע"א וז"ל אמר לון רבי שמעון לית רעותא דקב"ה כדא וכו' וכד יהא קריב ליומי משיחא, אפילו רבי דעלמא זמינן לאשכחא טמירין דחכמתא ובההוא זמנא אתגליא לכלא וכו' עש"ב, הרי כל אדם חזו בו מאמר מפורש ושום שכל מהרשב"י ע"ה כי כאשר יקרבו הימים לימי ימות המשיח יתגלה הקץ לקטני קטנים, ובראותינו כי קרוב הדבר מאד וכתוב כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות לכן חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותך, וחשתי ולא התמהמהתי וכתוב אם יתמהמה חכה לו לו אנו מחכים, והשם הקרה לקראתי את כל אלה ואבתר אותם בתוך ויצא חוטר מגזע ישי במהרה בימינו אמן :

ונראה לי הטעם שזמן קץ הימין יהיה באחרית הימים מפני כי אחרית הימים היא אימא קדישא כמ"ש בזהר כי תשא דף קפ"ט ע"ב וז"ל מאי באחרית הימים אלא דא אימא קדישא דהיא אחרית הימים ועמה סבלו מה דסבלו בגלותא וכו' **והשם יעשה למען שמו ולמען שכינתו שהיא אחרית הימים כדכתיב ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת**, ועיין בתקונים תקונא עשרין ושית דף ע' ע"א וז"ל **ובה אתמר אם תעירו ואם תעוררו וגו' ואי לא רעית בהו עד דייתי רעיא מהימנא דאתמר ביה ורוח אלקים מרחפת דאיהו רוח דמשיח דאתמר ביה ונחה עליו רוח ה' וגו' עיין שם** ונראה לי דזה כונת הכתוב ירמיה ל' ס"ד לא ישוב וגו' ועד הקימו מזמנות לבו באחרית הימים תתבוננו בה דר"ל תתבוננו במלות אלו באחרית הימים ותמצאו בהם קץ הימין, והיה לעת ער"ב יהיה אור, יום שני בשבת שלשה ימים לחדש שבט שנת ופועל ידיו תרצ"ה לפ"ק פה אוראן יע"א :

ולאחר סיכום דבר זה ראיתי לנכון להביא את דברי רבי חזקיה ב"ר שבתי מארס צובא זיע"א, דברי יחזקיהו חלק א'⁷⁶², עמ' כז', שגם כן ביאר את דברי המושג **"תשכ"ח"**

עלה בידנו דמצוה לזכור יצי"מ תמיד ולהודיע בקהל עם את החסד הגדול אשר היטיב כביכול עמנו וכל העבדות שהיה לנו בעבודת פרך וכו' היה לטובתנו לקרבנו לעבודתו יתברך שע"י שקצר נפש העם בעבודהם קראו אל ה' בחזקה וחזרו בתשובה ותעל שועתם אל האלהים וכן בגלות בבל רבות רעות עד שהעולם חשך בעדם ונגזר עליהם בימי המן הרג ושמד ח"ו עד שיום פסח הקדוש היו כל ישראל בת"צ וכ"י בראות עוני עמו ישראל והכנעתה רחם עליהם כרוב רחמיו וכל הגזרות נהפכו לשנאינו כן אנחנו המצוים בתוך הענן והחשך מהצרות רבות ורעות ושמדות מיתות משונות **לקיחת אנשי צבא בעוה"ר יוצא ואין בא** ודאי הוא שכל זה הוא לעוררנו מתרדמת הזמן והעבירות העצומות וכל זמן

⁷⁶² מתוך כריכה פנימית :

"זה השער לה' צדיקים יביאו בו"

זה ספר דברי יחזקיהו ח"א

קטן הכמות והאיכות מדרושים ומוסרים לאנשים אשר כגילי שדרשתי בחגי ומועדי ה' בקהלות הקדושות אשר שמשתי בהם ובאיזה מקומות ואגב אסיפא קצת ענינים נפרדים בסוגיות הש"ס וכיוצא יהי רעוא

יהיו לרצון אמרי פי לפני אל עליון צורי וגואלי

הצב"י חזקיה בלא"א מו"ר כמהר"ר שבתי ז"ל

נדפס פה ארס-צובה יע"א

בשנת תפא"ר לפ"ק

בדפוס "השלם" להר' עזרא חיים מדמשק יצ"ו

שלא נבקש לתקן מעשינו הלא טובים ח"ו יתרבו הצרות לא תקום ולא תהי' ולכן הבה ונשוב בתשובה שלימה ונצחק אל ה' השומע תפילת כל פה וכתפלת אדונינו דוד בראותו צרות המעותדות לבא על עם ישראל אמר עורה למה תישן ה' הקיצה אל תזנח לנצח למה פניך תסתיר תשכח ענינו ולחצינו כי שחה לעפר נפשינו וגו'. והדקדוק לכאורה מבואר אם אדונינו דוד הע"ה כינה ח"ו ענין קושי הגלות לשינה למעלה איך אח"כ כינה הדבר להסתרת פנים ואם הוא בהסתרת פנים אינו נקרא שכחה ואיך אמר תשכח אמנם נ"ל לפרשו אי ניחא קמי שמיא בהקדמת רבינו האר"י הח"י ז"ל בדרושי הפורים ז"ל והנה כאשר ז"ו חוזרין פנים בפנים צריך שתקדים בח"י הדורמיטה על ז"א כדי שתעשה הנסירה ותוכל לחזור פנים בפנים ולהיות כי ענין מרדכי ואסתר היה סוף השבעים שנה של גלות בבל כנודע לכן אז בימים ההם כבר התחיל תיקון ז"ו לחזור אפין באפין ויגאלו ישראל וענין ההתחלה⁷⁶³ היא הפלת הדורמיטה שנעשה אז בימיהם וז"ס הצרה העצומה שהיתה אז לישראל אשר עליו נאמר חשיכה גדולה ואמרז"ל זו גלות מדי שהחשיך עיניהם של ישראל וענינו שהיה אז הז"א בסוד הדורמיטה והמן ידע בחכמתו מיעוט השגחתו יתברך באותו הזמן להיותו בסוד השכינה לכן חשב לאבד שונאי ישראל ואמר המן שעתה זמנו יען ישנו עם אחד ישן הוא אלקיהם של אלו נמצינו למדין שבהתקרב הגאולה תולדות הצרות הוא מצד הדורמיטה והיותם בבחינת אחורים עד חזרת פנים בפנים יגיע זמן הגאולה ועיין בע"ח שער או"א שתשכח הוא גימ' לאחורים דאו"א וידוע דכשז"ו אינם פב"פ מקבלים מוחין דאחורים דאו"א העולים תשכ"ח⁷⁶⁴ ובקבלתם מוחין דפנים דאו"א חוזרים בבחינת פב"פ והנה דהע"ה בראותו הצרות האחרונות האלו אשר יהיו בימים האלו והיינו ודאי שהוא קרוב לזמן הגאולה שיש בח"י הדורמיטה ובח"י אחורים עד שיגיע זמן הגאולה לחזור פב"פ לזה אמר עורה למה תישן ה' הקיצה וכו' למה פניך תסתיר מלהמשיך מוחין דפנים דאו"א ותשכ"ח ענינו שמקבלים הז"ו מוחין דאחורים שהם תשכח קומה עזרתה לנו ע"י המשכת מוחין דפנים.

ובכן קהלה קדושה ענינו הרואות צרות אשר לא שערס אבותינו רעות רבות שלא נהיו למיום היות אדם על הארץ ודאי שהוא התעוררות לגאולה לכן זאת נעשה לחזור מדרכנו הרע ולעשות הטוב והישר בעיני אלהים ואדם כציווי תוה"ק ורז"ל ולהתרחק מהמעשים והמדות הרעות והמגונות אשר בעבורם היינו במצרים בעבודת פרך כמו בעלי לה"ר, ופרוד הלבבות, ובזוי להגדולים הראשים וכיוצא וכאשר מצינו שהענינו לדבר למשה רבינו ע"ה כשהוכיחם באומרו למה תכה רעך השיבו מי שמך הלהרגני וגו' וכבר פי' הרב בינה לעתים דבר הפירוד שהיה ביניהם ואשר אני אחזה לפרש והוא דלכאורה הדקדוק מבואר דאחר דכח מרע"ה להמית בשם המפורש כאשר הם בעצמם אמרו אתה אומר כאשר הרגת את המצרי איך לא יראו מפניו באמרם הלהרגני וגו' ואיך הגיע הדבר שמשרע"ה נתפחד כמ"ש וירא משה. אמנם נלע"ד לפרש בהקדם מה שידוע דהשני אנשים עברים היו דתן ואבירם וכתב הרב ערבי נחל בשם גורי האר"י ז"ל דהם בעצמם היו בגלגול דואג וחבריו בזמן דוד וכתב הרב הנ"י דיש ב' מיני רשעים יש מי שהוא אחוז בקליפה גדולה דאין הצדיק יכול להמיתו כי כחו גדול בקליפה ויש מי שאינו אחוז כ"כ בקליפה ויכול הצדיק להמיתו בהבל פיו וזה היה דתן ואבירם שהיו לוחמי מרע"ה ולוחמי דהמע"ה וכחם גדול היה שדואג היה גדול שבסנהדרין ואלו יצאו בעזות מצח לפני משה לומר לי מי שמך לאיש שר ושפט וגו' ומרע"ה ראה בחכמתו שהם אחוזים בקלי"י וחשב שהם רשעים בינונים אשר יוכל בהבל פיו להורגם לזה חשב בתח"י להורגם בשם אך הם ידעו רשעותם וגודל אחיזתם בקלי"י גדולה לעגו עליו ואמרו לו הלהרגני אתה אומר היעלה בדעתך לעשות כזה לא כן. לאנשים כמונו אין כחך בפה אזי הבין משה מדוע לא עלה בילו להמיתם כמעשהו במצרי ואדרבא נתפחד מהם שכחם בקלי"י גדולה ולזה וירא משה ויאמר אכן נודע

⁷⁶³ דהיינו "התחלת הגאולה" (מה שלא קרה מאז קמה המדינה ועד היום)

⁷⁶⁴ שאז ר"ל במרד ששת הימים, של מדינת ישראל נגד אוה"ע כ"ז אייר תשכ"ז נגרם המשך ההסתרה ונפלה ירושלים מקלי"י ישמעאל לידי קלי"י הערב-רב הכת דיליה, ר"ל.

הדבר שלא יכלתי להמיתם.

ואביא את מדברי משנתו הטהורה של רבי **דוד ברוך הכהן סקלי** זיע"א, לך דוד עה"ת, פרשת יתרו

ובזה יש לפרש מאמר הכתוב עדותיך נאמנו מאוד לביתך נאווה קודש ה' לאורך ימים (תהלים צ"ג) דה"ק עדותיך נאמנו מאוד אימתי נאמנו דברך ויעודיך שהבטחתנו בביאת משיחך על ידי נביאך על ריבוי הטובות, והרי לא נשאר בגלות הזה כי אם שנים מועטים, וקאמר אימתי עדותיך נאמנו לאורך ימים בזמן שיארכו הימים, וכן יש לפרש פסוק בתהלים צ"א אורך ימים אשביעה ואראהו בישועתי, ר"ל אימתי אראנו בישועתי ואחלצהו ואכבדהו בכל היעודים שנאמרו מפי הנביאים, בזמן שאורך ימים אשביעהו, שיהיו ימים ארוכים ואז יראה בישועתי והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך:

אח"כ ראיתי להרב שפתי הכהן על התורה בפרשת בראשית ע"פ ויהי האדם לנפש חיה וז"ל הצ"ל, אבל לעת"ל שעתידין להלך בקומה זקופה שנאמר ואולך אתכם קוממיות וכו' א"כ יתארך העולם לפי פסיעותיו של אדם, לפי שפסיעותיו של אדם הם אמה אחת ותהיה כל פסיעה לפחות שלשים אמה, ואם העולם ת"ק שנה משנותינו אפשר שילך האדם בשנה או בשנתיים כל העולם אלא ודאי מוכרח שהעולם ג"כ יתארך ויתארך ג"כ הגלגל ויהיה כל יום כמו חדש של זמן הזה או יותר, ובזה יובן מה שאמר דוד שמחנו כימות עניתנו וגו' ואנחנו עתה בגלות אלף תקכ"ט שנה לחרבן ולא נשאר מאלף הששי כ"א שש מאות וחמשים (ואנחנו בזמנינו זה התרפ"ז לא נשאר כ"א שלש מאות וי"ג שנה) והיכן שמחה שישמחנו כימות עניתנו ולא חצי ימות שענינו לפי שתם אלף הששי וחד חרוב א"כ מוכרח שיתארך היום והעולם ויתארך הגלגל עד שנשב בשלוה כימי העיני, לפי שעתה העולם הוא כפול ומכופל הולך ומתמעט בגלות לפי שנכפפה הקומה, ובזה תוכל להבין איך מקום השכינה מצומצם בין בדי הארון לפני ולפנים מקום שאפילו כ"ג לא היה נכנס אלא פעם אחת בשנה אחר כמה טבילות וקידושין ואחר כמה תפלות שהיו ישראל מתפללין עליו, איך עתה הוא בית תורפה של ישמעאל אלא שנתכפלה ירושלים וגברה עליה קליפה של שאר ארצות, ואפשר לומר שבקיפול ארצות באה שום רצועה ארוכים מארם עד שבנו בה בית התורפה שלהם והם חושבים שבנו בירושלים והם מכזבים וכן הוא אומר הרחיבי מקום אהלך וגו' עוד ראה מפרק הניזקין שאמר ששים עירות היו לו לינאי המלך בהר המלך וכל אחת ואחת היו בה כיוצאי מצרים חוץ משלש שהיו בה כפלים כיוצאי מצרים, אמר עולא לדידי חזי לי ההוא אתרא ואפילו ששים רבבותא דקניא לא מחזיק, אמר ליה ההוא מינא שקורי משקריתו, א"ל ארץ צבי כתיב בה מה צבי זה אין עורו מחזיק בשרו אף ארץ ישראל בזמן שיושביה עליה רוחא ובזמן שאין יושביה עליה גמדה עכ"ל מ"ש, העתקתי כל לשונו מפני שלמדנו ממנו כמה הילכתא גברותא, ושפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפייה כי מלאך ה' צבאות הוא, דומה למלך צבאות, וסימניך כהנא מסייע כהנא כמאמר חז"ל:

רבי **דוד ברוך הכהן סקלי** זיע"א, לדוד ברוך דרשות, דרוש ג

ואנכי הד"ך נראה לי לפרש כפשוטו שבאמת שיש בעולם יותר מאלפים דור ולהקדים מה שראיתי כתוב בהרב הפילוסוף האלקי הרב בעל ספר הברית⁷⁶⁵

⁷⁶⁵ ספר הברית נכתב בצורה של אנציקלופדיה יהודית למדעי הטבע, נדפס לראשונה בשנת תקנ"ז, ונכתב ע"י הרב המקובל רבי פנחס אליהו הורביץ זצוק"ל (כמו"כ חיבר ספה"ק נוספים כגון: "מצוות טובים", על טעמי המצוות; "מטמוני סתרים", על צירופי אותיות על דרך הקבלה; "בית יוצר", פירוש לספר יצירה). הספר, שנדפס לראשונה בעילום שם המחבר, נפוץ במהרה והפך ל"ספר חובה" לחפצים לרכוש ידע מדעי עדכני. רבנים ופוסקי הלכה השתמשו בו רבות. תורגם גם ללאדינו. החת"ס זיע"א, התבטא על ספר זה (בספר "מכתב סופר" מאת רבי שמעון סופר, דפוס תל אביב, עמ' פח):

"היה [החת"ס] בקי בחכמת המדידה והאלגברה וקידוש החודש... וכמו כן היה בקי בחכמת התכונה ופיזיק, והתחיל לכתוב ספר מיוחד לחכמות אלו, למען יהיה ביד תלמידיו ללמוד מתוכו, לבל יספיקו בילדי

בחלק ב' דברי אמת מאמר י"ב דרך הקודש דף קס"ב ע"א וז"ל וכבר היה מעשה בצדיק אחד שנהג לקום תמיד בחצי הלילה להתאבל על הר ציון ששמו ויתן את קולו בבכי קול בכי וקול זעקה, ובא שכנו אחד מן הבורים ואנשי מקנה ואמר לו מה תצעק ומה תתאונן, **ולמה בכה תבכה בלילה בכיה של חנם על גאולתנו ועל פדות נפשנו מן הגלות הן תוחלתך נכזבה כלו כל הקצין ועדין לא בא משיח ולא נראה ולא נשמע בזה העולם אך נגד ה' משיחו וכבר עזב ה' אותנו**, כל כך מאות שנים בכו העם הרבה בכי בכל השנים בין המצרים ויתמו ימי בכי אבל ג' שבועות וט' באב גם בשנה הזאת ועברו כל הימים ואין מושיע, ואם היום יבא משיח איך יקויים שמחנו כימות עניתנו שנות רעה (וכן כתוב במיכה ד' ו' ביום ההוא נאום ה' אספה הצולעה והנדחה אקבצה ואשר הרעותי ופירשו כשיעור אשר הרעותי ע"ש) הרי כבר עברו כמה מאות שנים מאלף הששי ג"כ ומה נחל לה' עוד ח"ו כמה יושיע את ישראל, אחר כי הזמן חלף הלך לו ולא נשאר עת לרקוד? והשיב לו הצדיק דע לך שאפילו אם יהיה בשנה האחרונה של אלף הששי לא אמנע מליחל לאלקים כי עוד אודנו ישועות משיחו כי דבר אלקינו יקום לעולם וירם קרן משיחו כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול והביא לו כמה פסוקים המייעדים ומורים על ביאת משיחנו במדבר כ"ג כ"ד⁷⁶⁶ ישעיה ז"ך ס' ס"ה עובדיה א' זכריה י"ד מלאכי ג' דניאל י"ב ומה שאמרת איך יתקייים שמחנו כימות עניתנו, דע לך כי בודאי יגיעו לנו כל הטובות וכל הנחמות אשר התנבאו הנביאים בשם ה' כאשר נתקייים בנו כל התוכחות שהתנבאו, כי איתא בספר התמונה המיוחס לר' ישמעאל כהן גדול שסוד פסוק ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים⁷⁶⁷ ביום חבוש ה' את שבר עמו (ישעיה ל') הוא שמלבד שיתחזק אורו שבעתים תיכף אחר ביאת המשיח, יתאחר החמה במהלכו ויעשה הקפה אחת סזמן שבעת ימים של עתה ולא ירוץ אורח להשלים הקפתו בכ"ד שעות אלא כל יום יהיה ארוך שיעור שבעה ימים שהם קס"ח שעות וכך יעשה שבעה ימים הראשונים ויהי כי הקיפו ימי השבוע הראשונה וימלא שבעה ימים, ויחל עוד שבעה ימים השנית בהקפתו ביום אחד בשיעור שבעה ימים שעברו מהימים הארוכים דהיינו שבעה פעמים שבעה מהימים הארוכים שעברו שיעלה חשבון כל יום מהשבוע השני אחד עשר מאות וששה ושבעים שעה לכל יום וכן על זה הדרך בשבוע השלישי יהיה יומו ארוך כשיעור שבעת ימים שלפניו וכן על זה הדרך מוסיף והולך בכל שבוע כשיעור שבעה ימים שלפניו הולך ואור עד נכון היום כה יהיה משפטו כל הימים הבאים אחרי כן, ויאמר אליו האיש הנז' אם כן אפוא גם אני אעשה כדברך לקום בכל חצות

נכרים. ואחר שיצא לאור ספר הברית, עבר עליו מראשו ועד סופו והראהו לתלמידיו ואמר: כזה קנו לכם אשר חפץ למלאות ידיו מחכמות שונות, ואני ואתם נכיר טובה להמחבר, שהרבה ביטול זמן הרווחתי במה שאינני מוכרח לחבר כזה בשבילכם".

⁷⁶⁶ חומש במדבר, פרק כג, פס' כד

הן עם קלביא יקום וְכִאֲרִי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאָכֵל טָרֶף וְנִם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה:

תרגום אונקלוס הגר ע"ה, שם

הא עמא כליטא שרי וכאריא יתנטל לא ישרי בארעה עד דיקטול קטול ונכסי עממיא יירת:

⁷⁶⁷ רבי ישמעאל כהן גדול ע"ה, ספר התמונה, תמונה שניה, אות ס

וזה הכח הצורה שתומה וחתומה בסוד כח נורא עליון כ"ו בצורתה, הכף רומז לכנסת ישראל ולה' אחרונה, הו' לששה אלפים ומן הששה לקח הוא"ו כי ביום פקדי ופקדתי פוקד עון אבות על בנים ועל רבעים ודור רביעי ישובו הנה ובשנה הרביעית יהיה כל פריז קודש הלולים לה' לשם הגדול ולעתיד ביום השלישי יקימו ונחיה לפניו. ברביעי שבו נתלו המאורות ושאל לו בצורה מהם והם משפט וצדקה בארץ ע"כ סמ"ך דוגמת צורת החי"ת ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה ואמר החכם ודבר בעתו מה טוב והדבר נעלם וסתום לא ניתן לבאר כי אם זכו אחישנה לא זכו בעתו מה טוב, ועל אותו העת הטוב נאמר והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם ונאמר כי כולם ידעו אותי ונאמר כי מלאה הארץ דעה את ה' ונאמר זאב וטלה ירעו כאחד לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי ואחר כך תהיה אור הלבנה כאור החמה והאות עומד בנס והעיר ירושלים משענתה עליה עד בא יום ה' הגדול והנורא שהוא ציור חי"ת כדוגמת סמ"ך כי בשנה הרביעית שהוא היין הטוב והנעים סומך ד' לכל הנופלים כענין כל פריז וזה הסוד שתום ומוסגר בצורת האות והעיר משענתה על הצורה עד שיפוח היום ונסו הצללים וגוי' כי ינטו צללי ערב וכשורפין חמץ תבין כי בפסח עתידין ליגאל מו' שעות ולמעלה כי הוא יום הששי יום של עשר שעות מלא ושלם יום כשר ובדוק מכל חמץ והמשכיל ידום וארז"ל תיפח רוחם של מחשבי קיצין כענין שחשב מים מים דובר שקרים אין תיקון ואין תקנה והמשכיל ידום. ומכח האור אור לנוגה שנאמר ונוגה כאור תהיה ושם חביון דברים הגנוזים לצדיקים ובין תבין:

לילה להתפלל ולהתחנן לפני מלכנו צורנו והוא רחום יכפר עון עלי על כל
הימים שעברו ע"ש בדבריו ז"ל דברי יושר :

רבי דוד ב"ר משה הכהן סקלי⁷⁶⁸ זיע"א, קרן לדוד⁷⁶⁹, פרשת וישלח, ד"ה (משכיל על דבר), דף ח'
ע"ב

(משכיל על דבר) ברוך שבחר בהם ובמשנתם כי כל דבריהם ברוח הקדש נאמרו שהרי
אנחנו רואים בעינינו בזמנינו זה (תרפ"ו) שהקב"ה מאיר ובא לישראל עמו יעקב חבל
נחלתו. כי חביבין ישראל לפני המקום ולפני כל המלכים מלכי ארץ ונוהגים בהם כבוד
ונותנים להם ממשלה ושלטון בידם **והסכימו לתת להם נחלתם** ארצנו הקדושה, וכבר
נתאחו בה והממשלה נתנו הממשלה לישראל בארץ הקדושה מהם שרים ומהם סגנים
ובכל יום נגה אור עליהם, הולך ואור עד נכון היום **על כן צריכין אנו שלא להרהיב**
עז בנפשינו ולגול את האור בכחנו, עד שיגיע זמנו לצאת כפי גזירת הגזר :

דהיינו עד שישלח לנו את משיח צדקנו, וכן איתא במשרד שה"ש רבה "בקולי
קולות..."

לאפוקי ממה שמנסים בעלי הדעות המשובשות להציג מדבריו, ודרך אגב אציין שהינם
מביאים דבריו אלו אך בצורה מקוצרת דהיינו שדילגו על הסיפא של פיס' זו, וכן יש
ללמוד מדבריו בהמשך שמובאים לקמן... וד"ל

⁷⁶⁸ רבי דוד ב"ר משה הכהן סקלי זיע"א - נולד בשנת ה'תרכ"א, בעיר דבדו שבמרוקו. בגיל 13 נכנס ללמוד אצל
רבי אברהם בן שושן זיע"א, וכפי שהוא עצמו מתאר :
"והייתי חשקן וחסדן בלימודי... ומורי הרב היה אוהב אותי יותר מתלמידיו, וכשהיה מפרש לנו ההלכה,
עמי היה נושא ונותן והיה מראה לי פנים מאירות".

בשנת ה'תר"ס, כאשר כבר יצא שמעו בכל רחבי צפון אפריקה, הוזמן לכהן כרבה של קהילת אוראן שבאלג'יר.
וכן נהגו כל חכמי מרוקו לנהוג בו כבוד כדאיתא בהקדמתו של הרב **שלוש משאש** זצ"ל על הספה"ק "קרית דוד
חנה"
"הרב הגאון הגדול מוהר"ר דוד הכהן הגדול זצ"ל, המפורסם בדורו בחכמתו הגדולה, בחריפותו הנוראה,
ביראתו וצדקתו העצומה, וענוותו הטהורה, ושמחתו בחלקו בתורה... אורו דמי לבר אלהין, המקובל
האלוקי, זכורני מהרה"ג ר' יוסף משאש זלה"ה, שהיה מזדעזע הרבה כאשר היה מזכיר אותו ואת
קדושתו".

חיבר את הספה"קים : **לך דוד, ולדוד ברוך** (ירושלים, ה'תרצ"ו) ; **קרית חנה דוד** - חלק א (ירושלים, ה'תרצ"ה) ;
קרית חנה דוד - חלק ב (ירושלים, ה'תרצ"ו) ; **קרן לדוד** (מקנאס, ה'תש"ו). וכן הי' מהצדיקים שידע זמן
פטירתו, ובהגיע המועד, אסף את כל בני ביתו בחדרו, וביקש מאשתו הרבנית שמחה מים לנטילת ידיים. לאחר מכן
עטף עצמו בתכריכים, ובשלוה הסביר לנוכחים שהגיע זמנו להסתלק מן העולם. אח"כ עלה על מיטתו, קרא קריאת
שמע בכוונה עצומה ומתוך כך השיב את נשמתו ליוצרה, ב-כ"ד אייר ה'תש"ח.
⁷⁶⁹ מקנאס, ה'תש"ו

רבי דוד ב"ר משה הכהן סקלי זיע"א, קרן לדוד, פרשת ויחי, ד"ה שם רלג'

שם רלג' מנל' מהא דכד שבטא דאפרים נפק לא אשתלים גלותא זמנא דשעבודא
דמצרים דחקו שעתא ונפקו מן גלותא קמו עליהון שנאיהון וקטלו לון וכו' עשי' (ילקוט
דוד) באהל דוד) על כן גם בזמן הזה אין לדחוק את השעה דשמה עדיין לא הגיע
עת הזמיר⁷⁷⁰, והחכם עיניו בראשו שלא לדחוק האומות יושבי הארץ.

לענ"ד יש כאן רמז גדול בדברי קדשו בסיפא 'שלא לדחוק האומות יושבי הארץ' דהיינו
לגבי אותם מבשרי הציונות ודומיהם שדחקו באומות שישבו בזמנו בארה"ק ובקשו
מהם רשיונות לעבור על האיסור השבועה 'שלא יעלו בחומה'... אך כבר לעיל ראינו
שמדבר מעניין שנת ה'תרפ"ו ושמה כוונת קדשו היא לגבי תלמידי הגר"א

רבי דוד ב"ר משה הכהן סקלי זיע"א, קרן לדוד, פרשת ויחי, ד"ה ו' שם דף יז' עא'

ו' שם דף יז' עא' דאמר ר' חייא לית שולטנו לעמין עליהו דישדאל אלא יומא חדא לחוד
דהוא יומו של הקב"ה והוא אלף שנים וכו' אמר ר' יוסי אי יתיר ישתעבדון לא על פום
גזירת מלכא הוא אלא על דלא בעיין למהדר לקבלה וכו' עשי' (ילקוט דוד) באהל דוד

(משכיל על דבר) ידו הדווים על מאמר הנז' שבעונותנו אנחנו גולים מעל שולחנו של
אבינו שבשמים שכבר נשלם זמן גלותינו ומידינו היתה זאת שלא חזרנו לאבינו
ועדין תועים במדבר את"ם הקשה בקושי ערפנו אנה ה' עשה למען שמך ואל תשחת את
זכר שארתנו ותעשה למען שממות היכלך ולמען שכינתך לא למענו פטרת'.

רבי שאול ישועה ב"ר יצחק אביטבול⁷⁷¹ זיע"א, אבני שיש ח"ב, אבני קדש, ישעיה סימן כ"א

⁷⁷⁰ מדרש שיר השירים רבה, פרשה ב פסקה כט, (א) יב

הנצנים נראו בארץ הנצחות נראו בארץ איזה זה זה משה ואהרן שנא' (שם י"ב) ויאמר ה' אל משה ואל
אהרן בארץ מצרים לאמר עת הזמיר הגיע זמנן של ישראל להגאל הגיע זמנה של ערלה שתזמר
הגיע זמן של מצרים שיזמרו הגיע זמן עבודת כוכבים שלהן שתעקר שנא' (שם) ובכל אלהי מצרים
אעשה שפטים הגיע זמן של ים שיבקעו מימיו שנא' (שם י"ד) ויבקעו המים הגיע זמן של שירה שתאמר
שנא' (שם ט"ו) אז ישיר משה ר' תנחומא אמר הגיע זמן שתעשו זמירות להקב"ה שנא' (שם) עזי וזמרת
יה זמירות יה אמר ר' ביבי (תהלים קי"ט) זמירות היו לי חוקיד וקול התור נשמע בארצנו אמר ר' יוחנן
קול תייר טב נשמע בארצנו זה משה בשעה שאמר (שמות י"א) ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה:
⁷⁷¹ רבי שאול ישועה ב"ר יצחק אביטבול זיע"א – נולד בשנת ה'תצ"ט, בעיר צפארו (מרוקו).
בצעירותו למד מפי אביו, רבי יצחק אביטבול זיע"א, שנמנה על חכמי העיר, ומפי רבי אהרן אזכרי זיע"א שסמך
אותו לדיינות (בגיל י"ח). כשבגר למד בפאס בשיבתו של רבי אליהו הצרפתי זיע"א (וכאשר ה' מזדמן הרבה
לצפארו, ראה בו מורו המובהק וכינה אותו – משי"ח: מורי שיחיה). עסק תקופת מה כשוחט של הקהילה, והיה
גם מוהל מומחה. בפנקסו רשם למעלה מאלף חמש מאות ילדים אותם הכניס בבריתו של אברהם אבינו.
בשנת ה'תקכ"ג התמנה לרבנות של צפארו, ועמד בראש ישיבה בבית הכנסת אתאזי. מתלמידיו ידועים לנו רבי
אברהם אציני, רבי שלמה אביטבול ורבי יהודה אלבאז זיע"א. שלושתם הוסמכו על ידו לרבנות ושני הראשונים
ישבו עמו בדין. נשא לאישה את ג'מילה זתע"א, ונולדו להם שלושה ילדים ובת: (רבי) רפאל, (רבי)
יוסף, (רבי) אברהם ורבקה אחותם. לאחר שאשתו נפטרה, נשא אישה שניה ונולד להם בן (רבי) שלמה.
דאג לרווחת בני קהילתו על אף הצרות אשר פקדו את העיר, ועיקר דאגתו הייתה למורים ולמלמדים בעיר. רבי
השתדל להגדיל את הכנסתם, תמך בשביתתם שהייתה בשנת ה'תקמ"ג, ואף הסתכסך עם פרנסי קהילתו בעבור כך,
עד אשר הצליחו המורים במאבקם והגדילו את שכרם. בימי שיבתו על כס הרבנות עברה העיר צפארו צרות
רבות, וכתב על כך בספה"ק